

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1904.

Andra Kammaren.

N:o 39.

Lördagen den 16 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 9 innevarande april.

§ 2.

Till kammaren hade inkommit följande läkareintyg:

Att riksdagsman J. Bromée på grund af en böld (carbunculus) i glutealregionen tills vidare är nödsakad att intaga sängen och därigenom förhindrad deltaga i Riksdagens förhandlingar, intygas härmed.
Stockholm den ¹⁵/₄ 1904.

Johan Ahnkvist,
Med. doktor.

§ 3.

Herr statsrådet m. m. *E. F. W. Meyer* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

om anslag till utgifvande af ett vetenskapligt arbete angående docenten O. Nordenskjölds expedition till Södra Ishafvet;

angående pension för framlidne intendenten vid naturhistoriska riksmuseum, professorn m. m. F. A. Smitts änka Freja Brigitta Coralia Smitt, född Pålman;

angående förvärfvande för statsverkets räkning af Trollhätte kanalverk m. m.;

angående vidtagande af åtgärder för försäljning af Vislanda—Bolmens järnväg; och

angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter lägenhetsägaren Erik Eriksson från Södertelje.

Dessa propositioner bordlades.

Andra Kammarens Prot. 1904. N:o 39.

§ 4.

Härefter företogs till afgörande den hos kammaren vid gårdagens sammanträde bordlagda frågan, huruvida de af herr *F. W. Thorsson* då anmälda spörsmål till hans excellens herr statsministern finge till hans excellens framställas.

Herr talmannen gaf proposition på bifall till herr Thorssons ifrågavarande begäran, hvilken proposition besvarades med blandade ja och nej. Herr talmannen förklarade sig anse jaropen öfvervägande, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller hrr Thorssons anhållan att till hans excellens herr statsministern få framställa spörsmål, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har kammaren afslagit herr Thorssons berörda anhållan.

Omröstningen utföll med 90 ja, men 112 nej; och hade kammaren alltså afslagit herr Thorssons ifrågavarande anhållan.

Efter det denna utgång af voteringen af herr talmannen tillkännagifvits för kammaren, anförde:

Herr von Friesen: Herr talman! Jag skall be att få till protokollet antecknad, att jag röstat för interpellationens framställande.

Herr Branting: Herr talman! Jag skall be att få anmäla min reservation mot det beslut, hvarigenom kammaren förvägrat ett antal rösträttslösa medborgare att få en för dem viktig angelägenhet här behandlad.

Herr Hjärne: Herr talman! Jag skall be att få till protokollet antecknad, att äfven jag röstat ja.

Häruti instämde herrar *Hedin, Höjer, Wallis, Bergström, Eklund, Staaff, Lindhagen, Nyström, Moll, Beckman, Pettersson* i Södertälje, *Ericsson* i Ahlberga, *Sterner, Zetterstrand, Lund, Olsson* i Viken, *Broomé* i Bårslöf, *Darin, Thylander, Persson* i Malmö, *Larsson* i Lund, *Pantzarhielm, Lundgren, Ernst Carlson, K. G. Karlsson* i Göteborg, *Berg* i Göteborg, *Hedlund, Holmgren, Jansson* i Edsbäcken,

Sandin, Biesert, Matsson, Jansson i Krakerud, Elowson, Broström, Erikson i Öfre Odensvi, Eriksson i Bäck, Janson i Bråten, Larsson i Västerås, Hammarström, Persson i Arboga, Jansson i Saxhyttan, Ström i Transtrand, af Callierholm, Olsson i See, Eriksson i Elgered, Olsson i Fläsbro, Ericsson i Vallsta, Sundström, Centerwall, Kvarnzelius, Nydal, Hörnstén, Öhngren, Ekholm, Olofsson, Starbäck, Andersson i Baggböle och Granlund.

§ 5.

Efter föredragning härupå af de på kammarens bord hvilande motioner hänvisades herr *C. Perssons* i Stallerhult motion, n:o 264, till särskilda utskottet n:o 1 och herr *S. H. Kvarnzelius m. fl.* motion, n:o 265, till särskilda utskottet n:o 2.

§ 6.

Till afgörande förelåg konstitutionsutskottets utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående kontroll öfver lagars och författningars efterlefnad inom armén och flottan m. m.

Angående kontroll öfver lagars och författningars efterlefnad inom arméns och flottan m. m.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 216, hvilken blifvit till konstitutionsutskottet hänvisad, hade herr *K. A. Staaff* hemställt, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta allsidigt utreda frågan om åvägabringande, genom utvidgande af redan befintliga institutioner eller genom upprättande af ett särskildt ämbete eller annorledes, af en effektiv kontroll öfver lagars och författningars efterlefnad inom armén och flottan samt för Riksdagen framlägga förslag till de ändringar i gällande grundlag, hvartill utredningen gäfve anledning.

Utskottet hemställde, att Riksdagen, med bifall till förevarande motion, måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta allsidigt utreda frågan om åvägabringande, genom utvidgande af redan befintliga institutioner eller genom upprättande af ett särskildt ämbete eller annorledes, af en effektiv kontroll öfver lagars och författningars efterlefnad inom armén och flottan samt för Riksdagen framlägga förslag till de ändringar i gällande grundlag, hvartill utredningen gäfve anledning.

Reservation hade emellertid afgifvits af herrar *Blomberg, Moberg, Gustaf Axel Berg, Lars Berg, Carl Nyström, Gustaf B. Berg, Sjöholm, Falk* och friherre *Rappe*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att herr *Staaffs* motion icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Angående
kontroll öfver
lagars och för-
fattningars
efterlefnad
inom armén
och flottan
m. m.
(Forts.)

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af:

Herr Hjärne, som yttrade: Herr talman! Ehuru det icke är sannolikt, att jag har någon framgång med de invändningar, som jag vill framställa mot detta konstitutionsutskottets betänkande, har jag dock ansett mig böra begära ordet för att tillkännagifva, att jag icke kan vara med om en sådan hemställan, som utskottet här föreslagit. Jag skulle icke hafva gjort det, om det icke hade varit så, att detta förslag nu vunnit tillräckligt understöd, för att en hemställan från utskottets sida denna gång skulle kunna åstadkommas. Jag anser det vara alldeles öfverflödigt, att Riksdagen kommer med en skrivelse till Kungl. Maj:t, hvori bland annat innefattas en begäran om upprättandet af ett nytt ämbete för åstadkommandet af en effektiv kontroll öfver lagars och författningars efterlefnad inom armén och flottan. Det kan vara alldeles nog med att vi för närvarande hafva justitieombudsmansämbetet, som skall i sin mån beifra kränkningar af lagar och författningar öfver hufvud taget, och det finnes enligt min tanke icke det ringaste skäl att antaga, att lagars och författningars efterlefnad just inom armén och flottan bör på något särskildt sätt uppehållas genom ett särskildt ämbete. Det är alldeles nog, att justitieombudsmannen äger ingripa i fråga om lagars och författningars hållande i helgd äfven i sådant hänseende. Däremot tror jag, att upprättandet af ett särskildt militieombudsmansämbete snarare skulle försvaga justitieombudsmannens auktoritet och möjligen kunna leda till obehagliga förvecklingar mellan de båda ombudsmännen. Det skulle väl med lika skäl kunna sägas, att tillsynen öfver efterlefnaden af lagar och författningar rörande t. ex. kyrkan borde kräfvat upprättandet af ett särskildt ombudsmansämbete och på denna väg skulle vi ju i stället för den nuvarande justitieombudsmannen få ett helt folktribunkollegium eller hvad man vill kalla det. Jag tror icke, att den strid mellan olika uppfattningar, som kunde tänkas komma att göra sig gällande inom ett sådant kollegium, skulle på något sätt bidraga till den kontroll, som man här afsett att åstadkomma.

På dessa grunder och andra, som det nu är öfverflödigt att upprepa, emedan de så många gånger frambållits, ber jag för min del att få yrka afslag å konstitutionsutskottets hemställan.

Herr *Ahlstrand* instämde häruti.

Friherre Barnekow: Herr talman, mina herrar! Det är icke första gången detta förslag föreligger inför Andra Kammaren. Första gången jag i konstitutionsutskottet tog del af förslaget, fann jag detsamma, i den form det då förelåg, icke fullt lämpligt, men då det sedan framkommit i en annan form, har äfven jag bidragit till detsammans tillstyrkande af utskottet. Man må säga hvad man vill, men säkert är, att sedan den nya arméorganisationen infördes, har

dock från många håll framställts den önskan, att de värnpliktiges intressen måtte mera och bättre än hittills tillgodoses, och det är någonting alldeles gifvet, att man öfverallt i landet numera är ense om denna sak. Jag tror därför, att det skulle vara synnerligen lyckligt, om ett förslag sådant som detta nu föreliggande skulle blifva antaget. Det är vidare alls icke gifvet, att denna utredning skall leda till det resultat, att det skulle erfordras ett nytt ämbete, utan i förslaget framhålles också, att man endast genom utveckling af redan bestående institutioner skulle kunna åstadkomma hvad man önskar.

På grund af de skäl jag nu i korthet anfört, och då jag är öfvertygad, att inom Andra Kammaren finnes en bestämd önskan att något göres i den här ifrågasatta riktningen, skall jag, herr talman, anhålla om bifall till utskottets förslag.

Herr Staaff: Jag skulle för min del kunna ansluta mig till hvad konstitutionsutskottets vice ordförande anfört, men jag vill be-
träffande en punkt, som af den förste talaren framdrogs, nämligen jämförelsen mellan arméväsendet och kyrkan, anmärka, att det därvid finnes en väsentlig skillnad. Först och främst finnes icke någon åtgärd, hvarigenom svenska medborgare under en viss del af sitt lif genom lag försättas under en särskild kyrklig rätt, men det finnes en åtgärd, nämligen värnpliktsskyldigheten, hvarigenom alla landets vapenföra unga medborgare sättas i en särskild, från vanlig lag och rätt alldeles skild rättsställning.

Vidare är det en annan sak. Den ärade talaren skall, om han kastar en blick på statsutgifterna, finna, att armén och flottan äfven här i landet, för att använda ett engelskt uttryck, göra skäl för namnet de stora utgiftskanalerna, enär det är dessa, som framför allt draga penningar från landet och måste så göra, emedan vi måste försöka att uppbjuda alla våra krafter för ett godt försvarsväsen. Men då de således måste draga enorma summor, hvilka det skattdragande folket skall utgöra, är det också i hög grad nödvändigt att sörja för, att det blir en fullständigt effektiv och och tillförlitlig kontroll öfver huru dessa summor användas.

Dessa skäl må vara tillräckliga för att för närvarande bemöta den förste talaren. I öfrigt skulle jag önska, att jag kunde ur minnet citera de varma ord, hvarmed han på sin tid inför Uppsala studentkår har intagit en alldeles bestämd hållning mot missbruk inom armén och särskildt från befällets sida.

Jag får på grund af hvad jag nu anfört yrka bifall till konstitutionsutskottets hemställan.

Herr Carlheim-Gyllensköld: Jag vill i den förste talarens minne återkalla, huru det är ställt med krigslagarne här i landet. Det är nu två år sedan det begärdes en revision af dem, och vi hafva icke utsikt att få någon sådan förr än tidigast om ytterligare två år. De äro dock af alla, såväl civila som militärer erkända vara

*Angående
kontroll öfver
lagars och för-
fattningars
efterlefnad
inom armén
och flottan
m. m.
(Forts.)*

Angående
kontroll öfver
lagars och för-
fattningars
efterlefnad
inom armén,
och flottan
m. m.
(Forts.)

i hög grad orimliga, öfverdrifvet stränga och svåra att tolka samt obilliga på allt sätt. Under sådana förhållanden tyckes mig allt mana till, att åtminstone Andra Kammaren gör ett försök att skydda medborgarnes söner för odugliga lagar, så mycket mera som dessa äro undantagslagar in amplissima forma, såsom förhållandet är med krigslagarne.

Nu säger man, att denna revision af krigslagarne väl i allt fall en gång kommer till stånd. Ja, det hoppas också jag, men *hurudan* den blir, om den ens blir sådan, att Andra Kammaren kan godkänna den, därom veta vi intet. Därför finnes alls ingen säkerhet och för min del fruktar jag, att det blir en skenrevision, som alls icke kommer att gå i den riktning, som landet önskar. Militarismen kommer nog att söka smyga sig in i dessa lagar på bakvägar och häfda samma uppfattning, som hittills gjort sig gällande med afseende på de militära lagarnas handhafvande. Dessutom vill jag återkalla i minnet, att en af förutsättningarna i denna kammare för antagande af 1901 års härordning var krigslagarnas humanisering.

Äfven i afseende på en annan gren af den militära förvaltningen är militieombudsmannen af högsta behofvet påkallad, nämligen i fråga om arméns och flottans penningförvaltning. Där har begåtts så mången blunder, att det icke kan hjälpas på annat sätt än genom att draga ett streck öfver allt det gamla och börja om ifrån början, framför allt genom att införa en bokföring, som af sakkunniga personer betecknas såsom öferskådlig, tillförlitlig och kontrollerbar. Med den nuvarande ordningen har inom arméförvaltningen begåtts så många grofva fel med afseende å förvaltningen af anslagen för armén, att det är bäst att alldeles tåga stilla därmed.

Den förste talaren nämnde, att, om en militieombudsman skulle införas, man äfven borde inrätta en kyrklig ombudsman och att mellan de tre ombudsmän, som då skulle komma att finnas, skulle uppstå meningsskiljaktigheter. Ja, låt så blifva förhållandet, då kommer rättvisam fram, och det visar sig hvad som är riktigt. Jag tror emellertid icke, att någon särskild kyrklig ombudsman behöfves, då kyrkans målsmän äro sedan gammalt på mångfaldigt sätt kontrollerade, men en militieombudsman är behöflig och i högsta grad behöflig, ty folket fordrar det för att få rättvisa åt sina söner.

Herr Darin: Herr talman! Jag finner ingen anledning af hvad som förekommit att inlåta mig på någon diskussion om realiteten i föreliggande förslag. Jag vill endast i några få ord erinra om sakens historia. Det var år 1901 som herr Staaft först väckte förslag i detta ämne, men hans förslag hade då en större omfattning och äsyftade skapandet af ett nytt ämbete. Därför kände man sig tveksam med afseende på förslaget inom utskottet. Utskottet stannade också vid ett afstyrkande, mot hvilket endast fyra ledamöter ansågo sig kunna reservera sig. En af dessa fyra ledamöter var jag. När frågan kom till kammaren, visade det sig, att kammaren vida bättre än

utskottet senterade sakens innebörd, och kammaren beslöt på grund af dessa fyra ledamöters reservation att bifalla reservationens innehåll. Frågan återkom år 1903, och då hade saken så ingått i den allmänna uppfattningen, att inom utskottet alla Andra Kammarens ledamöter biträdde förslaget. Så återkom frågan i år och kräde tydligtvis icke lång diskussion från Andra Kammarens sida. Denna kammares ledamöter i utskottet voro snart ense om att enhälligt tillstyrka förslaget, och vi hade den glädjen att vinna understöd af en ledamot från Första Kammaren, i anledning hvaraf således utskottets betänkande blef tillstyrkande. Under tiden har nu visserligen motionärens förslag något modifierats, så att han numera ifrågasätter en utredning angående de olika vägar, på hvilka målet skulle kunna nås, på sätt af utskottets betänkande framgår.

Då detta varit frågans gång inom utskottet och kammaren, kan det icke annat än väcka förvåning, att just från utskottets område här skall framkomma motstånd mot saken. Det kan icke annat än väcka den största förvåning att höra en suppleant i konstitutionsutskottet, som varit i tillfälle att bevittna den, jag vägar nästan säga, entusiasm, hvarmed förslaget omfattats af ledamöterna från Andra Kammaren, att höra, säger jag, en suppleant från samma kammare i utskottet vara af den mening, som här visat sig vara förhållandet.

Men att ha en annan mening må vara tillåtet. Att åter ha så liten uppfattning af hvad utskottets betänkande innehåller, som här visat sig vara fallet, är mer än underligt. Det synes, som om den ärade talaren icke genomläst utskottets hemställan, ty den börjar med hvad den åsyftade talaren framhöll såsom sin tanke, då nämligen utskottet ifrågasätter, huruvida icke målet står att vinna genom utvidgning af justitieombudsmansinstitutionen. Först i andra rummet föres tanken åt det håll, som vid första tillfället var det, på hvilket motionären hade pekat.

Då så varit förhållandet, som jag nu tillåtit mig erinra, har jag den allra största anledning att icke inlåta mig i diskussion om sakförhållandena, utan endast yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Hjärne: Herr talman! Den ärade motionären har här sökt motivera upprättandet af ett särskildt militieombudsmansämbete med hänvisning till de stora och ständigt växande utgifterna till armén och flottan. Det förundrar mig verkligen, att han icke också kommit till att tänka på de stora och lyckligtvis ständigt växande utgifterna äfven för undervisningsväsendet, som ännu är förenadt med vår kyrka. Således hade man äfven på den grund kunnat förorda upprättande af ett särskildt eklelesiastikombudsmansämbete eller hvad man vill kalla det. Jag anför detta icke därför, att jag vill ha ett sådant ämbete, utan för att framhålla en konsekvens, som den ärade motionären enligt min tanke bort draga ut.

Vidare har motionären åberopat åtskilliga uttalanden af mig förut till förmån för en strängare disciplin inom hären alldeles sär-

Angående kontroll öfver lagars och författningsars efterlefnad inom armén och flottan m. m.
(Forts.)

*Angående
kontroll öfver
lagars och för-
fattningars
efterlefnad
inom armén
och flottan
m. m.
(Forts.)*

skildt på befålets sida, så att icke obehöriga misshandlingar måtte förekomma. Dessa uttalanden har jag verkligen fällt, och jag står förtfarande fast vid dem och anser, att denna disciplin bör med kraft och ännu större kraft kunna upprätthållas, äfven om icke militieombudsmansämbetet inrättas. Detta militieombudsmansämbete skulle snarare bli skadligt än gagneligt för den nödvändiga krigstukten, och såsom stöd därför vill jag blott åberopa, att den ärade motionären själf i sitt uppräknande af de olika befogenheter, som skulle kunna tilläggas den af honom föreslagna militieombudsmannen, icke ansett nödvändigt, att denne bör öfvervaka disciplinen äfven bland manskapet. Det hade också bort tagas i betraktande med hänsyn till den omsorg, som han ådagalägger om våra värnpliktige. Ty våra värnpliktiges rätta behandling inom hären sammanhänger ovillkorligen med upprätthållandet af den sanna och rätta krigstukten bland manskapet.

Således anser jag motionärens invändningar mot mig icke vara hållbara, och jag vidhåller mitt yrkande. Därifrån afskräckes jag icke däraf, att en ärad ledamot af konstitutionsutskottet förundrat sig öfver, att jag såsom suppleant har opponerat mig mot betänkandet. Jag vill icke ingå i något bemötande af denna invändning, emedan jag hoppas, att den ärade ledamoten i konstitutionsutskottet vid närmare eftersinnande torde inse, att denna invändning icke alls håller streck.

Herr Tamm: Herr talman! Då denna fråga nu för tredje gången föreligger på kammarens bord, skall jag endast be att få uppehålla mig vid två synpunkter, som jag tror i högsta måtto tala för saken.

Det har ofta sagts, att detta förslag skulle utgöra ett mistroende-votum emot militärerna och särskildt officerskåren. Jag bestrider detta fullständigt. Ty, såsom motionären särskildt sagt i sin ursprungliga motion, borde allra minst de opponera sig mot kontroll, hvilka veta med sig, att de väl värda sitt yrke och hedra sitt stånd. I det afseendet borde militärerna sålunda själfva vara de första att önska framgång åt förslaget. Detta är riktigt, ty hvad skall följderna bli af ett bifall till motionens hufvudsyfte? Jo, den skall bli, att alla nuvarande stridigheter på det militära området skola behandlas på ett lugnare och för båda parterna angenämare och i synnerhet för den stora allmänheten angenämare sätt. Man skall ovillkorligen i de flesta fall kunna undvika de då och då uppdykande militära skandalerna. Och jag tror, att särskildt från militär synpunkt och med den utveckling af arbetsintensiteten på detta område, som kännetecknar de senare åren, förslaget icke kan vara annat än välkommet.

Jag har äfven ett annat skäl, hvarför jag vill på det lifligaste biträda detta förslag. Som bekant afses med det föreslagna ombudsmannaämbetet att tillsyn skall utöfvas icke allenast vid armén utan äfven vid flottan. Detta skulle således innebära, att samma myndighet ägde att taga befattning med frågor inom båda våra försvars-

grenar. Då jag innerligen hoppas, att ur ett samarbete mellan dessa båda departement skall framgå en verklig försvarsplan, som i så måtto skall vara olik de nuvarande förhållandena, att alla samhällsklasser skulle kunna hafva förtroende därför, och då detta samarbete enligt min mening på allt sätt bör understödjas, ser jag i denna första antydning om en sådan möjlighet en verklig framtidssak. Sålunda tror jag, att detta första lilla steg inom en icke allt för aflägsen framtid skall följas af flera ansatser i samma riktning, hvilka skola leda till ett sådant samarbete mellan de båda försvarsgrenarna, att vi en gång skulle kunna få, hvilket jag tror vore lyckligast, ett gemensamt försvarsdepartement, som i en hand sammanför alla trådarna från de nu så söndersplittrade och från hvarandra isolerade försvarsanstalterna.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Bergström: Herr talman, mina herrar! Gent emot de skäl, som dels af motionären och dels af konstitutionsutskottet anförts till stöd för denna hemställan, synes det mig, att herr Hjärne icke förebragt någonting, som bör vara ägnadt att rubba Andra Kammaren i dess mening i denna fråga. Jag skall därför icke nu närmare inlåta mig på det obetydliga, som herr Hjärne här haft att anföra, dock med ett undantag. Herr Hjärne inledde sitt yttrande med en upplysning, att anledningen till att han här tagit till orda vore den, att motionen denna gång fått tillräckligt understöd ifrån Första Kammarens sida inom konstitutionsutskottet, så att konstitutionsutskottet tillstyrkt densamma. Nu tror jag för min del icke, att det är någon den minsta fara, jag vill säga det till den ärade representanten för Uppsala, att icke den starka förstakammarmajoriteten äfven i år kommer att slå ihjäl motionärens förslag. Men det bör ju vara mycket glädjande för denna majoritet i Första Kammaren, att den nu fått en utpost i Andra Kammaren i striden mot ett af dess viktigaste reformkraf. Det bör också vara ett ämne till glädje, när en uppsala-professor svikit förstakammarmajoriteten, att en annan strax förklarar sig beredd att ersätta honom.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Staaff: Herr talman! Blott ett ord för att bemöta ett fel, som herr Hjärne begått i sitt sista anförande. Han gjorde en jämförelse mellan undervisnings- och krigsväsendet och sade, att det förra började bli mycket dyrt. Han gladdes öfver, att det gafs stora anslag till det, och däri instämmer jag fullständigt, och framhöll, att det då lika väl behöfdes en kontrollmyndighet på det området. Nej, herr Hjärne, där finnes en högst betydlig skillnad, värd att lägga märke till, och den är, att undervisningsväsendet bedrifves icke af personer, hvilka tillsammans ha en sådan tendens på grund af ett starkt förhållandet af öfver- och underordnade, att de bilda en kast. Det är den stora skillnaden. Undervisningens målsmän äro lyckligtvis själfständiga nog, och de gräla och tvista rätt tappert sins emellan,

*Ångående
kontroll öfver
lagars och för-
fattningars
efterlefnad
inom armén
och flottan
m. m.
(Forts.)*

Angående
kontroll öfver
lagars och för-
fattningars
efterlefnad
inom armén
och flottan
m. m.
(Forts.)

som vi veta. Men beträffande militärerna är det en helt annan sak, och det visar sig ganska ofta, att missbruk uppkomma, fortleva och stärkas just därigenom, att de underordnade icke få eller icke töras peka på missbruk, som de nödgas år efter år fördraga. Ja den militära ställningen är sådan, att det till och med finnes de, som påstå, att man historiskt kan påvisa, att försvarsväsendets högste målsmän någon gång i ganska viktiga ögonblick ha försummat att upprätthålla hela sitt personliga ansvar gent emot inflytande i regeringen, som icke varit förbundet med konstitutionellt ansvar. Det är ganska viktiga förhållanden, och jag tror, att det visar tillräckligt, att vi här stå inför ett område, där det framför allt och mycket mer än på något annat förtjänar att öfvervägas och samvetsgrant utredas, såsom nu blifvit behjärtadt och hemställt af utskottet, huruvida icke en effektiv kontroll skall kunna åstadkommas.

Med herr Staaff förenade sig herr *Anderson* i Hasselbol.

Herr Wavrinsky, i Stockholm: Herr talman! Jag tror, att vi kunna tänka högt om vårt svenska befäl, och ehuru jag icke längre tillhör detsamma, har jag dock därmed så pass nära förbindelser, att jag kan säga, att ehuru det nog finnes många skarpa motståndare till förslaget och andra äro misstänksamma, likväl många skola med glädje hälsa och önska framgång åt förslaget, äfven om uttryck för denna deras mening icke så lätt kan komma till stånd.

Öfverläggningen i detta ämne var härmed slutad. Efter af herr talmannen å de därunder gjorda yrkandena framställda propositioner biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 7.

I anledning
af återremiss
till stats-
utskottet af
vissa punkter
ang. reglering-
en af utgif-
terna under
riksstatens
fjärde huf-
vudtitel.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget statsutskottets memorial, n:o 62, i anledning af Andra Kammarens återremiss till statsutskottet af vissa punkter i utskottets utlåtande n:o 5 angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel.

Punkten 1:o).

Utskottet hade i punkten 2:o) afd. II mom. p. af förenämnda utlåtande hemställt:

att Riksdagen, under förutsättning af bifall till hvad utskottet under mom. a) — o) hemställt samt med bifall till Kungl. Maj:ts förslag beträffande anslaget till afföning och rekrytering m. m. i de delar, som i nämnda mom. icke blifvit särskildt omförmålta, måtte, med godkännande af följande vid utlåtandet fogade förslag till stater, nämligen:

I anledning af återremiss till statsutskottet af vissa punkter ang. regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel.
(Forts.)

1. för infanteriet (bil. 3—30) å 8,523,594 kronor;
 2. för kavalleriet (bil. 31—39) å 2,566,858 kronor 80 öre;
 3. för artilleriet (bil. 40—48) å 2,746,026 kronor 50 öre;
 4. för artilleriets tygstater (bil. 49) å 150,090 kronor;
 5. för fortifikationen (bil. 50—53) å 762,238 kronor 50 öre och
 6. för trängen (bil. 54—58) å 664,687 kronor,
- höja anslaget till aflöning och rekrytering m. m., nu 15,345,697 kronor, med 485,925 kronor till 15,831,622 kronor.

Detta moment hade sedermera af kammaren återremitterats till utskottet, hvarefter utskottet i punkten 1:o af förevarande memorial hemställde, att Andra Kammaren behagade uti förevarande ämne fatta beslut.

Sedan utskottets berörda hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman! Såsom framgår af memorialet, har Andra Kammaren vid vissa angifna punkter, med afslag å statsutskottets hemställan i utlåtandet n:o 5, beslutat i öfverensstämmelse dels med den af herr Pehr Pehrson m. fl. afgifna, vid utlåtandet fogade reservation, dels ock med herr Hammar-skjöld's reservation. Dessa gällde hufvudsakligen minskning i antalet volontärer vid infanteriet och kavalleriet samt, i fråga om artilleriet, minskning i antalet såväl volontärer som befäl och underbefäl. Kammaren ansåg sig dock emellertid icke böra besluta samtidigt i fråga om siffrorna, d. v. s. den anslagsminskning, som skulle blifva en följd af bifall till reservationerna. Anledningen därtill var, att kammaren icke ansåg sig kunna uträkna den minskning i anslagen, som skulle för-anledas af den inskränkning i antalet, för hvilken kammaren bestämt sig; och kammaren beslöt därför att återremittera de ifrågavarande punkterna till utskottet för att få siffrorna bestämdt uträknade.

Nu har statsutskottet låtit verkställa dessa uträkningar, och jag ber därför, herr talman, att nu få yrka, att kammaren i denna punkt ville för sin del besluta att med bifall till Kungl. Maj:ts förslag beträffande anslaget till aflöning och rekrytering m. m. i de delar, som i mom. a)—o) icke blifvit särskildt omförmälta, samt med godkännande af följande förslag till stater, nämligen

1. för infanteriet (bil. 3—30 vid herr P. Pehrsons m. fl. reservation) å 8,456,267 kronor och 50 öre;
2. för kavalleriet (bil. 31—39 vid herr P. Pehrsons m. fl. reservation) å 2,524,150 kronor 30 öre;
3. för artilleriet (bil. 1—9 vid detta memorial) å 2,655,287 kronor;
4. för artilleriets tygstater (bil. 49 vid utskottets utlåtande n:o 5) å 150,090 kronor;
5. för fortifikationen (bil. 50—53 vid utskottets utlåtande n:o 5) å 762,238 kronor och 50 öre; och

I anledning af återremiss till statsutskottet af vissa punkter ang. regleringen af utgifterna under riksståtens fjärde hufvudtitel. (Forts.)

6. för trängen (bil. 54—58 vid utskottets utlåtande n:o 5) å 664,687 kronor,

höja anslaget till aflöning och rekrytering m. m., nu 15,345,697 kronor, med 273,634 kronor till 15,619,331 kronor.

Jag anhåller, herr talman, om bifall till detta mitt förslag.

Vidare anfördes ej. Efter det herr talmannen framställt propositioner i ämnet, biföll kammaren det af herr Andersson i Västra Nöbbelöf under öfverläggningen framställda yrkandet.

Punkten 2:o).

Uti punkten 6:o af berörda utlåtande hade utskottet hemställt, att Riksdagen, vid bifall till hvad utskottet under punkten 2:o föreslagit i fråga om Kungl. Maj:ts förslag angående artilleriets tekniska personal och en ny öfverstebeställning vid fortifikationen, måtte höja anslaget till inkvarteringkostnader, nu 1,187,675 kronor, med 15,177 kronor till 1,202,852 kronor.

Sedan denna punkt af Andra Kammaren visats åter till utskottet, hemställde nu utskottet, att Andra Kammaren behagade angående förevarande punkt fatta beslut.

Punkten föredrogs, hvarefter ordet begärdes af

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf, som yttrade: Herr talman! Jag skall bedja att få yrka, att kammaren ville för sin del besluta att höja anslaget till inkvarteringskostnader, nu 1,187,675 kronor, med 10,297 kronor till 1,197,972 kronor.

Efter af herr talmannen i ämnet framställda propositioner biföll kammaren det af herr Andersson i Västra Nöbbelöf under öfverläggningen framställda yrkandet.

Punkten 3:o).

Utskottet hade i samma utlåtande hemställt,

under punkten 17:o):

att Riksdagen måtte öka anslaget till arméens mathållning, nu 5,620,000 kronor, med 173,760 kronor till 5,793,760 kronor;

under punkten 18:o):

att Riksdagen måtte höja anslaget till furagering af arméens hästar, nu 1,816,620 kronor, med 260,136 kronor till 2,076,756 kronor;

under punkten 19:o):

att Riksdagen måtte höja anslaget till arméens diverse intendentur- och sjukvårdsbehof, nu 862,291 kronor, med 27,086 kronor till 889,377 kronor;

under punkten 20:o):

a) att Riksdagen måtte höja anslaget till arméens munderings- utrustning, nu 3,703,888 kronor, med 134,416 kronor till 3,838,304 kronor;

under punkten 21:o):

a) att Riksdagen måtte höja anslaget till arméens kasernutredning samt ved, ljus och vatten, nu 1,098,049 kronor, med 36,747 kronor till 1,134,796 kronor.

Andra Kammaren hade återremitterat dessa punkter till utskottet, hvarefter utskottet nu hemställde, att Andra Kammaren behagade i dessa punkter fatta beslut.

Sedan utskottets berörda hemställan föredragits, yttrade i fråga om *punkten 17:o*):

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman! Vid denna punkt skall jag be att få anhålla, att kammaren ville besluta att, med anledning af Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning och herr Hammarskjölds i ämnet väckta motion, öka anslaget till arméens mathållning, nu 5,620,000 kronor, med 31,221 kronor till 5,651,221 kronor.

Efter det herr talmannen framställt propositioner i ämnet, blef det af herr Andersson i Västra Nöbbelöf under öfverläggningen gjorda yrkandet af kammaren bifallet.

Rörande *punkten 18:o*) anförde:

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman! Jag anhåller, att kammaren ville besluta att, med föranledande af Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning samt herr Hammarskjölds ofvanberörda motion, höja anslaget till furagering af arméens hästar, nu 1,816,620 kronor, med 245,232 kronor till 2,061,852 kronor; och anhåller jag om bifall till detta yrkande.

Kammaren biföll efter i ämnet gifna propositioner det af herr Andersson i Västra Nöbbelöf under öfverläggningen framställda yrkandet.

I anledning af återremiss till statsutskottet af vissa punkter ang. regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel.
(Forts.)

*I anledning
af återremiss
till stats-
utskottet af
vissa punkter
ang. reglering-
en af utgif-
terna under
riksstatens
fjärde huf-
vudtitel.
(Forts.)*

I fråga om *punkten 19:o*) yttrade

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman! Vid denna punkt anhåller jag att få yrka bifall till reservationen med den ändring af siffrorna, som här är ifrågasatt.

Efter af herr talmannen i ämnet gifna propositioner biföll kammaren det af herr Andersson i Västra Nöbbelöf under öfverläggningen framställda yrkandet.

Beträffande *punkten 20:o*) anförde

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman! Äfven vid den nu föredragna punkten skall jag bedja att få yrka bifall till reservationen med ändring af siffrorna till de belopp, som äro ifrågasatta i nu föreliggande memorial.

Sedan herr talmannen i ämnet gifvit propositioner, blef herr Anderssons i Västra Nöbbelöf under öfverläggningen framställda yrkande af kammaren bifallet.

I fråga om *punkten 21:o*) yttrade.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman! Jag anhåller att få hemställa om bifall till den af herr Pehr Pehrson m. fl. vid denna punkt afgifva reservation med den ändring af siffrorna, som finnas angifna i det nu föredragna memorialet.

Efter i ämnet gifna propositioner biföll kammaren det af herr Andersson under öfverläggningen framställda yrkandet.

Punkten 4:o).

Utskottet hade i punkten 39:o) af utlåtandet n:o 5 hemställt, att Riksdagen måtte till beredande af ersättning åt indelta truppförband för förlorade vakansafgifter, afsedda för musikens underhåll, å extra stat för år 1905 anvisa 39,186 kronor.

Sedan denna punkt blifvit af kammaren återförvisad till utskottet, hade utskottet i punkten 4:o) af förevarande memorial hemställt, att Andra Kammaren behagade i denna punkt fatta beslut.

Punkten föredrogs, hvarefter ordet begärdes af

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf, som anförde: Herr talman! Jag ber att få anhålla, att kammaren ville besluta att för ifrågavarande ändamål bevilja ett extra anslag till belopp af 23,700 kronor; och yrkar jag bifall till detta förslag.

Vidare anfördes ej. Efter af herr talmannen i ämnet gifna propositioner biföll kammaren herr Anderssons i Västra Nöbbelöf under öfverläggningen framställda yrkande.

§ 8.

Härefter föredrogs och godkändes statsutskottets utlåtande, n:o 63, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bekostande af behandling enligt den s. k. ljusmetoden af medellösa lupuspatienter.

§ 9.

Efter föredragning häruppå af statsutskottets utlåtande n:o 64, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inköp af ny tomt åt veterinärinstitutet i Stockholm m. m., begärdes ordet af:

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet von Friesen, som anförde: Herr talman, mina herrar! Det är icke för mig oblandadt angenämt att föra talan i en fråga af denna art, som helt och hållet ligger utom min sakkunskap och min föregående verksamhet. Jag har flera gånger förut beklagat — och jag kan ej göra det lifligare än i dag — att ärenden rörande veterinärinstitutet skola handläggas af ecklesiastikministern. Jag är dock glad att kunna hysa en till visshet gränsande förhoppning, att det snart skall blifva en ändring i detta afseende, så att dessa ärenden skola komma dit de rätteligen höra, nämligen till jordbruksdepartementet.

Då det emellertid varit min lott att handlägga detta ärende, så anser jag mig också böra nu yttra några ord, ehuru jag väl inser, att det icke är möjligt att i dag få denna fråga löst gent emot statsutskottets enhälliga afstyrkande. Statsutskottet, där otvifvelaktigt mycken sakkunskap i denna fråga finnes, har emellertid yttrat sig synnerligen välvilligt om saken och väl behjärtat vikten och betydelsen af att vi få ett tidsenligt veterinärinstitut, så att undervisningen där kan på ett ändamålsenligt och fruktbringande sätt meddelas. Men utskottet anser till en början, att det icke skulle vara omöjligt att genom till- och ombyggnad af det nuvarande veterinärinstitutet lösa frågan. Ja, därom anser jag mig kunna yttra mig. Ty, om jag är oerfaren i veterinärfrågor, så har jag däremot en viss erfarenhet om tomtvärden i huvudstaden, då jag under en stor del af min verksamhet tillhört den delegation, som haft att sälja och köpa tomter för stadens räkning. Skälet till att man vände sin tanke till den nya tomten var, att man ansåg den nuvarande alltför dyrbar och att man trodde, att man skulle kunna ordna det hela billigare genom att uppsöka en billigare och på samma gång rymligare tomt. Jag tror också, att framtiden kommer att bekräfta, att den tomt, där veterinärinstitutet nu ligger, icke kommer att för någon längre framtid bära ett veterinärinstitut. Om försäljning af Ladugårdsgärdet kommer till stånd, mer

I anledning af återremiss till statsutskottet af vissa punkter ang. regleringen af utgifterna under rikstatens fjärde hufvudditel.
(Forts.)

eller mindre, kommer den tomt, där veterinärinstitutet nu ligger, att blifva inbyggd i en folkrik stadsdel. Och det blir då svårt att där uppehålla ett institut, hvars verksamhet dock *kan* medföra vissa obehag för den kringboende befolkningen. Man tänkte därför på en förflyttning till en billigare trakt på Södermalm. Med afseende å priset, till hvilket man där nu lyckats erhålla en tomt, vågar jag påstå, att det pris, de så kallade Fribergiska tomterna nu betinga, är af den beskaffenhet, att det är ett skäligt pris, och att äfven en enskild person, hvars afsikt är att placera penningar, icke skulle handla oklokt eller obetänksamt, om han betalade tomten med det här åsatta priset. Jag tror, att denna affär i och för sig är en god affär.

Men, säger statsutskottet, man kan göra en bättre affär. Man kan förlägga veterinärinstitutet utanför Skanstull. Där äger för det första staten redan en ganska stor tomt, fordom exproprierad för att användas för försvarsändamål, något som man emellertid, såsom jag tror, numera alldeles öfvergifvit tanken på. Vidare har i dessa dagar ett tomtköp ägt rum utanför Skanstull, vid hvilket köp priset var betydligt lägre, än det som begäres för den här föreslagna tomten. Det är nu visserligen sant, att därigenom att institutet förlägges utanför staden, kostnaderna för detsamma kunde blifva billigare, men man bör ju äfven se till, att det icke förlägges så långt utanför staden, att det förfelar sitt ändamål eller att dess verksamhet försvagas och försvåras. Min tro är, att det åtminstone för en ganska lång framtid skulle vara ytterst olämpligt att förlägga institutet så långt bort som på den kronans mark, som finnes utanför Skanstull. Institutet behöfver nämligen hafva nära till praktik, det behöfver hafva stora kliniker för att gifva eleverna tillfälle att öfva sig. Ifrågavarande kronan tillhöriga område ligger emellertid ganska långt utanför Skanstull, och det vore svårt att föra halta eller på annat sätt sjuka hästar dit. Ej heller skulle någon klinik för nötboskap där kunna uppbringas till större mängd än om institutet läge på den Fribergiska tomten. Det finnes visserligen mark utanför Skanstull, där institutet nästan skulle få ett lika bra läge som på Fribergiska tomten, och det är på vissa delar af egendomen Enskede, hvilken egendom Stockholms stad nyligen inköpt. Den del af Enskede, som ligger närmast Skanstull, är emellertid redan nu värd mycket mera än det medelpris, som staden gifvit för egendomen, ty detta pris bragtes ned så långt därigenom att man medtog aflägsnare delar af egendomen. De delar af densamma, som ligga närmast Skanstull — och det var dem, som Stockholms stad var i största behof utaf — komma i en snar framtid att få högre värde, ty om en kanalförbindelse kommer till stånd mellan Hammarby sjö och Mälaren, så skola utan tvifvel där uppstå fabriker, och fabriksomterna komma då snart att betinga lika högt pris som den Fribergiska tomten och kanske högre. Jag tror därför, att det skulle blifva ganska svårt att finna en plats utanför staden, som på samma gång tillfredsställer institutets behof af klinik och betingar ett väsentligen lägre pris än den nu föreslagna tomten.

Naturligtvis kan det emellertid gå för sig att nödtorfteligen utvidga och ombygga det nuvarande institutet, om Riksdagen vill fortfarande använda denna tomt för ifrågavarande ändamål.

I alla händelser har statsutskottet med sådant allvar och sådant intresse uttalat sig i denna fråga, att, då den nu icke kan lösas på det föreslagna sättet, jag för min del icke kan vara annat än glad öfver, att frågan ligger så väl som den ligger.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 10.

Statsutskottets härefter föredragna utlåtande, n:o 65, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till de väghållnings-skyldige i Kumla härads väghållningsdistrikt i Örebro län af länsmans-bostället Kumla n:o 4 i Kumla socken och härad af nämnda län tillkommande andel i Kumla bys gemensamma grustag, blef af kam-maren godkänt.

§ 11.

Därnäst i ordningen företogs till behandling bevillningsutskottets betänkande, n:o 20, i anledning af väckt motion om höjning af tullen å juteväfnad m. m. *Om höjning af tullen å juteväfnad m. m.*

I en inom Första Kammaren af herr *A. L. Apelstam* väckt motion, n:o 37, hvilken motion hänvisats till bevillningsutskottet, hade hemställts, att tullsatsen för ifrågavarande slag af juteväfnad måtte höjas till 13 öre för kilogram, äfvensom i sammanhang härmed att det belopp, som, enligt hvad ofvan nämnts, för juteväfnad i vissa fall finge restitutionsvis beviljas, likaledes måtte höjas till 13 öre för kilogram.

Utskottet hemställde, att herr *Apelstams* ifrågavarande motion om höjning af tullen å juteväfnad m. m. icke måtte af Riksdagen bifallas.

Vid betänkandet hade fogats reservationer:

af herr *Cavalli*; samt

af herrar *Almström*, friherre *Trolle*, friherre *Klingspor*, *Weinberg*, *Östberg*, *Wester*, *Tillberg*, *Lindblad* och *Åkerberg*, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionen.

Utskottets hemställan upplästes, hvarefter ordet begärdes af:

Herr *Lindblad*, som yttrade: Såsom herrarne behagade finna, hafva i fråga om detta ärende rätt många utskottsmedlemmar låtit
Andra Kammarens Prot. 1904. N:o 39.

Om höjning af
tullen å jute-
väfnad m. m.
(Forts.)

anteckna afvikande mening, i det att de velat gå motionärens framställning till mötes.

Detta är en gammal tullfråga, som återkommit till Riksdagen åtskilliga gånger, och jag för min del fruktar, att herrarne icke slippa densamma, förrän framställningen blir i sin nu föreliggande måttliga form bifallen. Jag tror ej heller, att det saknas skäl för en dylik begäran. De fyra jutefabriker, som finnas inom landet och hvilka ingalunda äro små, lida af en betänkelig kronisk svaghet i fråga om sin ekonomi, och de hållas hufvudsakligen i gång för att, när de dyrbara anläggningarna nu en gång finnas, åtminstone sysselsätta den arbetsstam, som vid dessa fabriker är anställd.

Då denna motion förekom i bevillningsutskottet, ställde jag mig till en början tveksam gent emot densamma, därför att jag ansåg, att då den flera gånger förut fallit i Riksdagen, det nu icke fanns några utsikter till bifall. Dock ansåg jag det vara min skyldighet såsom ledamot i bevillningsutskottet att närmare inhämta de skäl, som tala för den ifrågavarande framställningen. Jag fann då, att visserligen de funnos, hvilka protesterade mot hvarje förhöjning af den nuvarande tullen å detta fabrikat, men jag fann också, att dessa protester hade lika liten betydelse, som då andra konsumenter protesterade mot en tullförhöjning, huru måttlig och huru befogad den än månne vara. Det var nämligen kvarnindustrien, som här protesterade och ansåg, att den borde hafva rätt att importera den utländska varan, hvilken erbjudes till afsevärdt lägre pris. Men då å andra sidan omförmälda fabriker med fog kunna göra anspråk på att få de beställningar inom landet, som borde kunna tillfalla dem, så kan man icke förtänka, att de begära den måttliga förhöjning af tullen från 10 öre till 13 öre per kilogram, som det nu är fråga om. Det är egentligen artikeln säcker som det gäller, därför att importen af dem stigit under sista året, och man kan vänta, att denna import skall taga ändå starkare fart, enär utländska säcker nu erbjudas förtullade 4 öre billigare än hvad de svenska fabrikerne enligt uppgift kunna tillverka dem för.

Nu har bevillningsutskottet i sin motivering hufvudsakligen anført, att importen från *Tyskland* icke är så afsevärd. Jag undrar, om importen, om den i större mängd kommer från ett annat land, därför blir mindre skadlig för den svenska fabrikationen. Jag tycker, att det skälet icke borde väga så mycket vid bedömande af denna fråga.

Nu kan man vid bedömande af denna fråga vilja tillse, i hvilket förhållande tullen står till värdet af dessa artiklar. Jag har inhämtat uppgifter från fabrikanterna — det finnes en stor försäljningsaffär här i Stockholm, som visserligen icke är fabrikerne egen utan en fullkomligt fristående affär, som köper juteväf både inom och utom landet, där den fås billigast — och härifrån uppgifves, att en säck, som säljes i parti om tusen stycken för omkring 80 öre per styck, eller af bästa sorten som fabrikanterna tillverka, har tullskydd

af 11 öre. Då är det ju lätt att beräkna, att dessa 11 öre motsvara 13 procent af säckens värde. Om man sedan går till en billigare kvalitet, som kostar 74 öre i parti om tusen säckar, och tullen utgör 11 öre för säck, så blir den tullen 15 procent af varans värde. Nu kan det ju vara många, som tycka, att en tullsats af 15 procent är tillräcklig, men faktiskt är, att den tullen visat sig icke förslå, och inom textil-industriern hafva vi större tullar. Vi hafva tull på buldan — den gröfsta linneväfnaden — med 25 öre per kilogram och så för säckar 10 procents förhöjning, hvarför en buldansäck, som väger något öfver ett kilogram, faktiskt åtnjuter ett tullskydd af 28 öre. Den säljes för en krona i parti, och när man kan köpa den allra bästa sorten säckar för en krona, det känna vi landtbrukare till, så riskera vi inte att blifva för högt uppskörtade, om vi skulle medgifva en tullförhöjning å juteväf från 10 till 13 öre per kilogram eller per säck.

Om höjning af tullen å juteväfnad m. m.
(Forts.)

Nu är det att märka, att dessa fabrikanter haft otur med sina framställningar här i Riksdagen, när det begärts förbud å införsel af »tydiligen begagnade och slitna säckar», hvilka gå i stora mängder till superfosfatfabrikerna. Utaf den officiella statistiken finner man, att importen däraf uppgick för sista året, som är känt, till 365,000 säckar. Den fabrikationen gå fabrikanterna helt och hållet miste om. Vidare importerades stora massor af andra slag, nämligen 767,244 kilogram »oblekt, ofärgad säck- eller packväf af jute», som i hufvudsak användes till emballage vid utförsel af pappersmassa. Pappersmassfabrikanter föredraga att köpa utländsk tillverkning, då de åtnjuta restitution af tullen, när väfven går som emballage vid export. Sålunda är det mycket afsevärda delar af denna fabrikation, som kunde tillverkas inom landet men af vissa skäl icke tillfalla dessa fabrikanter. När nu dessa fabriker finnas, tyckes det väl vara en billig begäran, att de hållas i gång med någon vinst i form af utdelning för aktieägarna.

Nu kan det sägas, att det icke är synd om aktieägarna, enär aktierna ligga i utländska händer. Jag har emellertid ansett det vara min skyldighet att inhämta uppgifter, hur det ställer sig med afseende å detta. Från tre af fabrikerna, nämligen i Helsingborg, Södertälje och Jonsered utanför Göteborg, har det lämnats en bestämd uppgift, att det där icke finnes några utländska aktieägare. I Oskarströms fabrik utanför Halmstad finnes måhända utländskt kapital till 50, högst 60 procent, men jag tror icke, att man får fästa för stort afseende därvid, ty icke heller denna fabrik gifver någon lysande utdelning. Den lämnade det näst sista året 3½ procent ränta. För det sista året steg siffran till 5 procent, men då är att märka, att man haft för afsikt att utvidga aktiekapitalet med 450,000 kronor. Huruvida den större utdelningen sammanhänger med emissionen af nya aktier, det tillåter jag mig dock ej afgöra och kan det ej heller.

Om höjning af
tullen å jute-
väfnad m. m.
(Forts.)

Jag för min del kan icke finna annat än, att när vi här hafva en industri, som sysselsätter så mycket folk, och hvilken torde vara lika naturlig för vårt land som trots bomulls- och linneväfnadsindustrien, och när det kan påvisas så stora oriktigheter i fråga om tullsatsen som nu skett, motionären haft fog för sin framställning. På mig verkar icke alls de protester, som kvarnägarna afgifvit, ty jag har icke någon synnerligen misskund med kvarnägarna, då de åtnjuta så stort tullskydd som trots någon annan industri här i landet. Jag har här ett urklipp ur en tidning af den 4 mars i år, som angifver priset på spannmål *med och utan tull*. Det visar, att hvete i Köpenhamn kunde köpas för 13 kronor 50 öre och i Stockholm för 15 kronor 50 öre per 100 kilogram. Sålunda var skillnaden två kronor. I förbigående sagdt är tullen 3 kronor 70 öre per 100 kilogram, och däraf kan man se, att tullen icke verkar med hela sitt belopp. I Köpenhamn kostar rågen 10 kronor 25 öre, men i Stockholm 12 kronor för 100 kilogram räknadt. Sålunda är skillnaden icke mer än 1 krona 75 öre. Men för mjöl fanns det en större skillnad. Noteringen visade för Köpenhamn en skillnad mellan priset på 100 kilogram mjöl och spannmål af endast 25 öre, under det den i Stockholm var 3 kronor 50 öre, och det visar ju en ganska betydlig kvarnvinst. Kvarnägarnes protester böra därför icke inverka på herrarnas beslut. Liksom jag för någon tid sedan uppmanade jordbrukarna att icke låta sig lockas att gå med på borttagandet af tullen å superfosfat genom förhoppningen, att priset å denna vara skulle minska, om tullen borttoges, så intager jag nu samma ståndpunkt, när en annan industri, nämligen kvarnindustrien, vill hindra en måttlig tullförhöjning för juteväfsfabrikationen, som dock torde vara lika berättigad som någon annan industri att erhålla tillräckligt skydd.

Af denna anledning ber jag kammaren behjarta den föreliggande framställningen. Jag tror icke, att det är något oriktigt i deras begäran. Jag ber få yrka bifall till reservationen.

Herr Höjer: Herr talman, mina herrar! Det finnes sannolikt icke någon uti denna kammare, som har en sådan rörande barnatro på tullens välsignelser som min mycket goda och kunniga vän, patronen på Närlunda. Han blir öfverförtjust vare sig inom eller utom utskottet, bara man nämner ordet tull. Det har på honom samma upplifvande inverkan som en trumpetfanfar på en gammal kavallerihäst, och jag är alldeles säker på att hvarje gång, vi få en gammal tull höjd eller en ny tull satt, firar han för sig själf en liten enkel tacksägelsegudstjänst. Jag hoppas emellertid, att han icke skall få anledning därtill vid föreliggande betänkande, ty om någon tull är obefogad enligt min tanke, så är det visserligen denna tullförhöjning på juteväfnad.

Jag tror icke, att jag gör den ärade motionären mycket orätt, om jag uttalar den förmodan, att när han skref sin motion, han

hade uti tankarna det skandinaviska jutespinneri- och väfveriaktiebolaget i Oskarström. Detta bolag, hvars flesta aktier ligga i händerna på tyskar, en uppgift, som jag fått af en svensk aktieägare, kastade sig för några år sedan in i affärsspekulationer på andra sidan Östersjön och blef stor delägare i ett företag, jag tror det var i Riga. Detta gick mycket illa och år 1902 ställdes företaget där under administration, så att bolaget i Oskarström nödgades år 1902 skriva af sina aktier i Rigabolaget med 450,000 kronor och på samma gång sänka sitt aktiekapital med motsvarande belopp, allt med den effekt, att bolaget nämnda år icke kunde utdela mera än $3\frac{1}{2}$ proc. Uti styrelsens senaste berättelse, afgifven i februari månad i år och sålunda afseende år 1903, föreslår styrelsen en aktieemission af 450,000 kronor för att få upp aktiekapitalet till dess ursprungliga storlek 1,800,000 kronor samt en utdelning af lumpna 5 procent. Skall nu efter allt detta bolaget i Oskarström subventioneras med en tullförhöjning? Jag vet lika väl som den siste ärade talaren, att de svenska jutfabrikerna under de sista åren arbetat under mycket ogynnsamma förhållanden; men månne detta icke kan bero på andra orsaker än otillräckligheten i tullsatsen å juteväfnad? Om jag icke skulle fästa mig vid hvad min ärade vän sagt, utan hålla mig till den motivering, som motionären ävägabrägt, skulle orsaken till Oskarströms kritiska läge, som jag dock icke tror är kritiskt, och de öfriga jutfabrikernas bekymmer bero uteslutande af den utländska konkurrensen och synnerligen den *tyska* konkurrensen. Nu har till följd af förhållanden, som för mig uppgifvits vara tillfälliga, importen af särskildt jutesäckar sprungit upp från år 1902 till år 1903 från omkring 70,000 säckar till cirka 253,000 säckar. Det tycks vara ett högt belopp, men jag ber att få fästa kammarens uppmärksamhet på, att dessa 253,000 säckar utgöra ungefär två tredjedelar af den konsumtion, som kan annoteras på ett enda af våra kvarnbolag här i hufvudstaden. Sista året konsumerade nämligen ett af de förnämsta kvarnbolagen härstädes 387,000 säckar. Hvad nu den där importen af 253,000 säckar angår, så har man att svara på den frågan: äro alla dessa tyska säckar, eftersom motionären påstår, att det skulle vara konkurrensen med den tyska industrien, som skulle försvåra ställningen för vår juteindustri. Jag har sökt följa dessa 253,000 säckar på deras färd under året 1903. Jag har lyckats taga reda på 100,000 stycken i tre olika partier och funnit, att dessa hundra tusen voro komna dels från Dundee, dels från Calkutta och att ingen enda hade sett Tyskland mer än vid passagen genom Hamburg. Största delen eller ungefär 2 tredjedelar af importen 1903 var helt enkelt en transitoaffär och har med den tyska juteindustrien ingenting att skaffa. Motionären omtalar, naturligtvis för att förskräcka Riksdagen, huru agenter och ombud för de tyska jutfabrikerna uppträdt här för att prångla ut den tyska industriens alster. År 1903 var af hela importen säckar *tyskt* fabrikat endast till ett värde af, låt oss säga, 40- å 50,000 kr. eller, ungefär ett par procent af tillverk-

Om höjning af tullen å juteväfnad m. m.
(Forts.)

*Om höjning af
tullen å jute-
väfнад m. m.*
(Forts.)

ningen vid en af våra största jutefabriker. Och hvad beträffar agenterna hafva de funnits i flera år, och frågan är icke, om och huru många tyska agenter som bjuda ut varor, utan huru mycket de få sälja.

Nej, mina herrar, priset på dessa varor, som visserligen varit tryckt, är alldeles icke beroende af den tyska konkurrensen, utan af priserna på den stora världsmarknaden, och de bestämmas särskildt genom noteringarna i Dundee. Därefter hafva våra fabriker mer eller mindre fått lof att rätta sina priser.

För öfrigt skulle det kunna vara skäl att, när man talar om importen af säckar, också tala om exporten, ty äfven en sådan förefinnes. Huru det ställde sig år 1903, känner jag icke till, men för 1902 har jag siffror. Då exporterades juteväf till cirka 102,000 kilogram och säckar alla slag för 241,444 kronor. Således var i själfva verket exporten af säckar år 1902 mycket större än importen var 1903.

Man kan säga, att det kan vara en annan konkurrens, som bidragit till att trycka ned priserna, nämligen den inhemska konkurrensen; och en sådan har ovedersägligt funnits förut, men nu har den upphört, sedan åtminstone tre af dessa fabriker, nämligen fabrikena i Oskarström, Södertälje och Helsingborg, slutit sig tillsammans till »De svenska jutefabrikenas centralkontor», som finnes i Halmstad och har filialer på åtskilliga ställen. Så har det gått med den konkurrensen, och någon annan konkurrens kan man enligt min åsikt icke tala om. Det finnes sålunda numera ett svenskt syndikat för denna industri, bildadt i en mycket loflig afsikt, och jag önskar det all framgång i dess sträfvan att genom undanröjande af den inhemska konkurrensen hålla sina pris uppe.

Den siste talaren talade om tullens förhållande till varans värde, särskildt i fråga om de säckar, som konsumeras af vår kvarnindustri. Jag vet icke, hvarifrån han fått sina uppgifter, enligt hvilka tullen skulle utgöra endast 13 till 15 procent af varans värde. Jag har också sökt taga reda på partipriset för jutesäckar och enligt de uppgifter, jag har erhållit, skulle i höstas partipriset för importerade säckar i Stockholm varit 38½ öre per säck efter en vikt af 600 å 625 kilogram, hvilket med afdrag af tullen skulle utgöra 31,5 öre per säck. Det gör för 1 kilogram säckar ett pris af 51 å 54 öre, hvadan tullen efter 11 öre per kilo i själfva verket blir styft 20 procent af varans värde. Precis samma uppgift har jag fått af en trämassesfabrikant här i landet. Han visade med afseende på den juteväf, som begagnas vid trämassesfabrikena, att den nuvarande tullen utgör fullt 20 procent af varans värde.

Samma person upplyste mig också om, att allra största delen af den juteväf, som trämassesfabrikena begagna, är svensk vara och icke utländsk.

Jag kan icke, herr talman, se något skäl, hvarför man nu skulle göra denna tullförhöjning för att hjälpa upp jutefabrikena. För

dem är det af vikt att sluta sig tillsammans och att se till, att inköpen af råvara blifva billigare och förständigare, än de varit förut.

Jag skall på grund af hvad jag anfört, herr talman, be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Om höjning af tullen å juteväfnad m. m.
(Forts.)

Herr Lindblad: Jag skall be att i största korthet få bemöta de sist anförda synpunkterna.

Visserligen hörde vi nu herr Höjer säga, att om *någon* tullförhöjning är oberättigad, så är det denna. Men så har han predikat så många gånger, att den jämförelsen kan icke hålla i längden.

Han anförde till en början, att det var ett bolag, som gjorde dåliga affärer på grund däraf, att det inlåtit sig på spekulationer utom landet, jag tror det var i Libau. Ja, det är möjligt, att så ägt rum. Men då ber jag honom förklara, hvarför de andra tre fabriker, som icke gjort sådana spekulationer, gått lika illa, eller jag tror sämre; åtminstone hafva de mindre utdelning. Oskarström är dock den största fabriken, och därför att dess tillverkning bedrivs i så stor skala, har den kunnat blifva billigare än de andras.

Vidare uppehöll han sig vid, att det icke är från Tyskland, utan från andra håll, som konkurrensen kommer. Kan det inverka på vårt beslut, huruvida det är från Tyskland eller andra håll, som faran för de svenska fabriker är störst?

Siffrorna hafva vi fått från ett och samma håll, — vi ha fått dem från ett kontor i Stadsgården — men herr Höjer har hållit sig till de billigare och lättare kvaliteterna, under det att jag visade, att det finnes andra kvaliteter, för hvilka tullskyddet icke kan beräknas till 20 procent, utan går ned ända till 13 procent. Det är naturligt, att när man räknar med en billigare och lättare vara, måste skyddet verka i någon mån annorlunda än vid dyrare och tyngre varor. Och för öfrigt är det väl ock att märka, att en utslutande procentvis gjord beräkning af tullen med utgångspunkt från den allra billigaste råvaran ej lemna ett tillförlitligt resultat, om man blott på den vägen skall söka räkna ut, hvilken tullsats som erfordras. Det är väl själfva *arbetet*, som måste skyddas, och detta kräfver nog lika högt skydd vare sig *arbetsmaterialiet* ställer sig *dyrt* eller *billigt*.

Sedan anförde han, att dessa pappersmassfabriker dock använde i hufvudsak, tror jag han sade, svensk tillverkning. Men då frågar jag: hvartill går då importen af oblekt, ofärgad sack- eller packväf, som i fjol utgjorde 767,000 kg.? Det har sagts mig, att det skulle vara till exportörer af pappersmassa; och det håller jag för troligt, ty då de hafva ren förtjänst af att använda utländsk vara, eftersom de få 10 öre i restitution för den samma vid utförseln, tycker jag, att det skulle vara märkvärdigt, om de skulle hålla sig till den svenska varan. Faktiskt är emellertid, att vi hafva en import af 767,000 kg. juteväf.

*Om höjning af
tullen å jute-
väfnad m. m.
(Forts.)*

Jag tror icke, att herr Höjer har vederlagt de siffror, som af motionären blifvit anförda, eller som jag inom utskottet varit i tillfälle att andraga, och som äfven här i någon mån kommit till synes, hvarför jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Brodin: Den föregående talaren har ifrigt yrkat på tullförhöjning. Men då man skall undersöka, om tull behöfves eller icke, är det skäl att se efter, huru det varit med importen och exporten under någon följd af år. Af utskottets betänkande, som upptager en statistik för 10 år, se vi, att under de sista fem åren det icke blifvit någon ökning i importen utan snarare tvärtom, och det sista året, som statistiken upptager, nämligen 1902, importen var något mindre än 1898. När en så allmänt använd vara icke fått ökad import under en följd af fem år och dessutom importen på det hela är relativt liten, kan det icke finnas något skäl för att öka tullsatsen.

I motionen hafva medtagits siffror för 1903 för att påvisa den stora ökning af importen, som då skulle hafva ägt rum. Jag vet icke, hvarifrån dessa siffror tagits, ty det finnes ingen statistik färdig för 1903. Man kan hafva skäl att misstänka tillförlitligheten, då man finner, att motionären för 1902 upptagit en import af 42,926 kg. jutesäckar, men i den officiella statistiken, som utskottet begagnar, står 40,000 kg. När motionärens siffror äro sådana, har man rätt att misstänka dem icke vara riktiga, och då förfaller ju hans bevisföring åtminstone delvis.

Den föregående talaren sade i sitt första anförande, att buldansäckar draga en tull af 28 öre. Ja, teoretiskt skulle det vara så efter tulltaxan; men nu är det att märka, att i de officiella statistiska uppgifterna finnes icke angifven en enda buldansäck såsom importerad. Jag kan icke förstå, hvarför talaren anförde detta om tullskydd af öfver 28 procent, när ingen import äger rum.

Här exporteras en hel del juteväf också och äfven säckar alla slag till ett värde af 241,000 kr. Värdet af importerade nya säckar går till 44,000 kr., men exporten är 241,000 kr. Frågas: finnes det då något skäl att pålägga tull? Det stora antalet säckar som importeras är begagnade säckar, som användas för superfosfatfabrikerna, och det har ansetts nödvändigt att få in dessa säckar billigt.

Såsom ytterligare bevis för att tullen bör ökas, har det anförts den dåliga utdelning, som jutefabrikerna lämnat. Ja, skulle alla industriella företag här i Sverige, som gifvit dålig utdelning, få statsunderstöd i en eller annan form, finge vi nog mycket bekymmer; ty i de flesta fall är det till följd af dålig skötsel eller dålig start, som utdelningen blir dålig.

Då jag icke anser något skäl förefinnas för ökning af den nuvarande tullen, som ju dock är cirka 20 procent, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman! Här hafva anförts åtskilliga uppgifter såväl af motståndarne som af vännerna till ökad tullskydd. Jag skall helt kort be att få anføra ett af skälen, hvarför jag icke varit med om denna tullförhöjning. Säsom alla i kammaren känna, höjde vi för några år sedan tullen på mjöl, alla slag, till kr. 6: 50. Följden blef den, att det byggdes så många stora och dyrbara kvarnar inom landet, att de icke fingo tillräckligt att göra, utan Riksdagen blef tvungen att se till att hjälpa kvarnindustrien. Jag har härmed velat säga, att det helt enkelt icke går an att plocka så mycket man behagar ur konsumenternas fickor, emedan de då nog hitta på något sätt att hjälpa sig ifrån en för hög tull. Om man nu lyckades drifva igenom denna förhöjda tull på juteväf, men de större konsumenterna med anledning därpå själfva startade en juteväfsfabrik, hvad vunne då de nuvarande fabrikerna af hela denna historia? Jag har velat anføra detta, att man någon gång bör inse, att det är omöjligt att hjälpa sig genom att blott höja och höja tullarne.

Om höjning af tullen å juteväfnad m. m.
(Forts.)

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Öfverläggningen var härmed slutad. Sedan herr talmannen framställt propositioner å de yrkanden, som därunder förekommit, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 12.

Vidare föredrogs bevillningsutskottets betänkande n:o 21, i anledning af väckt motion om befrielse för rederiaktiebolag och rederier från bevillning och inkomstskatt.

Om befrielse för rederiaktiebolag och rederier från bevillning och inkomstskatt.

Efter föredragning af utskottets i *punkten 1:o*) gjorda hemställan, begärdes ordet af

Herr Brodin, som anförde: Då jag tagit mig friheten att väcka denna motion, har det varit för att fästa Riksdagens uppmärksamhet på den orättvisa i beskattningshänseende, för hvilken sjöfartsnäringen är utsatt, en orättvisa, till hvilken icke någon motsvarighet finnes i afseende å andra näringar. Bland de skatter, som hvila på sjöfartsnäringen, finnes en gammal skatt, nämligen lastpenningarne, som för närvarande utgår med 10 öre per registerton och som skall erläggas af hvarje fartyg, som första gången under ett år afgår till utlandet med last, samt för hvarje gång fartyget anländer från utlandet med last. I min reservation har jag gifvit ett exempel på, huru detta verkar för ett fartyg om 1,000 registerton. Om ett sådant fartyg går i vanlig trade mellan Sverige och England, belöpa sig lastpenningarne under året till 700 kronor minst; och för fartyg, som trafikerar Östersjön, blir det proportionsvis mera. Då ett sådant fartyg under goda fraktkonjunkturer torde högst kunna beskattas för 20,000

*Om befrielse
för rederi-
aktiebolag och
rederier från
bevilning och
inkomstskatt.
(Forts.)*

kronors inkomst, skulle det sålunda få i bevilning och inkomstskatt erlägga 600 kronor. Men det har förut erlagt högre skatt i form af en lastafgift, en direkt skatt på transportmedlet fartyg, som icke har något motstycke å transportmedel i land. Under sådana förhållanden synes det mig, att när det visat sig, att Riksdagen icke velat afskaffa dessa lastpenningar, borde något surrogat gifvas därför, därigenom att fartygen befriades från bevilning och inkomstskatten. Det har många gånger motionerats här om lastpenningarnes borttagande och Kungl. Maj:t har framlagt proposition i detta afseende, men det har alltid afvisats af det skäl, att de utländska fartygen betalat ungefär hälften af dessa lastpenningar. Det har framhållits förut här i Riksdagen, att denna skatt hade samma natur som grundskatterna, och i öfverensstämmelse härmed blefvo också dessa lastpenningar, som förut utgingo med 14 öre per registerton, på grund af en kungl. proposition 1883 nedsatta till 10 öre per registerton. Men när grundskatterna för öfrigt afskrefvos, då ville Riksdagen icke vara med om vidare afskrifning af dessa lastpenningar, därför att utländska fartyg — som sagdt — betalade ungefär hälften af den till cirka 600,000 kronor uppgående skatten. Sjöfartskommittén af 1890 påpekade det orättvisa i denna beskattning och ansåg, att det belopp, som skatten inbragte, borde användas till sjöfartens bästa. Frilagers- och frihamnskommittén af 1895 uttalade sig för denna afgifts borttagande, och handels- och sjöfartskommittén af 1900 har likaledes påpekat det orättvisa i denna lastafgift och föreslagit dess afskaffande. Men då nu Riksdagen icke velat gå med på något sådant, har det synt mig billigt och rättvist, att någon ersättning på annat sätt bereddeshes sjöfartsnäringen, och af den anledningen har jag framkommit med min motion om befrielse från bevilning och inkomstskatt. Nu inser jag väl, att det icke finnes någon möjlighet att i år få igenom något i den vägen, då jag står alldeles ensam, och jag skall därför icke heller göra något yrkande; men jag har velat påpeka det missförhållande, som här råder, för att Riksdagens ledamöter måtte tänka litet på sjöfartsnäringen och skaffa rättvisa åt densamma. Förutom lastafgiften får rederihand- teringen, särskildt den, som bedrifves med utlandet, vidkännas underhåll af fyr- och bäkväsendet. För ett sådant fartyg, som det jag nyss tagit som exempel, går denna afgift till 2,000 kronor om året. Vidare hafva vi hamnafgifter, som alla fartyg få betala icke allenast för hamnars anläggning, utan äfven för deras underhåll, och det går till stora summor om året. Men då så är, att fartygen få bekosta alla dessa inrättningar, som äro nödvändiga för sjöfarten, borde de vara befriade från att bidra till gator, belysning, vattenledningar, skolor m. m. Det är icke mer än rättvist, att de, som hafva behof af vissa inrättningar, skola deltaga i omkostnaderna för dem, således fartygen för hamnar och fyr- och bäkväsendet etc., men vara befriade från andra afgifter. Följden af att sjöfartsnäringen är så beskattad här i Sverige, blir den, att denna näring icke kan lämna något utbyte i ekonomiskt afseende, hvilket åter måste leda därhän, att folk

icke vill lägga ned penningar i en sådan handtering. Men i samma mån våra gamla segelfartyg så småningom försvinna och inga nya komma i stället, blir vår stora sjömanskår utan arbete, och då återstår för den icke annat än att söka tjänst i utlandet. Så har redan skett under en lång följd af år, och det kommer att fortgå i större och större skala, allt eftersom våra segelfartyg blifva gamla och odugliga. Det är dock öfver 20,000 man sjöfolk, som hafva sin sysselsättning på svenska fartyg, däraf största delen på segelfartyg. Men om det fortgår på samma sätt som hittills, skola inom 10 år de allra flesta af dessa, på grund af fartygens afgång utan att ersättas af andra, vara utan sysselsättning och blifva tvungna att emigrera. Innan vi komma till den ytterligheten anser jag, att Riksdagen borde litet tänka på sjöfartsnäringen och se till, att densammas beskattning blefve litet rättvisare.

*Om befrielse
för rederi-
aktiebolag och
rederier från
bevillning från
inkomstskatt.*
(Forts.)

Herr Wallenberg: Jag skall icke tillåta mig att orda vidare om större eller mindre rättvisa i fråga om beskattningen i nu förevarande hänseende, emedan det nog alltid är så, att, då *en* näringsidkare talar om rättvisa i afseende å beskattningen af *hans* näring, man kan vara alldeles säker på, att det är tio andra, som hysa en afvikande mening. Men jag skall be att få belysa saken från en annan sida, icke därför att det nu skulle kunna komma i fråga, att något direkt af Riksdagen i denna sak företoges, utan därför att vi möjligen skulle kunna tänka oss att till ett annat år få upp frågan ånyo under en annan form och till dess hafva tid att närmare begrunda densamma och då skärskåda den ur andra synpunkter än rättvisans.

Jag ber då att få relatera, huru en liknande skattefråga blifvit behandlad i vårt grannland Danmark. Där väcktes för fyra år sedan på förslag af sjöfartsnäringens målsmän fråga om, att rederierna borde erhålla befrielse från beskattning icke allenast till staten, utan afven till kommunen. Man framhöll då alla de synpunkter, som af herr Brodin blifvit framhållna i hans motion och som i kommittébetänkanden och öfrigt blifvit framdragna angående den dubbla beskattning, som sjöfartsnäringen är underkastad. Frågan väckte också mycken uppmärksamhet och erhöi ett kraftigt understöd från danska regeringens sida, som redan år 1901 upptog saken såsom sin och framlade den i form af en proposition till Folketinget. Frågan föll emellertid det året. Den kom upp igen året därpå och blef då af Folketinget i princip antagen samt gick till vidare behandling.

Det öde, som frågan sedermera rönt, är för oss ganska intressant att taga del af. Då man i Danmark — alldeles som herr Brodin gjort här — från sjöfartsnäringens sida först framställde kraf på fullständig skattebefrielse för aktiebolag, som drefve rederinäring, inskränkte man sig, i ett andra stadium, till att fordra skattebefrielse allenast för sådana intäkter, som influtit till dylikt bolag på grund af verksamhet i utlandet. Man formulerade detta först så, att rederi-

Om befrielse
för rederi-
aktiebolag och
rederier från
beviljning och
inkomstskatt.
(Forts.)

bolagen endast skulle skatta för sådan inkomst, som de fått i hemlandet, men under frågans ytterligare behandling skedde en omkastning i uttryckssättet, så att det kom att heta, att rederierna skulle få skattebefrielse för all sådan nettointkomst, som härrörde från verksamhet utom Danmarks gränser. Så som denna fråga nu blifvit löst i Danmark genom lagen om inkomstskatt af den 6 april 1903, har man där gått ett steg längre, i det man i denna lag stadgat, att, om skattdragande visar, att där i landet hemmahörande bolag — således icke allenast rederiföretag — erhåller en viss del af sin brutto-intäkt från verksamhet i utlandet, bortfaller all skatteplikt för den del af nettointkomsten, som härflyter af nämnda verksamhet. Den utveckling, som denna fråga sålunda genomgått i Danmark, är, mina herrar, såsom vi finna, ganska intressant. Den visar, att man där haft en klar och öppen blick för hvad som ur nationalekonomisk och handelspolitisk synpunkt är det mest viktiga, ty den visar, att danskarne på allt möjligt sätt vilja befrämja importen af guld till sitt land och uppmuntra dansk företagsamhet, vare sig denna afser verksamhet inom eller utom landet. Men hvad som för oss härvidlag är viktigast är, att den princip, som danskarne i nu ifrågavarande afseende accepterat, för oss angifver den väg, på hvilken vi här böra gå. Det lider intet tvifvel, att de flesta blifva mycket betänksamma, när framställning göres om skattefrihet för en viss näring i hela dess omfattning, ty man gör då närmast den reflektionen, att, om man gifver en dylik förmån åt *en* näring, är det alldeles uppenbart, att genast andra näringar också komma och begära samma förmån. Danskarne ha nu på ett synnerligen elegant sätt löst denna fråga, i det de erkänt fördelarne af en utvidgning af dansk verksamhet och förmånen af guldimport till landet. Och genom att på sätt jag nyss antydde, generalisera saken och låta *alla* i utlandet gjorda förvärf vara skattefria, så att hvarje tillstymmelse till ensidighet försvunnit, har naturligtvis frågan kommit i ett helt annat läge.

Jag har, mina herrar, velat referera detta danskarnes, som mig synes, mycket beaktansvärda sätt att lösa, denna fråga, på det att vi här i Sverige måtte komma till insikt om, att den dock icke är så omöjlig att lösa, och att en lösning af densamma därjämte kan hafva betydelse äfven för andra industrier.

Herr talman! Jag har icke något yrkande att göra.

Ytterligare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2:o).

Lades till handlingarna.

§ 13.

Ang. en in-
komstskatt för
år 1905.

Härefter förelåg till afgörande bevillningsutskottets betänkande n:r 22, angående en inkomstskatt för år 1905.

I Kungl. Maj:ts till bevillningsutskottet remitterade proposition n:o 59 hade Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen

dels att för år 1905 till upptagande i riksstaten för samma år åtaga sig en särskild bevillning af 11,000,000 kronor under namn af inkomstskatt, att på enahanda sätt som bevillningen af fast egendom samt af inkomst vid de år 1906 infallande uppboordsstämmor uppbaras och i behörig ordning redovisas,

dels ock att besluta, att nämnda inkomstskatt skulle utgå i enlighet med gällande förordning om inkomstskatt, dock att 10 § i förordningen jämte de särskilda anvisningarna för ledning vid inkomstskattetaxeringen och det vid förordningen fogade formulär till taxeringslängd skulle erhålla viss ändrad lydelse.

Utskottets betänkande omfattade berörda proposition samt följande inom Riksdagens kamrar väckta, till utskottet remitterade motioner, så vidt de berörde ifrågavarande ämne, nämligen inom Första Kammaren motionen n:o 5 af friherre *Klingspor* och motionen n:o 12 af friherre *von Schwerin* samt inom Andra Kammaren motionen n:o 115 af herr *O. A. Brodin* och n:o 185 af herr *C. G. Johansson* i Aflösa.

Utskottet hemställde:

1:o) att Riksdagen med afseende å lydelsen af den förordning om inkomstskatt, som borde för år 1905 följas, ville besluta

a) att 1 §, 3 §, 9 §, 11 §, 13—19 §§ samt 22—45 §§ skulle erhålla samma lydelse, som i gällande förordning om inkomstskatt;

b) att 2 §, 4—8 §§, 12 §, 20 och 21 §§ skulle erhålla den lydelse, bilagan litt. A vid detta betänkande utvisade;

c) att 10 § erhöle samma lydelse, som i gällande förordning om inkomstskatt, och att vid sådant förhållande Kungl. Maj:ts förslag till lydelse af samma § icke antoges;

2:o) att vid bifall till utskottets under 1:o) gjorda hemställan måtte anses besvarade jämväl de i detta betänkande behandlade motioner af

friherre *Klingspor*,
friherre *von Schwerin*,
herr *Brodin*,

herr *Johansson* i Aflösa; och

4:o) att Riksdagen måtte, med erinran om sin i skrifvelse den 14 maj 1902 angående en inkomstskatt för år 1903 gjorda framställning om införande af förmögenhetsskatt, hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till författning, afseende särskild beskattning å fonderad inkomst;

hvarjämte utskottet i en hvar af punkterna 3:o) och 5:o) gjorde en anmälan till Riksdagen.

Reservationer hade emellertid fogats:

Ang. en in-
komstskatt för
år 1095.
(Forts.)

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

vid punkten 1:o):

af herrar *Bromée* i Billsta, *Jansson* i Krakerud och *Ericsson* i Ofvanmyra;

af herrar *Weinberg*, *Wester*, *Brodin*, *Beckman* och *Höjer*, hvilka föreslagit,

att Riksdagen ville besluta, att den förordning om inkomstskatt, som borde för år 1905 följas, skulle erhålla samma lydelse som gällande förordning i ämnet;

af herr *Lindblad*, som i hufvudsak instämt med herr *Weinberg* m. fl. och tillika föreslagit, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhölle om utredning och framläggande af förslag till sådana bestämmelser, som i stället för nu gällande beräkningsätt — 6 procent af taxeringsvärdet — kunde ägna sig för en riktigare inkomstbeskattning af sådant jordbruk, som drabbas af progressiv inkomstskatt;

vid punkten 2:o):

af herrar friherre *Klingspor* och *Brodin*; samt

vid punkten 4:o):

af herrar friherre *Klingspor* och *Wester*.

Sedan utskottets under *punkten 1:o*) gjorda hemställan blifvit uppläst, lämnades på begäran ordet till

Herr *Beckman*, som anförde: Herr talman! Jag skall anhålla att angående sättet för föredragningen af det nu föreliggande betänkandet få göra följande hemställan: att betänkandet måtte punktvis företagas till afgörande och 1:a punkten sålunda, att det däri omförmälda författningsförslaget föredrages paragrafvis och, där så erfordras, momentvis med början därvid af de under 1 b) upptagna paragrafer, därefter de under 1 a) uppräknade paragrafer och slutligen den under 1 c) upptagna paragrafen, hvarefter utskottets i punkten gjorda hemställan företages;

att föredragningen måtte börja med 20 §, hvarvid diskussionen må få omfatta författningsförslaget i dess helhet;

att därpå föredragas 21 §;

att därest en eller annan del af författningsförslaget återremitteras till bevillningsutskottet, detta då må äga befogenhet att äfven föreslå de ändringar i ej återremitterade delar, som kunna äga sammanhang med eller bära vara en följd af återremissen;

att beträffande dels paragrafernas nummerbeteckning, dels ock de under särskilda rubriker förekommande hänvisningar till olika paragrafer i författningen, bevillningsutskottet må äga att, sedan den föreslagna författningens text af Riksdagen slutligen pröfvats, vidtaga de rättelser, som kunna föranledas af Riksdagens beslut; samt

att uppläsande af de särskilda paragraferna icke måtte erfordras i annat fall, än då sådant af någon ledamot af kammaren yrkas, utan endast hvarje paragrafs nummer vid föredragningen angifves.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till denna min hemställan.

Hvad herr Beckman sålunda hemställt blef af kammaren bifallet.

Med anledning häraf föredrogs till en början det i mom. b) framlagda förslaget till 20 § i förordning om inkomstskatt.

För denna paragraf hade utskottet föreslagit följande lydelse:

20 §.

1 mom. Skyldige att utan särskild anmaning på heder och samvete årligen afgifva uppgifter till ledning vid taxeringen äro:

a) verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedd eller blifvit såsom aktiebolag registrerad eller står under offentlig kontroll, samt

b) annan skattskyldig, som nästföregående är enligt gällande bevillningsförordning eller denna förordning taxerats för minst 2,000 kronors inkomst eller samma år åtnjutit inkomst till enahanda belopp af beskaffenhet, att den bör enligt sistnämnda förordning till inkomstskatt taxeras; dock att uppgiftsplikt jämväl åligger skattskyldig, hvilket nästföregående är taxerad eller åtnjutna inkomst af nämnda beskaffenhet icke uppgått till 2,000 kronor, så framt inkomsten utgjorts af eller däri ingått minst 1,000 kronors sådan inkomst, som enligt denna förordning är att hänföra till inkomst af kapital.

2 mom. En hvar annan vare efter anmaning, som i denna förordning sägs, skyldig lämna dylik uppgift.

I fråga om denna paragraf yttrade:

Herr Beckman: Såsom synes af det nu föreliggande betänkandet, ha äfven i år föreslagits tvänne mycket viktiga förändringar i inkomstskattelagen. Den ena af dessa är den af Kungl. Maj:t föreslagna förändringen, att skyldighet för jordbruksfastighet och »annan fastighet» att utgöra inkomstskatt skulle inträda tidigare än hittills. Den andra är friherre von Schwerins förslag angående deklarationsplikt och nya grunder för beräkning af inkomst af jordbruksfastighet.

Bevillningsutskottet afstyrkte förra året den kungl. proposition, som då i denna fråga förelåg, och hvilken afsåg alldeles samma förändring som den af Kungl. Maj:t i år framlagda propositionen. Äfven nu har utskottet i denna punkt kommit till samma slut. Däremot har det yrkande, som friherre Schwerin i år ånyo gjort i sin motion, denna gång inom utskottet lyckats vinna majoritetens bifall. Det förefaller mig emellertid ganska otillrädligt att vidtaga en så om-

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

fattande förändring, som det ifrågavarande yrkandet i själfva verket innebär, på förslag endast af en enskild motionär. Det kan dock icke gärna vara möjligt för ett Riksdagens utskott eller för dess kamrar att så grundligt, som erforderligt vore, pröfva ett dylikt förslag i alla dess konsekvenser, utan att detsamma undergått den förberedande behandling, som det grundlagsenligt måste undergå, då det framlägges af Kungl. Maj:t. Man må villigt erkänna, att en orättvisa nu äger rum i fråga om de större och medelstora egendomarne. Det kan naturligtvis understundom inträffa, att den verkliga inkomsten af dessa egendomar icke motsvarar hvad man på grund af deras fastighetsvärde beräknat. Den fasta procentatsen är ju endast fingerad. Och det är alltid så, att en sådan fiktion *måste* medföra åtskilliga ojämnheter. Men å andra sidan synes det mig, att — såsom också ofta framhållits — hänsyn måste tagas till svårigheterna i afseende å själfdeklaration just för jordbrukare. Då dessa svårigheter äro så stora, som de verkligen äro, kan man för närvarande icke gärna göra annat än låta det missförhållande, hvarom här är fråga, tills vidare fortfa, till dess man får fram en fullständig och genomgående revision af vår skattelagstiftning. Riksdagen har ju betonat, att den år 1902 antagna inkomstskatteförordningen endast skulle vara provisorisk. Och Riksdagen har liksom gifvit en antydning om, huru länge detta provisorium skulle få fortfa, då den nämnda år i sin skrifvelse till Kungl. Maj:t angående en inkomstskatt för år 1903 yttrar, att en dylik skatt icke under några förhållanden »kan tänkas utgå för längre tid än till dess frågan om förändring i bevillningsförordningen och därmed förenade ändringar i den kommunala skatteskyldigheten fått sin lösning.» Och är det icke alldeles uppenbart, framgår det icke af de ständigt återkommande klagomålen från olika håll öfver nu gällande föreskrifter, att vi snart stå inför en stor, en verklig skattereform? En sådan kan icke längre undvikas. Frågan härom har ju redan i kommunalskatteskommitténs förslag af år 1900 gjorts till föremål för en utredning, som man kan anse grundläggande för en genomgripande förändring af vår skattelagstiftning.

Men då — jag upprepar detta — förefaller det mig icke vara påkalladt att nu genast införa den af friherre von Schwerin föreslagna förändringen. De svårigheter, som redan nu möta vid själfdeklaration, äro naturligtvis ännu större, när det gäller själfdeklaration i fråga om särskildt *jordbruksfastighet*. Också har exempelvis kammarrätten uttalat, att man här möjligen skulle nödgas tillgripa den utvägen att göra själfdeklarationen för inkomst af jordbruksfastighet fakultativt i stället för obligatorisk.

Man skulle äfven kunna gifva jordbrukarne rätt att i stället för att angifva sin nettovinst uppgifva utsädet's mängd och skörde-resultatet, förmåner af olika slag o. s. v. för att sålunda lämna taxeringsmyndigheterna den ledning, som de behöfva för att kunna komma till en rättvis slutsats beträffande den inkomst, som den skattskyldige icke i hvarje särskildt fall kunnat själf uppgifva. Ty det är en

ganska vansklig sak för en jordbrukare att på heder och samvete självdeklarera för de inkomster och förmåner af olika slag, som han åtnjuter.

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

Det enda riktiga är därför, synes det mig, att skattefrågan med första utredes i hela sin vidd. Ett steg i denna riktning har utskottet också föreslagit i det nu föreliggande betänkandet. I en följande punkt hemställer nämligen utskottet om framläggande af förslag till förmögenhetsskatt i enlighet med det uttalande, som Riksdagen gjort i den af mig här nyss åberopade skrifvelsen.

Hvad beträffar Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag, skall jag icke här närmare yttra mig om detsamma, då utskottets mening i det fallet varit enhälligt. Jag vill endast påminna om hvad jag tillät mig uttala, då samma förslag förra gången var före i Riksdagen. Jag framhöll då, att den rätta vägen, å ena sidan — såsom Riksdagen själf sagt — är att låta beskattningen af fonderad inkomst drabba tyngre och inträda tidigare än beskattning af inkomst af arbete och att man därvid bör låta *all* fonderad inkomst komma under en dylik strängare beskattning. Men å andra sidan måste man undvika att på något håll gå för nära mot existensminimum. Vare sig det gäller jordbrukets beskattning eller beskattning af annan fonderad inkomst eller inkomst af arbete, måste man i stället så att säga skjuta undan skattebördan från de i ekonomiskt hänseende svagast lottade och flytta öfver den på bärkraftigare skuldror.

Af hvad jag nu yttrat torde klart framgå, att vi reserverar, då ingenting alls inträffat, som under sista året ändrat förhållandena på detta område, med undantag af att man under ett år varit i tillfälle att tillämpa den nya inkomstskatteförordningen, anse, att man bör äfven för år 1905 oförändrad bibehålla den lydelse af ifrågavarande förordning, som den nu har. I reservationen har därför af herr Weinberg och mig m. fl. yrkats, »att Riksdagen ville besluta, att den förordning om inkomstskatt, som bör för år 1905 följas, skall erhålla samma lydelse som gällande förordning i ämnet.» Med stöd af denna reservation tillåter jag mig, herr talman, hemställa, att kammaren behagade besluta, att, med afslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen, den nu föredragna paragrafen måtte bibehållas i oförändrad lydelse; och torde detta mitt yrkande, i händelse af bifall till detsamma, få anses gälla äfven öfriga paragrafer i nu förevarande förordning, som af ett dylikt beslut beröras.

Herr talman, jag anhåller om bifall till det af mig nu framställda yrkandet.

Med herr Beckman förenade sig herrar *Höjer, Jansson* i Krakerud och *K. G. Karlsson* i Göteborg.

Herr Eriksson i Elgered: Herr talman, mina herrar! Det är två synpunkter berörda i detta utskottsbetänkande, som jag måste opponera mig emot. Den ena är, att det där anbefalles, att inkomst-

Ang. en in-
komstskatt för
år 1905.
(Forts.)

skatten, hvad jordbruket angår, skall få en annan beräkningsgrund än den för närvarande har, en beräkningsgrund, som skulle tvinga jordbruket in under själfdeklarationsprincipen. Detta blefve, i synnerhet för de mindre jordbrukarne i vårt land, synnerligen besvärligt, emedan de i fråga om beräkningssättet äro tämligen okunniga. Om emellertid genom några nya och afgörande skäl visats, att denna ändring i nu gällande författning i ämnet vore nödvändig, så skulle jag icke draga mig för att vara med därom. Men jag ställer mig liksom den föregående talaren inför den frågan: Hvad föreligger, som gör en sådan förändring just nu absolut nödvändig? För min del kan jag icke finna något som helst skäl därför. Och att Riksdagen skulle på enskild motionärs förslag fatta ett sådant beslut, anser jag vara alldeles olämpligt. Jag tror nog, att andra förhållanden kunna inträda, som kunna göra den föreslagna ändringen nödvändig. Jag syftar därvid på, att den dubbla formen för den direkta beskattningen, som nu utgår, finge upphöra, d. v. s. att den allmänna bevillningen afskaffades och i stället principen om fullständig progressiv beskattning infördes på alla områden. Om detta sker, då tror jag för min del, att äfven jordbruket skall blifva nödsakadt att underkasta sig själfdeklaration, så att det må blifva enhetlighet i beskattningsprinciperna. Man går sakta fram mot detta mål, och det förvånar mig, att man icke kommit längre. Den kommunalskattkommitté, som varit tillsatt, hade ju till uppgift att skilja den direkta kommunalbeskattningen från bevillningen till staten i afsikt att kunna bereda den stora och viktiga skattereformen. Huru denna fråga nu ligger och hvarför regeringen icke kunnat framkomma med ett principiellt och fullständigt förslag, vet jag icke. Men så länge frågan icke på det sättet föreligger, vill jag icke vara med om den partiella ändring, som af utskottet är tillstyrkt. Jag förenar mig därför med hänsyn till § 20 i det yrkande, som gjordes af den föregående talaren.

Den andra synpunkten, berörd af utskottet, och mot hvilken jag måste opponera mig, är den kungl. propositionen om tillägget för mindre jordbruk. Utskottet har visserligen afstyrkt denna proposition, men jag anser mig ändock, eftersom den föreligger till behandling, böra yttra några ord om densamma — att, säger jag, den kungl. propositionen nu likasom föregående är innehåller förslag därom, att den beskattningsbara inkomsten af jordbruket skulle, så att säga, flyttas längre ned. Nu begynner, såsom bekant, jordbruket att utgöra inkomstbeskattning vid ett taxeringsvärde af 16,700 kronor. Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har emellertid föreslagit, att denna beskattning skulle utgöras redan vid 300 kronors inkomst. Det blifver 6 procent på 5,000 kronors taxeringsvärde, och det minsta skattebelopp, som därigenom skulle från någon fastighetsägare tillfalla statsverket, blefve således 3 kronor. Ministern förklarar också, att detta föreslagits därför, att denna skatt vore absolut nödvändig. Den skulle ju komma att inbringa 400,000 kronor, medan, om jag

icke misstager mig, öfriga fastigheter, som komma under samma rubrik, skulle inbringa 100,000 kronor. Jag för min del kan icke vara med om ett sådant förslag. Det är ju möjligt, att flere af herrarne, i synnerhet stadsrepresentanterna, anse, att jag icke är fullt rättvis därutinnan. Men jag skulle kunna anföra fakta, som klart ådagalägga, i hvilken tryckt ställning våra mindre jordbrukare befinna sig. Detta är för mig nog skäl för ett afslagsyrkande.

Då emellertid bevillningsutskottet icke tillstyrkt den kungl. propositionen, behöfver jag icke i detta afseende yrka afslag å utskottets betänkande, men jag har velat inlägga min gensaga emot att äfven företaga en sådan ändring, som Kungl. Maj:t föreslagit, i detta fall.

Jag förenar mig, såsom sagdt, i denna punkt uti det af herr Beckman framställda yrkandet.

Herr Olsson i Viken: Herr talman! Rörande friherre von Schwerins motion vill jag endast säga, att jag tror det skulle stöta på alltför stora praktiska svårigheter att ålägga, låt vara endast de större jordbrukarne, själfdeklarationsskyldighet för sin inkomst af jordbruket. Jag tror äfven, att det skulle stöta på ungefär lika stora svårigheter för taxeringsmyndigheterna att taxera den verkliga inkomsten af det mindre jordbruket.

Men jag har begärt ordet för att säga några ord om den kungl. propositionen. Till stöd för denna åberopar herr statsrådet och chefen för finansdepartementet den motivering, som han hade i fjol för samma förslag. Han gjorde sig då till målsman för den uppfattningen, att de små jordbruksfastigheterna skulle lämna en högre afkastning i förhållande till taxeringsvärdet än de stora och medelstora. Såsom exempel anförde han under debatten i kammaren, att en hel familj kunde få sitt uppehälle af en jordbruksfastighet, som endast vore taxerad till 5,000 kronor, fastän den efter 6 procent beräknade inkomsten icke uppginge till mer än 300 kronor. Jag tror, att denna uppfattning beror på ett missförstånd. Det kan nog hända, att en familj, om dess medlemmar träget arbeta med sitt lilla jordbruks skötsel, skulle kunna nödortfeliggen lifnära sig; men detta betyder för ingen del, att de kunna lefva på egendomens afkastning. Man måste väl från de inkomster, hvarpå familjen existerar, först räkna värdet af familjemedlemmarnes kroppsarbete, innan man kan tala om egendomens afkastning. Kanske kunde samma familj lifnära sig, om den endast ägde ett hus med en liten trädgårdstappa, för så vidt den utförde samma kvantum kroppsarbete på en närliggande herrgård, men icke kunde man då säga, att familjen lefde af husets afkastning. Skulle man till en 5,000-kronors egendoms afkastning äfven räkna värdet af familjens kroppsarbete, skulle konsekvensen fordra, att man till afkastningen å t. ex. en 100,000-kronors egendom också skulle räkna de penningar, som i löner utbetalades till alla kroppsarbetare på gården. Ser man saken på detta sätt, som jag nu tror mig visat vara det enda rätta, får man allt justera sin

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

uppfattning, att de små jordbruksfastigheterna skulle afkasta mera i procent af taxeringsvärdet än de större. Jag tror, att det förhåller sig tvärtom. Och tänker man efter, tror jag icke det skall blifva så svårt att begripa, att det måste vara så. För det första stå de små fastigheterna vanligen i högre pris per tunnland räknadt, emedan byggnaderna därå ha ett jämförelsevis högt värde i förhållande till jorden. Och saluvärdet tages naturligtvis i betraktande vid taxeringen, hvadan små fastigheter i allmänhet blifva högt taxerade i förhållande till jordarealen. För det andra är det ju alldeles uppenbart, att skötseln af jorden å så små jordbruksfastigheter som med ett taxeringsvärde af 5- å 6,000 kronor måste ställa sig bra mycket dyrare än för de större. De äro i regel för små för att kunna hålla dragare på, utan sådana måste oftast mot hög betalning legas. De äro också för små, för att man å dem med fördel skall kunna använda maskiner; allt arbete: sådd, skörd, till och med tröskning, måste utföras för hand. Då därtill kommer, att inköpen af foderämnen m. m. måste ske i mycket liten skala och priset och frakten alltså å dessa förnödenheter måste komma att ställa sig betydligt dyrare för de små jordbrukarne än för de större, har jag svårt att förstå, huru man kan påstå, att sådana små jordbruksfastigheter skulle lämna en högre procent i afkastning i förhållande till taxeringsvärdet än de större. Det är, som sagdt, endast, om man till afkastningen räknar värdet af de små brukarnes eget kroppsarbete, som man kan komma upp till så hög medelafkastning som 6 procent och däröfver. Den kungl. propositionen vill alltså, så att säga, genom en bakdörr insmuggla inkomstbeskattning för de små inkomsterna af kroppsarbetet på landet, medan kroppsarbetet i städerna, där det icke lämnar minst 1,000 kronor i inkomst, fortfarande skall vara fritt, för att icke tala om, att inkomsten af kapital, då denna understiger 1,000 kronor, också skall vara fri. Man vill icke en gång för dessa småbrukare, hvarom nu är fråga, såsom för andra inkomsttagare ända upp till 4,000 kronor, föreslå något skattefritt afdrag — nej, af dessa arbetsmyror på landet skall utkrävas inkomstskatt ända till den yttersta skärfven. Nog äro väl jordbrukarne redan förut tillräckligt betungade af skatter, utan att man behöfver lägga en ny sådan på de minst bärkraftiga af dem. Den s. k. kommunalskattekommittén upplyser oss om, att år 1897 uppgick kommunalskatten i medeltal för jordbruksfastighet ända till 89 öre per fyrk, medan i stad kommunalskatten för fastighet i medeltal uppgick endast till 57 öre pr fyrk och för inkomst till icke mer än 48 öre pr fyrk. Därtill kommer på landsbygden den dyra väghållningstungan. Då man äfven besinnar, att de små jordbruksfastigheterna likaväl som de större måste betala dessa dryga kommunalskatter fullt ut, äfven om de äro högt intecknade, tycker jag icke, att man kan hafva skäl att hitta på nya skatter för småfolket bland jordbrukarne.

Jag anhåller, herr talman, att få yrka bifall till den af herr Beckman m. fl. afgifna reservationen.

Herr Nordström i Höglunda instämde häruti.

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

Herr Brodin: Herr talman! Äfven jag har reserverat mig mot utskottets betänkande i denna del. Grunden härtill har först och främst varit den, att jag icke kunnat vara med om den deklARATION för fastigheter, som utskottet föreslagit. Jag tror nämligen icke, att resultatet häraf skulle blifva lyckligt i afseende å större egendomar med slottsliknande byggnader, som kanske kosta lika mycket som själfva egendomen och äro dyrbara att underhålla. Jag föreställer mig, att för dessa egendomar den taxerade inkomsten och sålunda äfven skattebidraget skulle gå ned högst betydligt. Hvad åter de mindre egendomarne beträffar, tror jag, att de allra flesta innehafvare af sådana icke med bästa vilja kunna deklarerera, och följaktligen skulle det äfven i fråga om dem blifva svårigheter. Att innehafvarne af dessa mindre egendomar icke skola skatta, synes mig vara orättvist. Men att gå så långt, som Kungl. Maj:t föreslagit, har jag icke kunnat vara med om. Någon sänkning af gränsen för skattefriheten bör emellertid ske, ty för dessa egendomar har förut erlagts tilläggsbevillning, och att de nu skola vara alldeles fritagna, är väl något för mycket.

Vidare har min reservation föranledts af de skäl, som innehållas i min motion om rederinäringens befriande från inkomstskatt, och jag skall be att få yttra några ord härom.

Då det protektionistiska systemet år 1888 infördes, lades äfven tull på fartyg. Men denna tull måste snart upphävas, enär det visade sig, att endast gamla träfartyg, som voro tullfria, infördes. Ingen svensk redare kunde med de höga pris, som blefvo en följd af tullen, köpa fartyg för att i internationell fraktfart konkurrera med utländska rederier, som använde mycket billigare fartyg.

Tullkommittén hade då föreslagit, att verkstäderna såsom surrogat för tullen skulle få byggnadspremier, d. v. s. att de skulle vid byggandet af fartyg få ersättning med visst belopp per ton, motsvarande tullens storlek. Men detta ville Riksdagen ej gå in på. Ej heller ville Riksdagen, sedan 1890 års sjöfartskommitté föreslagit, att rederierna skulle få seglationspremier såsom ersättning för tullens skadliga inverkan, vara med härom. Sedermera har en kommitté af år 1900 föreslagit åtskilliga åtgärder för rederinäringens upphjälpande, men det mesta såväl häraf som af hvad 1890 års kommitté för öfrigt föreslagit har stannat i något af de administrativa verkens papperskorgar.

Såsom ett bevis på, huru svårt det är att erhålla någon rättvisa för sjöfartsnäringen, vill jag erinra om den konsulatafgift, som förr betalats af svenska fartyg i utländska hamnar, där konsul finnes. Denna afgift, som utgjorde visst belopp per ton, hade pålagts på administrativ väg, således alldeles grundlagsvidrigt. Jag började anno 1888 att med påvisande af denna skatts grundlagsvidrighet väcka motion om dess borttagande. Vid många påföljande riksdagar

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

väckte jag motion i samma ämne, men ehuru vederbörande utskott medgaf, att denna skatt icke blifvit på rätt sätt pålagd, kunde den icke blifva afskaffad förr än till i år. Detta år är det första år, den är borttagen. En skatt, som mot grundlagens bud hade pålagts redarne, behöfde denna långa tid för att tagas bort.

Jag har velat påpeka detta till jämförelse med det sätt, på hvilket jordbruket på de senare åren blifvit omhuldadt. Så har t. ex., för att bereda hypoteksbanken, af hvars affärer jordbruket är intresserad, möjlighet att erhålla billigare lån, stämpelförordningen ändrats så, att hypoteksbankens obligationer blifvit stämpelfria. Jämfören, mina herrar, dessa förhållanden med hvarandra och tänken på, att rättvisa bör skipas åt *alla* näringar.

Herr talman, jag skall be att få yrka afslag å utskottets betänkande.

Herr Öhngren: Herr talman! Då denna fråga senast behandlades i Riksdagen, uttalade jag ett beklagande af att friherre von Schwerins jämväl då väckta motion icke blifvit nöjaktigt behandlad af utskottet. I öfverensstämmelse härmed kommer jag nu att yrka bifall till utskottets förevarande hemställan, och vill jag vända mig mot de reservationer, som vidfogats densamma.

Herr Lindblad säger i sin reservation, att friherre von Schwerins framställning möjligen kan komma att »vinna understöd af dem, som ej synas så noga känna landsbygdens förhållanden och särskildt svårigheten för våra nuvarande taxeringsmyndigheter att kunna verkställa taxeringen efter sådana grunder, och som ej vilja behjätta svårigheten för det stora flertalet jordbrukare att föra fullständig bokföring». För min enskilda del tror jag mig lika väl som flertalet andra känna till landsbygdens förhållanden. Jag tror mig hafva lika mycket som flertalet andra deltagit i taxeringsmyndigheters arbeten, och jag tror mig i motsats mot herr Lindblad kunna påstå, att taxeringen *kan* verkställas enligt ifrågasatta grunder. Jag behjättar visserligen svårigheten för det stora flertalet jordbrukare att verkställa fullständig bokföring, men här är icke fråga om det stora flertalet jordbrukare, utan endast om dem, som hafva en inkomst af minst 2,000 kronor. Af antalet jordbrukare, enligt statistiken uppgående till ungefär 240,000, skulle omkring 20,000 beröras af denna deklarationsskyldighet. Af dessa 20,000 torde emellertid åtskilliga bedriva någon industri såsom binäring och till följd däraf redan nu vara skyldiga att föra böcker.

Alla, som hafva ytttrat sig i denna fråga, hafva, såvidt jag kunnat höra, erkänt, att det ligger rättvisa i det förslag, som framlagts genom friherre von Schwerins motion. Han vill å ena sidan, att de fastighetsägare, som icke hafva en inkomst af 6 procent utaf taxeringsvärdet, icke heller skola skatta för så stor inkomst, men å andra sidan att de, som hafva större inkomst än 6 procent, också skola beskattas för hela inkomsten. Den ärade reservanten, herr Lindblad, talade om en särskild kategori af fastighetsägare och öpp-

nade för dem en utsikt att någon gång i framtiden möjligen nå ett rättvisare beskattningssätt, hvad inkomstskatten beträffade. Men han förbigick, troligen af skal, som icke finnas i reservationen omnämnda, att det finnes en stor kategori af hemmansägare, hvilka, åtminstone stundom, hafva en inkomst, som mångdubbelt öfverskrider de 6 procenten af taxeringsvärdet, nämligen ägare af skogshemman i Norrland, de må nu vara bolagsmän eller egentliga hemmansägare. Dessa hemman böra enligt min mening i hvarje fall beskattas efter den inkomst, de verkligen gifva. I Norrland händer det ofta, att en hemmansägare på grund af en större afverkning kan under ett enda år hafva en inkomst af sitt hemman, som öfverstiger hela taxeringsvärdet. All sådan inkomst undgår för närvarande, såsom vi veta, icke blott debitering för inkomstskatt, utan äfven kommunal beskattning.

Nu är här fråga endast om inkomstskatt. Här är fråga om en provisorisk skatteform. Här är fråga om att verkställa ett försök, huruvida det icke låter sig göra att utan allt för stora svårigheter beskatta äfven jordbrukarne efter deras inkomst. Man har därvid särskildt att tänka på det rättvisa i, att ej blott de fastighetsägare, som hafva mindre inkomst af sina fastigheter än 6 procent af taxeringsvärdet, utan äfven de, som hafva mångdubbelt större inkomst, få skatta efter den verkliga inkomsten. Huruvida statens inkomster därigenom skulle ökas eller minskas, kan jag icke förutsäga. Sannolikt blir skillnaden i det stora hela icke så stor. Men detta stöder jag endast på förmodanden.

På grund af hvad jag nu anfört, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan i denna del.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning af den siste ärade talarens anförande. Jag undrade öfver anledningen till, att han förklarade sig skola såväl rösta för som yttra sig till försvar för utskottets förslag. Af hans anförande fann jag emellertid, att skälet var, att han ansåge, att deklara-tions-skyldigheten endast skulle drabba de större jordbrukarne. Jag vill då be honom vara god läsa sista momentet i 20 §. Där står: »En-hvar annan vare efter anmaning, som i denna förordning sägs, skyldig lämna dylik uppgift.» Nu kan man invända, att det icke skulle blifva så många, som blefve anmanade att lämna deklara-tions-uppgift. Det är ju dock gifvet, att ingen vet detta. Det kan hända, att de allra flesta blifva anmanade att göra det. Men om de icke erhålla sådan anmaning, hur ställer det sig då? Jo, då finns för taxerings-myndigheterna ingen annan utväg än att sitta inom fyra vaggar och själfva bestämma, hur stor inkomst ifrågavarande jordbrukare hafva, samt beskatta dem efter dessa beräkningar. Hvad blir då följden? Jo, naturligtvis att i de flesta fall inkomsten komme att upptagas allt för högt. Dessa små hemmansägare, som enligt de föreslagna bestämmelserna icke skulle vara skyldiga att deklarerera, skulle ju då kunna klaga öfver den skedda upptaxeringen. Men därvid måste de

Ang. en in-
komstskatt för
år 1905.
(Forts.)

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

bevisa, att de hade rätt i sina påståenden, och då blefve ju detta i alla fall en själfdeklaration. Huru skulle för öfrigt dessa mindre hemmansägare bete sig för att kunna bevisa, att de vore för högt upptaxerade? Det heter i 7 §, att afdrag får ske för aflöning, föda och öfriga kostnader för de i och för rörelsen använda biträden och arbetare. Beträffande sådana afdrag är det ju gifvet, att det beror på taxeringsmyndigheterna, hvad de anse vara hit hänförliga utgifter. Huru mycket skall en hemmansägare, som kanske sköter sitt hemman med tillhjälp af halfvuxna söner och döttrar, få afdraga för lön till dessa, och huru mycket skall han bokföra såsom kostnaden för deras föda under året? Jag kan ej förstå, huru det kan gå för sig. Påståendet, att det blott är de större jordbrukarne, som drabbas af denna lag, är således enligt mitt förmenande oriktigt. Jag tror äfven, att när denna fråga skall utredas på annat sätt, än den nu blifvit utredd i bevillningsutskottet, det vill säga så, att den skall tagas på allvar, får man naturligtvis ta åtskilligt annat i öfvervägande. I bevillningsutskottet gick det så till, att vid första behandlingen voro de ordinarie ledamöterna närvarande, och de afslogo denna motion eller — som man ju lika gärna kan kalla den — reservation. Sedan ville slumpen, att, då man skulle fatta definitivt beslut, ett par af de ordinarie ledamöterna voro borta, och i deras ställe inträdde suppleanter. Då man fattade detta definitiva beslut, förekom ingen diskussion, och jag vet icke bestämdt, om nämnda suppleanter voro med vid diskussionen under den första behandlingen eller icke; nog af, det är således en ödets skickelse, som har föranledt, att denna reservation — eller motion, om man så vill kalla den — har blifvit tillstyrkt af utskottet. Det synes mig nu vara orimligt att begära, att Riksdagen på grund af en sådan utredning skall våga sig på att fatta ett beslut, som afser en omkastning af hela vårt skattesystem.

Skall man, som jag nyss nämnde, införa detta system — hvilket jag tar för gifvet en gång kommer att ske — får man väl också ta hänsyn till åtskilliga andra saker. Jordbrukarne få för närvarande betala dubbelt så mycket som inkomsttagare för kapital och äfven för arbete, då det gäller byggnader, underhåll af kyrka och tingshus. Därjämte drabbar vägunderhållet våra jordbrukare i vissa trakter med så oerhördt stora summor, så att man kan undra på, huru de kunna existera. Jag skall anföra ett par, tre fall från min hemtrakt. Förliden vår fick ägaren af ett hemman med ett taxeringsvärde af 2,200 kronor kosta på sin vägbit 45 kronor. Ägaren af ett annat hemman med ett taxeringsvärde af 900 kronor fick kosta på sin hemmanslott 15 kronor. När så härtil kommer, att det kan ligga i länsmännens intresse att göra åtskilliga onödiga svårigheter och kostnader, så kunna herrarne finna, att man får lof, då man skall införa ett helt och hållet nytt skattesystem, att taga i öfvervägande alla dessa förhållanden. Nu har ju utskottet också tänkt något på detta, och med anledning däraf har utskottet föreslagit att göra åtskilliga påminnelser i skrifvelsen till Kungl. Maj:t. Jag tror, att innan

man röstar för bifall till detta förslag, bör man tänka på följderna af denna skrifvelse. Under urtima riksdagen skref också Riksdagen till Kungl. Maj:t och betonade nödvändigheten af en förmögenhets-skatt. Denna skatt kom till stånd, men nu har Kungl. Maj:t också föreslagit en — jag vill icke kalla den fattigskatt, men i alla hän-delser kan man icke kalla den förmögenhets-skatt.

Jag har således här velat uttala, redan nu, dessa mina åsikter, och jag hoppas, att kammaren måtte afslå ett förslag, som egentligen icke finns någon som helst utredning om. Jag ber således att få instämma i det yrkande, som herr Beckman framställt.

I detta anförande instämde herr *Anderson* i Hasselbol.

Herr *Ericsson* i Ofvanmyra: Herr talman, mina herrar! Då jag vid betänkandet fogat en s. k. blank reservation, har jag begärt ordet för att närmare angifva min ståndpunkt till frågan.

Jag får då till en början säga, att jag i det närmaste har samma åsikt, som herr Beckman tillkännagifvit i sitt anförande. Han använder dock i sin reservation ett uttryck, som jag för min del icke kan gilla, och därför har jag ej velat instämma i densamma. Jag syftar då på det uttryck, där han talar om, att det kan hafva visst fog för sig att sänka skattskyldighetsgränsen för fonderad inkomst. Jag hade vid förra riksdagen, då frågan var på tal, tillfälle att redogöra för och omnämna de svårigheter och oegentligheter, som skulle uppkomma, ifall man uppdroge olikheter i detta fall. Om man nu skiljer inkomst af arbete från inkomst af jordbruksfastighet och från fonderad inkomst, så låter det sig visserligen göra, där dessa inkomster hvar för sig uppbäras af skilda personer; men om det däremot är *en* person, som har inkomst både af jordbruksfastighet och af kapital och arbete, så får man genast se, att det uppstår oegentligheter. Om t. ex. regeringens förslag skulle vinna bifall, så får en jordbruksfastighet med ett taxeringsvärde af 5,000 kronor utgöra inkomstskatt. Men om däremot en annan fastighetsägare har en fastighet, som är taxerad till 4,900 kronor, och därjämte har en afsevärd inkomst på annat håll, skulle han blifva helt och hållet befriad från inkomstskatt, därest hans sammanlagda inkomst icke öfverstiger 1,000 kr. Bara den skillnaden på 100 kronor å taxeringsvärdet skulle göra denna stora olikhet! Icke kan man införa lagar, som äro så uppenbart orättvisa, som jag nu påpekat. Det är detta, som utskottets majoritet har erkänt, hvarför den förordat afslag å den kungl. propositionen. Jag tror således, att man icke i detta fall kan följa herr Beckman och sänka gränsen för den fonderade inkomsten, ty då skulle man genast komma till samma oegentlighet. Då emellertid utskottet såväl 1902 som 1903 erkänt, att de, som ha fonderad inkomst, äro bärkraftigare än de, som ha inkomst af enbart arbete, följer däraf, att man får söka vinna rättelse i detta fall; och det har utskottet gjort genom sin hemställan under moment 4 i sitt

*Ang. en in-
komstskatt för
år 1905.
(Forts.)*

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

betänkande. Utskottet föreslår där en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till författning, däri man förutsätter en förmögenhets-skatt på all fonderad inkomst. Går man den vägen, tror jag, att det skall skipas åtminstone så stor rättvisa, som det är möjligt.

Nu säger herr Beckman till sitt försvar, att han tror, att man skulle kunna gå litet lägre, blott man icke kommer till existensminimum. Jag vill då påpeka — och jag går därvidlag tillbaka till Riksdagens skrivelse år 1901 — att när Riksdagen åtog sig den ökade försvarsbördan och skref på samma gång och begärde en inkomstskatt, så anmärkte man tillika, att denna inkomstskatt borde träffa endast de mera bärkraftiga. Man framhöll, att de personliga bördorna för vårt försvar, som då blefvo afsevärdt större, drabbade *alla* samhällsklasser *lika*, oafsedt bärkraften i öfrigt, och man ville göra gällande, att, då den mindre väl situerade i samhället fick underkasta sig lika dryga och tunga uppoffringar som den mer bärkraftige, skillnad dem emellan skulle göras, åtminstone när det blef fråga om att pålagga inkomstskatt. Jag vill hemställa till herrarne, huruvida det då kan vara lämpligt att sätta gränsen under 1,000 kronors inkomst. Jag vill erinra om, att regeringen, när den framlade sitt förslag, ville befria äfven inkomst på 2,000 kronor. Detta tyckte likväl såväl bevillningsutskottet som Riksdagen, att det var något för högt tilltaget, hvarför man sänkte siffran till 1,000. Jag tror, att man icke bör gå lägre, detta synnerligast som man till och med under denna riksdag har gjort ganska afsevärda ansatser att höja såväl existensminimum som gränsen för lättnader för mindre inkomst. Jag tror icke, att det under sådana förhållanden är konsekvent att på samma gång försöka sänka gränsen för inkomstskatt, så att den skulle inträda vid mindre inkomst.

På den föredragna paragrafen ber jag att få yrka afslag.

Hans excellens herr statsministern Boström: Herr talman, mina herrar! Då, efter det sätt för föredragning som kammaren beslutat, bevillningsutskottets betänkande i sin helhet får behandlas och jag hört samtliga de talare, som haft ordet, äfven yttra sig i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om ökad utsträckning af inkomstskatten, ber jag herrarne tillåta mig att upptaga tiden med några ord till försvar för denna proposition.

När det föreslogs att fylla ett behof, som förelåg för statskassans räkning — ett behof, som, enligt hvad jag för min del tror, ännu icke fyllts — så gällde det naturligtvis också att se till, att man fick lägga bördan på sådana ställen, att den icke skulle kännas alltför tung. Jag tror för min del — trots hvad jag fått höra från flera håll — att förhållandet är det, att dessa hemmansägare eller jordägare i fråga icke kunna anses vara ibland öfriga medborgare särskildt hårdt tryckta af skatter.

Jag ber att få komma med några siffror, som icke blifvit anförda här förut i dag, men som herrarne återfinna i den kungl. propositionen från i fjol och som återopas i årets proposition. Där af finner man, att af samtliga Sveriges jordbrukarefastighetsägare är det endast 5,5 procent, som bidraga till inkomstskatten i den form, den nu utgår. Således är det icke mindre än 94,5 procent, som äro fria.

Fäster jag mig åter vid fastigheternas värde, visar det sig, att 47,8 procent af fastighetsvärdet gå fria från inkomstskatt. Nu kan man säga, att, då jordbruket är hvad vi kalla vår modernäring, det vore litet egendomligt, om Sveriges jord skulle vara så svagt situerad, att den icke skulle kunna draga någon smula större skatt, än som sker. Häremot invänder man då, att om man går ned — såsom Kungl. Maj:t föreslagit — till ett värde af 5,000 kronor för jordbruksfastighet, respektive för »annan fastighet» till 6,000 kronor, är det dock att gå för långt, ty då går man lägre ned, än hvad ett-skåligt existensminimum bjuder.

Såvidt jag förstår, har man därvidlag gjort sig skyldig till det felet, att man beräknat inkomsterna till blott 6 procent af egendomens kapitalvärde och att man i öfverensstämmelse därmed antagit, att ett hemman på t. ex. 5,000 kronor endast afkastar 300 kr. årligen. Vi skola komma ihåg, att när jag här talar om värde, är det *skuldfritt* värde. Enligt den kungl. propositionen skulle nämligen afdrag för skuld äfven här få äga rum. Efter den erfarenhet jag har, är en person, som har ett hemman på 5,000 kronors fastighetsvärde, icke någon illa situerad man. Och i beskattningsväg få vi lägga märke till, att, medan han för allt det arbete han nedlägger på sin egendom är fritagen från inkomstbeskattning, alla andra äro skyldiga att för sitt arbete betala skatt för inkomsten af detsamma; och det undras mig, om man ej, när man motsätter sig detta förslag, af gammal vana glömt af att värdera de fördelar, jordbrukaren har och för hvilka han ej såsom andra får betala skatt, nämligen fördelarna af fri bostad och vedbrand, som han har på sin egendom oköpdandes. Ty att märka är, att, när man skattar upp jordbruksfastigheter, det blott är *jorden*, som beskattas, och att man ej får taga någon hänsyn till åbyggnaderna. Köper jag således ett hemman på 5,000 kr., får jag bostad på köpet. Och när jag lägger ihop detta och vet, hvad en familj, som väl föder sig på ett hemman på 5,000 kr., kostar, tror jag ej, att man kan påstå, att afkastningen af detsamma blott är 300 kr. Den är nog väsentligt högre.

Vidare vill jag erinra herrarne om, att man har beräknat, att blott hälften af det belopp, som motsvarar tilläggsbevillningen, inflytt i inkomstskatt å fast egendom, och denna har nu upphört att utgå.

När jag vidare tänker på, att denna jord förut har kunnat bära grundskatter och indelningsverk, så synes det mig, att, då det här ifrågasättes att pålägga en skatt, som blott är afsedd att inbringa

Ang. en in-
komstskatt för
år 1905.
(Forts.)

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

400,000 kr. årligen, detta ej kan vara någon tung börda. Något sådant kan man väl icke med fog säga.

Ja, säger man, men denna skatt är orättvis och obillig, ty annan inkomst under 1,000 kr. beskattas ej. Jag tror dock, såsom jag nyss nämnde, att jämförelsen härvidlag i någon mån haltar. Och särskildt har ju Riksdagen skrifvit om, att den *icke-fonderade* inkomsten, d. v. s. inkomst af arbete, är sämre situerad i skattehänseende än fonderad inkomst, d. v. s. inkomst af kapital och fastighet, och detta, synes mig, med full rätt. Således förefaller det mig, som om man icke i den omständigheten, att inkomstskatt icke betalas för inkomst af arbete under 1,000 kr., borde finna något, som berättigar afslag å den kungl. propositionen. Och hvad kapitalet beträffar, är detta ju en väsentligt bättre skattekälla än arbete. Detta är oomtvistligt. Men beträffande å andra sidan det *lilla* kapital, som det här är fråga om, undras det mig, om det ofta nog ej vore hårdt att beskatta det alltför mycket. Ty jag föreställer mig, att skatten ofta skulle drabba det kapital, som en änka får, sedan mannen fallit ifrån, eller som vid arfskifte kan hafva tillfallit oförsörjda barn; och ett så litet kapital, som det då är fråga om, är på långt när ej så skattekraftigt som jordbruksfastighet.

Det är på dessa skäl, som jag för min del icke kan komma ifrån, att det finnes goda skäl för att icke möta den kungl. propositionen med så starkt motstånd.

Här yttrades särskildt af den siste talaren, att det kan inträffa sådana fall: som t. ex. att en person, som har en jordbruksfastighet till värde af 5,000 kr., får skatta, under det att en annan, som äger dylik fastighet till värde af 4,900 kr. jämte inkomst från annat håll, går fri. Ja, det kan alltid hända vid gränser, att sådana ojämnheter inträffa; det kan aldrig undvikas. Förhållandet är alldeles detsamma äfven vid de nuvarande bestämmelserna. Sitter en person med en jordbruksfastighet på 16,500 kr., så går han fri, men är värdet 16,700 kr., får han betala inkomstskatt. Som sagdt, när man har måst bestämma vissa gränser, kan man alltid konstruera fram sådana svårigheter.

Jag vill ej vidare taga herrarnes tid och uppmärksamhet i anspråk. Jag har blott velat säga, hvarför enligt mitt förmenande det kungliga förslaget, som vill lägga skatt på dessa mindre fastighetsägare, icke bör kunna anses obilligt.

Herr Ericsson i Ofvanmyra: Med anledning af hvad hans excellens herr statsministern yttrade vill jag säga några ord.

Han talade om ömmande omständigheter för änkor och faderlösa med mindre kapital. Jag vill blott hemställa till honom, huruvida det icke kan finnas änkor och faderlösa med små fastigheter, hvilka kunna vara lika fullt i behof af skattelindring som de förra; men om Kungl. Maj:ts förslag nu skulle antagas, blefve det nog i beskattningshänseende skillnad mellan dessa båda slag af änkor. Beträffande

den omtalade orättvisan, som alltid uppstår vid skattegränser, så är detta ej att jämföra med hvad som kommer att inträffa, därest ifrågasvarande Kungl. Maj:ts förslag varder antaget, ty då slipper den, som har betydligt större inkomst än en annan, betala skatt. Det var blott detta jag ville påpeka.

Hvad för öfrigt beträffar friherre von Schwerins motion, så instämmer jag till alla delar i hvad herr Beckman därom yttrade.

Herr Lindblad: Herr talman, mina herrar! Jag ber att få yttra några ord med afseende på denna fråga, som i högsta grad intresserar såväl landsbygden som de mindre städerna. I de större städerna, särskildt Stockholm och Göteborg, torde det nämligen icke finnas så många fastigheter, som falla nedanför skattegränsen; men däremot är det i de mindre städerna och hufvudsakligen på landsbygden, som det af Kungl. Maj:t nu framställda förslaget skulle komma att träffa.

Jag fäste mig vid ett yttrande af herr statsministern, däruti herr statsministern anförde, att, då den svenska jorden förut kunnat bära grundskatter och indelningsverk, det icke torde vara för mycket att nu pretendera, att äfven denna skatt skulle med lätthet kunna bäras. Jag vill dock fråga: är det nu en lämplig och rätt tidpunkt för att söka återtaga någonting af hvad Kungl. Maj:t och Riksdag med fullkomlig enighet genomfört? När man långt före detta från statsrådsbänken, af Kungl. Maj:ts regering, i statsrådsprotokollen hört uttalas, att vår då gällande tilläggsbevillning innebar en oegentlighet och en orättvisa särskildt mot de mindre fastigheternas ägare och i all synnerhet mot dem, som vore *skuldsatta* när man hört detta många gånger upprepas från regeringen, förefaller det egendomligt att nu, just i fråga om beskattningen af dessa mindre fastigheter, gå ytterligare ned på skatteskalen.

Hvad som yttrades angående dessa änkor och oförsörjda barn, som få ett mindre kapital att lefva af, är redan bemött af den siste talaren; och jag frågar, om det är rättvist, att en änka, som får en gård i en mindre stad eller på landet och därpå får försörja sina barn, skall komma i sämre ställning. Hon får ju arbeta med legda krafter i jordbruket och dock betala tyngre skatter än denna andra änka, som är i den lyckliga belägenheten att få förmögenhet i kapital. Jag tror, att den senare och hennes barn ha lättare att draga sig fram än den änka och de oförsörjda barn, som få söka lefva på en dylik mindre *fastighet*.

Jag ber att få hänvisa till Danmarks exempel, där man så nyligen som i fjol antog en helt ny skattelag, i hvilken beskattningen är ställd på fullt modern grund. Där har man verkligen lyckats genomföra inkomstbeskattning af jordbruk, men det är tack vare den omständigheten, att danskarne, säga hvad man vill, ligga före oss såsom jordbruksfolk. Jordbruket är deras hufvudindustri, men vår industri har vänt sig åt annat håll, och vårt jordbruk bedrifves ej såsom

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

det danska, d. v. s. såsom industri. De äro, som sagdt, framom oss, och de ha det så ställt, att de kunna komma med inkomstens uträkning af sina jordbruk. Och därjämte är att märka, att danskarne infört afdrag för hvarje inkomst, både beträffande mindre inkomsttagare bland jordbrukarne och mindre fastighetsägare i städerna liksom alla öfrige. Där behöfver man ej möta sådana oegentligheter som i vår svenska lagstiftning, nämligen att det blott är inkomst af kapital och arbete, som enligt bevillningsförordningen berättigas till vissa afdrag jämväl i fråga om kommunalskatten. De afdrag, som här tillåtas blott i inkomstskatteförordningen för olika skattebetalare, medgifvas åter där för all beskattning, utom för bolag. Så rättvis är man där. Det vore därför märkvärdigt, om just denna Riksdag, vid hvilken många framställningar gjorts — af icke mindre än tre motionärer — om förhöjning af existensminimum och utsträckning af skattelindringen i fråga om inkomst af kapital och arbete, om samma Riksdag skulle nu vara färdig att sänka gränsen för jordbruksbeskattningen och den mindre fastighetsbeskattningen till en mycket lägre siffra, än hvad som af Riksdagen en gång fastslagits. Vore det fråga om att på allvar gripa sig an med hela vår skattelagstiftning och att genomföra dennas lösning i stort, är jag öfvertygad om — jag tänker nu särskildt på frågan om en förmögenhetskatt — att ingen röst från jordbrukarne eller de mindre fastighetsägarna i stad komme att höja sig däremot. Men, mina herrar, vi äro ännu ej där; vi arbeta fortfarande med en otillfredsställande bevillningsförordning, och herrarne kunna finna i betänkandet af en utredning, som verkstälts inom kansliet, huru det verkligen ställer sig med jordbruks- och fastighetsbeskattningen i vårt land. Den är ingalunda ställd i fullt rättvist förhållande till andra grenar af beskattningen, utan den är redan nu hårdare såväl med hänsyn till bevillning som äfven med hänsyn till inkomstskatt. Denna utredning återfinna herrarne å sidan 34, där vi hafva en tablå, som visar den *nuvarande* beskattningen; och en annan tablå, intagen å sidan 18, utvisar den af Kungl. Maj:t *föreslagna* beskattningen. Jag frågar: kan det vara riktigt, att en jordbruksfastighet, taxerad till 23,300 kronor, och en annan fastighet, taxerad till 28,000 kronor, således båda lämnande en inkomst af 1,400 kronor, skola beskattas på samma sätt som ett kapital af 40,000 kronor, utlånadt efter 5 procent? Rättvisan däraf kan åtminstone ej jag finna.

Men jag utprepar ännu en gång: är det fråga om att företaga en nydaning af hela skattesystemet, är jag öfvertygad om, att äfven jordbrukare och mindre fastighetsägare i städerna skola vara med därom och icke säga nej. Den nyssnämnda beräkningen på sidan 34 visar de skatter, som utgå enligt bevillningsförordningen äfven af skuldsatta fastigheter; och dessa kunna ju vara intecknade upp öfver skorstenarne, som man brukar säga. Och de få ändå bära lika stor skatt såväl i form af bevillning till kronan som i form af kommunalutskylder till kommunen.

Men det föreliggande betänkandet talar icke blott om detta, utan äfven om någonting annat. Det talar om att öfvergå till ett *alldeles nytt beskattningssätt* beträffande den svenska jorden.

Rätt ofta hör man nu för tiden, särskildt i pressen, att stad och land icke skulle ha skilda intressen. Senast i går läste jag i en af våra större tidningar, Stockholms Dagblad, en ledare under rubrik: »Rädslan för städerna». Jag undrar, om det icke kan vara skäl, att landsbygdens representanter dock söka häfda den uppfattningen, att det *finnes* olika intressen i stad och på land. Jag undrar just, huruvida icke det beskattningssätt, som förordas i betänkandet och hvarom nu förslag framställts af enskild motionär, är ägnadt att i ganska hög grad stödja den åsikten, att det förefinnes särintressen mellan stad och land.

Vi hörde en talare här nyss anföra, att det varit en »ödets skickelse», som gjort, att detta betänkande fått den form det hade. Ja, mina herrar, denna *ödets skickelse* kan komma att mycket ofta inträffa i en framtid, om man nu utan betänkande kastar om kull principen om särskilda representanter för landsbygden och särskilda för städerna, en princip, som — säga hvad man vill — dock har århundradens häfd för sig. Jag tror ej heller, att vårt lands jordbrukare äro mogna för att öfvergå till den *beskattningsform*, som här ifrågasättes. Och jag anser det olämpligt att *tvinga* dem att göra detta. Ty vill man icke på samma gång vidtaga någon ändring i våra taxeringsmyndigheters *sammansättning*, så anser jag det vara — jag vill icke säga *alldeles* omöjligt — men *hart när* omöjligt att genomföra denna beskattningsform. Det skulle vara ytterligt svårt att på ett något så när rättvist sätt, enligt de föreslagna nya grunderna, verkställa fastighetstaxeringen och därvid till exempel skipa full rättvisa med afseende på två lika goda fastigheter, af hvilka den ena sköttes i viss mån bättre än den andra. Och det torde vara omöjligt för våra taxeringsmyndigheter, sammansatta som de nu äro, att taga på sitt ansvar att angifva, huru det i beskattningshänseende ställer sig i fråga om skötseln af olika egendomar.

Det är väl att märka, att enligt den danska författningen förekomma helt andra beskattningsmyndigheter, än hvad vi arbeta med här i Sverige. Ty våra taxeringsmyndigheter äro mycket tungt arbetande organ. I Danmark har man, vill jag minnas, tre instanser i beskattningsfrågor. Den första, som motsvarar våra bevillningsberedningar, är vald af de skattskyldige inom respektive distrikt. Sedan kommer den andra instansen, som utgöres af ett skatteråd, tillsatt helt och hållet af finansministern. — Jag frågar eder, mina herrar: ären I beredda att införa ett dylikt beskattningsråd? — Sedan har man såsom tredje instans ett öfverskatteråd, där amtmannen är själfskrifven ordförande och som i öfrigt består af två ledamöter, utsedda af finansministern, och två ledamöter, valda af amträdet ur dess egen krets. Det är de *tre* instanser, som finnas. Redan den andra instansen är, såsom vi finna, sammansatt af aflönade tjänstemän;

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

skyldighet är stadgad att anskaffa så noggranna upplysningar som möjligt om jordegendomarnes beskaffenhet o. s. v. Man reser därför omkring på landtgårdarna och verkställer besiktning för att vinna nödig utredning särskildt i och för fastställande af den danska Eien-domsskylden, som är satt i stället för de gamla grundskatterna. Det är en kommission, bestående af ordförande och två valda ledamöter, som verkställer dessa besiktningaresor — ungefär som våra domän-uppskattningar.

Jag har tagit mig friheten att i utskottet och sedan i min reservation anföra, att det finnes dock *andra* möjligheter att undvika de uppenbara orättvisor, som friherre von Schwerin påpekat i sin motion. Och jag kan icke finna något rimligt skäl, hvarför man skulle, åtminstone till en början, gå längre, än jag antydtt i reservationen. Af en af mig åberopad utredning af aktuarien Flodström, som aflämnades till 1902 års Riksdag, finna herrarne på sidan 10, att det är en tablå öfver jordbruksfastigheternas olika taxeringsvärden, enligt hvilken endast ett antal af 750 dylika fastigheter äro åsatta 100,000 kronors taxeringsvärde och däröfver, och som sålunda falla under den progressiva skatteskalen. Det är just i fråga om *dessa* fastigheter, som de nuvarande bestämmelserna om fastighetsinkomstens beräkning efter 6 procent äro så betungande. Det kan ju hända, att det är omöjligt för ägarne af ifrågavarande fastigheter att af dem erhålla en afkomst, uppgående till 6 procent af taxeringsvärdet. Särskildt gäller detta i vår bördigaste provins, Skåne, där det finnes många fideikommissar och andra stora egendomar, som äro utarrenderade. Och i dessa fall kan det icke gärna tänkas annat, än att jordägaren får nöja sig med vida mindre än sex procent, då ju äfven arrendatorn måste lefva och dessutom betala ränta å inköpta inventarier, bekommet förlag och dylikt. Det är, som sagdt, under sådana förhållanden otänkbart, att dessa utarrenderade fastigheter kunna gifva ägarne några sex procent i inkomst. Men då man finner, att det är ett så litet antal fastigheter som 750 i hela vårt land, hvarom det här är fråga, må man väl, om man erkänner orättvisan att för dem tillämpa den progressiva skatteskalen i all dess stränghet, taga bort hvad som är möjligt att undanröja. Man hörde icke talas härom, så länge tilläggsbevillningen förekom, hvilken ju utgick med samma belopp som den allmänna bevillningen. Men nu, sedan man fått den progressiva principen införd, då heter det från dem, om hvilka jag nu talat, att det är omöjligt att bära dessa ökade skattebördor. Ja, mina herrar, låtom oss gå dessa önskingar till mötes i denna del! Låtom oss säga: Kan ni genom ordentlig bokföring — och det har man rätt att fordra af ägare till sådana stora fastigheter — kan ni visa edra *verkliga* inkomster, må det stå eder fritt!

Såsom jag redan i min reservation påpekat, kan jag icke vara med om att, såsom utskottet föreslagit, beräkna värdet af bostadsförmån »efter i orten gällande medelpris». Jag ber herrarne betänka, huru svårt det skall vara att få ett bestämdt hyresvärde på ett af

de större slotten, som förekomma i Skåne eller annorstädes; ja, det blir platt omöjligt att härvidlag få fram ett sådant hyresvärde enligt i orten gängse pris. Det är onekligen en fördel för en så situerad person att få bebo ett sådant slott, och därför bör den, som åtnjuter denna fördel, skatta för densamma. Men jag kan icke finna annat, än att denna skatt bör stå i skäligt förhållande till det brandförsäkringsvärde, som till äfventyrs är åbyggnaderna åsatt. På så sätt tror jag, att man fortfarande kunde se till, att de, som verkligen ha råd att bebo sådana dyrbart bebyggda egendomar, också finge betala skälig skatt därför.

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

Jag finner det icke tillrådligt, att man nu går längre i medgifvande, än att man säger som så: låtom oss, där det är möjligt — d. v. s. i fråga om dem, som drabbas af den progressiva skatteformen — skipa rättvisa. Men låt icke hänsynen till dessa få leda därhän, att vi, såsom talaren på värmlandsbänken visade blifva följden, komma att få samma beskattningsätt ända ned ifrån den minsta ända upp till den största fastigheten.

Herr talman! Jag har icke något annat yrkande än om bifall till den af herr Beckman med flere afgifna reservationen.

Friherre Barnekow: Herr talman, mina herrar! Redan vid antagandet af den nuvarande lagen om inkomstskatt ställde jag mig mycket betänksam mot densamma. Och jag har aldrig kunnat finna, att denna lag tillkommit i öfverensstämmelse med rättvisans kraf.

Jag skall be att få återgå något i tiden för att söka klargöra min ståndpunkt, och jag vill då gå tillbaka till den tid, då man stred om grundskatternas afskrifvande.

Jag var en af de ifrigaste inom Riksdagen att strida för dessa skatters afskrifvande, därför att jag ansåg, att de drabbade orättvist. Men jag har icke en utan flera gånger, då fråga var om grundskatternas afskrifvande, uttalat den principen, att jag icke ville vara med om att *helt och hållet* aflyfta dessa onera från jordbrukarne, utan att jag ville *fördela* dem *jämnare* och likformigare på *all* förmögenhet. På samma gång har jag äfven gjort gällande den åsikten, att dessa skatter borde fördelas efter en progressiv norm. Ty aldrig kan väl ett progressivt beskattningssystem vara mera rättvist, än då det är fråga om anskaffande af medel till försvaret.

Jag vill visserligen icke gå så långt som somliga personer och säga, att arbetarne i vårt land ha ingenting att försvara och därför ingen skyldighet att bidra till försvaret. Men jag vill påstå, att arbetarne ha *mycket mindre* att försvara än den, som har förmögenhet, och särskildt den, som äger fastighet. Ty, mina herrar, dessa senare drabbas väl ändock hårdast i händelse af krig. Därför har jag också alltid framballit den åsikten, att dessa böra bidra mera till försvaret och bidra progressivt.

Men när man skulle ordna skatteförhållandena och i stället för de 10 millioner, som afskrifvits från jorden i form af grundskatter,

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

antaga en ny skatt, som skulle motsvara dessa och vara progressiv med samma natur som grundskatterna, då hänförde man denna nya progressiva skatt till bevillningen och gjorde den därigenom rörlig. Och, mina herrar, det kan medföra fara att göra en sådan progressiv beskattning som denna beroende af bevillningen. Jag har för min del varit helt och hållet emot denna princip, att den progressiva inkomstskatten skulle äga form af bevillning. Men när så är förhållandet, att den en gång fått denna form, kan man icke hjälpa det.

Om man ej kan låta jordbrukaren själfdeklarerat, därför att det skulle kunna medföra vissa svårigheter, utan ser sig nödsakad bestämman en viss summa, som jordbrukaren har att betala i inkomstskatt i förhållande till fastighetens taxeringsvärde, så bör man dock icke sätta denna summa så högt som till sex procent, utan söka finna ett lämpligt medeltal. I sådant afseende hade jag vid 1902 års riksdag motionerat om, att inkomst af jordbruksfastighet skulle beräknas efter fem procent af taxeringsvärdet, således i likhet med hvad som vore fallet i fråga om beräkning af inkomst af annan fastighet och frälseränta. Men detta vann icke Riksdagens bifall.

Hvad slutligen vidkommer dessa mindre jordbrukare, anser jag, att om den princip, jag från början omfattat, att denna skatt skulle vara en ersättning för grundskatterna, är riktig, hade man, såsom regeringen nu gjort, kunnat gå ganska långt ner på inkomstskalan i fråga om fastighetsägare. Men såsom det nu är, med skatten anordnad i form af en rörlig bevillning, tror jag, att det blir orätt att gå för långt ner.

Det må väl vara, att regeringen har rätt i princip, men jag skulle dock ha önskat, att regeringen icke gått så långt ner som till 5,000 kronors taxeringsvärde, ty därigenom kommer man så långt, att en person, som har 300 kronor i inkomst, han skall betala skatt, då detta belopp, såsom redan är påpekadt, är lägre än det fastställda minimibeloppet.

Härvidlag har jag den uppfattningen, att det taxeringsvärde, där denna beskattning skulle inträda, borde sättas till 10,000. Efter fem procent skulle då en jordägare, som har fastighet till ett taxeringsvärde af 10,000 kronor, beräknas ha en inkomst af 500 kronor — och det är just existensminimum. Därigenom tror jag, att man skulle komma rättvisan närmare.

Vidare anser jag, att en jordägare eller fastighetsägare, som har fastighet till ett värde af 10,000 kronor, han är lika väl situerad, ja, kanske bättre situerad än en arbetare, som har 1,000 kronor i inkomst. Därpå framgår, att beskattningen bör vara olika i fråga om inkomst af arbete och inkomst af fastighet. Ty jag tror icke, att jag begår någon orättvisa, då jag säger, att en ägare af en fastighet med 10,000 kronors taxeringsvärde har lika lätt att betala skatt till staten som en arbetare, hvilken förtjänar 1,000 kronor. Jag har således egentligen ingenting emot lagen annat än i den form, hvaren den nu föreligger. Men då jag icke ser någon möjlighet att i när-

varande stund kunna få den ändrad i öfverensstämmelse med mina åsikter i denna sak, skall jag för närvarande icke göra något yrkande.

Jag vill slutligen påpeka angående denna själfdeklaration, att då jag under striden om grundskatterna ifrade för dessa grundskatters afskrifvande, var det därför, att jag ansåg dem vara orättvisa och önskade åstadkomma mera rättvisa i beskattningsafseende. Ty icke kan det till exempel vara öfverensstämmande med rättvisa, att en person får skatta efter en beräknad inkomst af 40,000 kronor, då han på heder och samvete samt med företeende af räkenskaper kan styrka, att han icke äger mer än 20,000 kronor. Och orättvisan i detta fall blir ännu större, då skatten är progressiv. Nog vore det önskvärdt, om själfdeklaration kunde införas, så att denna orättvisa därigenom försvunne. Men om det icke är möjligt för alla fastighetsägare att själfdeklarera, skulle man kunna tänka sig saken ordnad på det sätt, att de, som kunde framlägga fullständiga räkenskaper, skulle få själfdeklarera. Det är ju alldeles gifvet, att, om man afskrifvit en beskattning, som var orättvis, för att få en rättvis, man då icke skall ställa så till, att man i stället får en annan beskattning, som till alla delar är lika orättvis.

Herr talman, jag har intet yrkande att göra.

Herr Berg i Göteborg: Med kännedom om stämningen i denna kammare med afseende å jordbrukarnes själfdeklaration, hade jag icke tänkt att begära ordet vid behandlingen af detta betänkande. Emellertid har ett yttrande af en talare ifrån Värmland uppkallat mig.

Han har kommit med en liten interiör ifrån bevillningsutskottet, däri han afslöjade det förhållandet, att det föreliggande förslaget har tillkommit därigenom, att två suppleanter vid ärendets slutliga behandling inträdt i stället för två ordinarie medlemmar. Detta är ju alldeles riktigt, och jag är en utaf dessa »bêtes noires», som fått detta mig slungadt i ansiktet flere gånger. Märkvärdigt nog. Ty jag anser, att jag har rättighet att uttala mig och rösta enligt mina åsikter, äfven vid det olyckliga förhållande att jag endast är suppleant inom utskottet.

Jag är stadsbo, och det skulle således möjligen kunna antagas, att det skulle vara den här af en föregående talare framhållna motsättningen mellan land och stad, som skulle ha gjort, att jag röstat så som skett i denna sak. Så är emellertid naturligen icke förhållandet. Jag har ansett, att det vore en åtgärd af rättvisa att införa själfdeklaration äfven för jordbrukarne.

Det har på många sätt här påvisats, att det skulle bli mycket svårt att genomföra en sådan reform. Ja, det erkänner jag. Jag skulle visserligen icke anse mig befogad eller lämpad att anvisa någon utväg, huru detta skulle på ändamålsenligt sätt kunna åvägbringas. Men till och med den värste motståndaren mot detta förslag har här i dag förklaradt, att han icke anser det vara alldeles omöjligt att genomföra.

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

Han talade också om, att det icke skulle vara omöjligt att skipa *full* rättvisa. Ja, i hvilket lifvets förhållande är detta möjligt? Det kunna vi väl icke tänka oss. Men om en sådan lag som denna blefve genomförd, så förmodar jag, att man härvidlag som öfver allt annorstädes så småningom finge gå mot målet: full rättvisa. Då man ju vet, att vår folkskolebildning är jämförelsevis mycket hög, och säkerligen icke står efter för densamma i vårt grannland Danmark, som framhållits såsom föregångslandet i jordbruksafseende, kan jag icke förstå, hvarför man icke skulle kunna genomföra den förändringen, att jordbrukarne äfven här i landet skulle kunna åläggas att själfdeklarera. Ett skäl till, hvarför jag gått med om detta förslag, är det, att följderna af detsamma *icke* skulle drabba de *minsta* jordägare, d. v. s. de jordägare, som vore minst skickade för en ordnad bokföring, utan det skulle ju drabba jordbrukare med jämförelsevis stora egendomar; och dessa måtte väl ej vara så okunniga, att de icke skulle kunna efter bästa samvete inrätta en liten bokföring, så att de skulle kunna själfdeklarera.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning däraf, att den siste ärade talaren tycktes ha fattat hvad jag här sagt, så, att jag velat göra gällande, att han eller någon annan skulle inom utskottet ha handlat i strid med våra grundlagar. Med fäst afseende därå vill jag nämna, att något sådant åtminstone aldrig varit *min* mening. Ty naturligtvis har en suppleant såväl som en ordinarie ledamot både skyldighet och rättighet att rösta efter sin öfvertygelse. Den af mig här omnämnda händelsen är för öfrigt icke någon enstaka företeelse, utan det är gifvet, att dylikt inträffar allt emellanåt inom alla utskott. Mitt anmärkta yttrande sig således alldeles icke afsedt att innebära något klander vare sig mot suppleanterna eller utskottet i dess helhet. Hvarför jag omnämnde hvad som passerat, var, därför att frågan är så viktig, att det var nödvändigt, att det kom till kammarens kännedom, att jag åtminstone för min del icke ansåg, att densamma på det sättet blifvit fullständigt utredd.

Herr Trolle: Herr talman! Jag skall — oberoende af om jag är ordinarie eller suppleant i utskott, oberoende af om jag tillhör stad eller land — oförhållsamt här förklara, att för min del har jag, visserligen efter någon tvekan, beslutat mig för att taga utskottets förslag i denna del, som behandlar den mycket omtalade så kallade skyldigheten för jordbrukarne att själfdeklarera.

Då jag detta gör, är det därför att jag, i motsats till de flesta, som här, åtminstone ifrån landtmannahåll, yttrat sig, icke direkt fattar deklarationen såsom något slags pliktfråga, utan jag fattar deklarationen såsom en *rättighet*, som man icke kan, utan att åsidosätta krafvet på likställighet i beskattningsafseende, längre förhålla dem, som jag anser ha rätt till en sådan förmån.

Står man på denna ståndpunkt, tror jag, att man får en annan syn på tingen än många af mina vänner och kamrater från landsbygden ha. Jag menar, att det å ena sidan är statens rätt, därest en fastighet skulle afkasta — såsom ju också kan ske — mer än 6 proc. å taxeringsvärdet, att få ut hvad som under sådana förhållanden tillkommer densamma, och å andra sidan den enskildes rätt att, om han kan visa, att hans inkomst icke uppgår till det beräknade beloppet, få genom uppgift på heder och samvete styrka detta.

Med den ståndpunkt, jag sålunda intager, kan jag naturligtvis icke låta de här under debatten anmärkta svårigheterna afspisa mig från att försöka bidraga till frågans lösning. Jag är ingalunda blind för svårigheterna. Jag vet mycket väl, att detta liksom hvarje annat nytt system första gången mottages med misstro och blandade känslor, men det går nog här som på många andra områden, att sådant där går öfver med tiden. Människor äro icke så dumma, som man tror. De äro bildbara. Och detta gäller nog äfven i detta fall, blott de få tillfälle att se, att det icke gifves någon annan utväg till rättvis beskattning på inkomst än att själfdeklarera. Jag är således icke rädd för den omständigheten, och jag skulle just kunna åberopa hvad herr Lindblad här nyss omnämnde, nämligen förhållandena i Danmark. Jag vet af personlig erfarenhet, att den rädsla, som där till en början visade sig, då det gällde att försöka genomföra dylik lag i Danmark, och hvilken naturligtvis förefanns framför allt bland de mindre jordbrukarne, den är numera nästan försvunnen. Och jag tror, att förhållandet skulle bli detsamma i vårt land, eftersom våra förhållanden, åtminstone hvad beträffar den provins jag tillhör, i mycket äro att jämnställa med dem, som råda i Danmark.

En bland de anförda svårigheterna är ju, att de, som äro deklARATIONSSKYLDIGA, skulle blifva skyldiga att föra böcker. Skyldigheten att föra böcker och deklARATIONSSKYLDIGHETEN stå dock icke alls i något oafvisligt sammanhang med hvarandra. Redan nu finnes ju deklARATIONSSKYLDIGHET för andra inkomsttagare, de där icke ha skyldighet att föra böcker. För öfrigt tror jag alls icke, att den bokföring, som erfordras för att kunna göra själfdeklARATION, behöfver vara något inveckladt »dubbelt italienskt» bokhålleri. Det behöfves ju blott två konton, två sidor, en för inkomster och en för utgifter. Det tror jag, att vi kunna lära oss allesammans.

Svårigheterna äro naturligtvis dock så beaktansvärda, att ej ens jag påfordrar, att man nu skall helt genomföra denna rättfärdiga princip. Man måste kanske på något sätt kompromissa, om jag nu får använda detta förhatliga ord. Det har försökts här på många sätt. Herr Lindblad har gifvit en anvisning om, att skyldigheten till själfdeklARATION skulle inträda, då progressionen i skattskyldigheten inträder. Jeg kan icke neka till, att det gifvetvis fins logik i detta, att, när den svårare arten af beskattning inträder, då må man mera än annars vara berättigad att på heder och samvete förklara och uppgifva hvad man har i inkomst. Men med den ståndpunkt, jag intager,

*Ang. en inkomstkatt för år 1905.
(Forts.)*

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

ligger det den orättvisan i herr Lindblads förslag, att man ju undanhåller en synnerligen stor del af de skattskyldige den rätt, hvarom jag talat. Jag för min del skulle helst vilja se, att denna fråga kunde provisoriskt lösas så, att hvilken som helst ägare af fastighet hade valfrihet mellan att deklarerera eller att erlægga skatt efter den beräknade procenten af fastighetens taxeringsvärde. Jag vill emellertid icke neka till, att en sådan valfrihet, ehuru i princip fullt riktig, skulle i praktiken kunna leda därtill, att staten i många fall kunde blifva »klädd». Ty man kan ju tänka sig, att en fastighetsägare ett år, då han haft goda inkomster, passade på att begagna sin valfrihet och i stället för att deklarerera valde att erlægga skatt efter den *beräknade* inkomsten af sex procent å taxeringsvärdet, under det han vid de tillfällen, då han haft dåliga inkomster, valde att deklarerera. Jag är icke blind för den fara, som kan ligga häri. Och jag tror därför, att utskottets »streck» — 2,000 kronors inkomst — är det minst orättvisa och minst farliga att tills vidare stanna vid. Ty i allmänhet torde de fastighetsägare, som stå *under* detta streck, vara sådana, som icke i nämnvärd grad orättvist drabbas af inkomstskatt, grundad därpå att inkomsten beräknas till sex procent af fastigheternas taxeringsvärden.

Herr Lindblad yttrade ock, att förslaget i denna del visade, att intressena på landsbygden äfven i detta afseende vore vidt skilda från städernas. I detta herr Lindblads yttrande kan jag däremot icke finna någon klarhet. Ty här gäller frågan endast, huruvida ägare af fastighet skall hafva rätt eller icke att själfdeklarerera och intet annat.

Jag skall emellertid icke göra något yrkande.

Herr C. Persson i Stallerhult: För min del anser jag, att, om man bibehåller det nu gällande stadgandet om beräkning af sex procents inkomst af jordbruksfastighet, man därigenom har en siffra, som är snarare för hög än för låg. Men äfven om denna siffra, 6 procent, är, som sagdt, något för hög, så vill jag i alla fall hellre bibehålla denna beräkningsgrund än vara med om införande af själfdeklaration på detta område. Ty ett stadgande om själfdeklaration härvidlag vore visserligen ganska lätt att fullgöra för den, som hade sin fastighet utarrenderad; där är ju den inkomst man har af fastigheten alldeles gifven och bestämd; men för den, som själf brukar eller låter bruka sin fastighet lär det nog bli ganska kinkigt och svårt att kunna lämna några bestämda uppgifter om den inkomst man verkligen har af denna fastighet. Därför vill jag, såsom jag nyss sade, hellre betala inkomstskatt för min jordbruksfastighet efter detta beräknade inkomstbelopp af sex procent än afgifva deklaration rörande inkomsten af fastigheten. På grund häraf är det också klart, att jag vill bibehålla den ifrågavarande paragrafen oförändrad, såsom den för närvarande lyder.

Men det är emellertid icke så mycket för att säga detta, som

jag begärt ordet, utan egentligen för att nämna något angående det från Kungl. Maj:t komna förslaget. Äfven i år föreligger samma kungl. proposition, som i fjol framlades och som då bemöttes så omildt af såväl bevillningsutskottet som äfven af en del talare här i kammaren. För min del kan jag emellertid icke annat än finna, att det ligger en *rättvisa* i detta Kungl. Maj:ts förslag. Ty då Riksdagen alltjämt beslutar statsutgifter till ganska höga belopp och därför måste på samma gång, för att kunna betäcka dessa stora utgifter, på alla håll se sig om efter nya inkomstkällor — det har ju till och med gått så långt, att en tillverkare af svagdricka till afsalu måste för denna tillverkning betala skatt — så är det ju klart, att man måste se till, huruvida icke de direkta skatterna skulle kunna i någon mån höjas utöfver det belopp, hvarmed de nu utgå. Då ligger det väl ock ganska nära till hands att söka efter sådana skatteföremål som dem, hvilka Kungl. Maj:t nu föreslagit, eller sådana jordbruksfastigheter, hvilka för närvarande ej äro underkastade inkomstskatt. Visserligen kan det nu tyckas, att Kungl. Maj:t går väl långt, då härvid medtages jordbruksfastigheter med ända ned till 5,000 kronors taxeringsvärde och således vill, att äfven för dylika små egendomar inkomstskatt skall betalas. Men för att kunna bedöma rättvisan häraf är det nödvändigt att ställa sig på den rätta grunden, som är den, att den nu utgående inkomstskatten är afsedd att utgöra en ersättning för den under flere år gällande tilläggsbevillningen. Huru utgick då denna? Jo, alldeles efter samma grunder och till samma belopp som den ordinarie bevillningen. För jordbruksfastighet fick man således utgöra tilläggsbevillning, äfven om fastigheten hade ett så lågt taxeringsvärde som 100 kronor, och detta äfven om man hade flere hundra kronors skuld på fastigheten, ty man fick då icke göra något afdrag för på fastigheten hvilande skuld. Här åter, i Kungl. Maj:ts proposition, föreslås det, att endast för fastigheter med minst 5,000 kronors taxeringsvärde skall erläggas inkomstskatt, som i så fall, om fastigheten är taxerad till just 5,000 kronor, utgör blott 3 kronor, efter beräkningsgrunden om sex procents inkomst. Och dessutom är härvid att märka, att, i händelse man har någon som helst skuld på en dylik 5,000-kronors-fastighet, man icke behöfver för densamma erlägga någon inkomstskatt alls, ty rätt till skuldafråg skulle väl gälla äfven här.

Man får väl också lof att medgifva, att denna inkomstskatt måste i viss mån anses utgöra en ersättning för de skatter, som förut hvilade på själfva jorden och som numera blifvit från densamma aflyftade. Här har påmint om, hurusom jorden förut varit tryckt af grundskatter och indelningsverk och hurusom det behöfdes mycket och starkt knot, innan man kunde få dessa besvär afskrifna, och man har velat anse, att de nu föreslagna bestämmelserna afsåge att liksom återupplifva dessa pålagor. Men detta knot öfver grundskatter och indelningsverk hade sin grund icke helt och hållet däri, att dessa pålagor skulle vara tunga och tryckande, utan äfven däri, att de

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

hvilade på endast två tredjedelar af den svenska jorden, under det att däremot den återstående tredjedelen var fri från sådana skatter. Man ville därför hafva en utjämning, och denna är ju vunnen. Då är frågan den: När så är, skulle det då icke vara rättvist och riktigt, att man måste underkasta sig att för sin skuldfria fastighet på 5,000 kronor betala en inkomstskatt med detta låga föreslagna belopp 3 kronor. Jag för min del har icke mod att säga nej därtill, utan jag vill i hvad på mig ankommer biträda detta förslag om direkt inkomstskatt för dessa jordbruksfastigheter. Jag tänker nu icke för att styrka riktigheten af denna min uttalade åsikt anföra en mängd siffror, men jag skall dock be att få i detta hänseende taga ett exempel från det län jag tillhör. Grundskatter samt indelningsverk — rustning och rotering — tryckte, före afskrifningen, jorden i detta län till ett belopp af 8 kronor 44 öre per 1,000 kronors taxeringsvärde. Hade man således en jordbruksfastighet med 10,000 kronors taxeringsvärde, fick man betala 84 kronor 40 öre i grundskatter samt såsom rustnings- och roteringsskyldighet. Huru ställer det sig åter nu, enligt detta förslag, med en dylik 10,000-kronors-fastighet? Jo, efter sex öre per 100 kronors taxeringsvärde får ägaren betala 6 kronor i ordinarie bevilning och dessutom ytterligare 6 kronor såsom inkomstskatt, ifall fastigheten är helt och hållet skuldfri; är den behäftad med skuld, så får afdrag i inkomstskatten göras för skuldränta. Det blir således allra högst 12 kronor, som ägaren af en till 10,000 kronor taxerad jordbruksfastighet skulle få enligt Kungl. Maj:ts föreliggande förslag betala i sammanlagd skatt till staten, medan han förut i bara grundskatter och för af indelningsverket föranledda besvär hade att för samma fastighet vidkännas en utgift af 84 kronor 40 öre. Jag frågar då, huruvida den nu föreslagna direkta skatten för dessa jordbruksfastigheter kan anses vara för hård och verka alltför tryckande? Därpå svarar jag om igen, att jag *icke* anser detta, under de nu rådande förhållandena, då statsverket i följd af sina stora utgifter måste tillföras så mycket inkomster som möjligt.

Ja, då har man invändt, att man möjligen skulle vara benägen för att gå med på Kungl. Maj:ts förslag, om detta hade omfattat äfven andra fonderade inkomster, såsom af kapital. Jag vill då icke förneka, att, om Kungl. Maj:ts förslag varit på det sättet utvidgadt, man äfven i den delen skulle åstadkomma rättvisa och utjämning. Men hvar och en har ju under hela tiden, intill dess att Kungl. Maj:ts förslag skulle här företagas till afgörande, haft rättighet att väcka motion om ett sådant tillägg till detta förslag, ja, jag hade så när sagt, att man ända tills i dag kunnat föreslå ett dylikt tillägg, och dock har ingen begagnat sig af denna rättighet.

För öfrigt är det ju Riksdagen själf, som föregått Kungl. Maj:t med exempel härutinnan. Ända till 1893 utgick tilläggsbevilningen efter alldeles samma grund som den ordinarie bevilningen och hvilade alltså lika på alla de särskilda slagen af skatteföremålen. Men år 1893 kom man och sade, att det icke gick för sig att hafva lika

stor tilläggsbevillning på inkomst af kapital eller arbete som på inkomst af jordbruk, och samma års Riksdag biföll också ett förslag om, att inkomster af kapital eller arbete upp till högst 800 kronor skulle vara fria från tilläggsbevillning. Beslutet härom fattades i denna kammare med 139 röster mot 69. Ehuru man beträffande tilläggsbevillningen för jordbruksfastighet icke fick göra något afdrag för skuldränta, gjorde sig således i alla fall den åsikten gällande, att man icke skulle så hårdt belasta inkomsterna af kapital och arbete. Och icke nog med denna år 1893 vidtagna inskränkning, ty den varade i endast två år. Vid 1895 års riksdag kom man nämligen och sade, att det icke var nog med att inkomster af kapital eller arbete till ett belopp af högst 800 kronor skulle vara fria från tilläggsbevillning, utan att man måste sträcka befrielsen därifrån ännu högre upp, och därefter beslöts, äfven i Andra Kammaren, att man icke skulle pålägga inkomster under 1,200 kronor någon tilläggsbevillning alls, samt att inkomster från nämnda belopp upp till 1,800 kronor skulle påföras endast 50 procents tilläggsbevillning. Sådana voro åsikterna då i denna kammare, och jag undrar, om icke äfven detta får lof att tagas med i beräkningen, när vi nu skola besluta angående det föreliggande kungl. förslaget om läggande af inkomstskatt å jordbruksfastighet, helst då förslaget endast afser fastigheten i den mån som den är skuldfri och det af flere skäl icke för det närvarande anses lämpligt att taga med inkomsterna af kapital eller arbete.

Nu har bevillningsutskottet till åskådliggörande af den orättvisa och den ojämnhet, som Kungl. Maj:ts förslag skulle, enligt utskottets förmenande, föra med sig, till sitt betänkande fogat en tabellarisk öfversikt med en mängd siffror; men för min del kan jag icke, om jag sammanställer uppgifterna i denna tabell med de förut gällande bestämmelserna angående tilläggsbevillning, finna, att den fasta egendomen skulle beskattas hårdare enligt denna af Kungl. Maj:t nu föreslagna lag, än den blef beskattad enligt nyssnämnda bestämmelser om tilläggsbevillning. Denna af utskottet utarbetade tabell synes mig därför icke kunna afskräcka från att i denna del godkänna Kungl. Maj:ts förslag.

Nu är väl möjligt, att någon ojämnhet kan sägas ligga däri, att inkomst af »annan fastighet» icke beskattas så högt som inkomst af jordbruksfastighet, i det att man för det förra slaget af fastighet beräknar endast 5 procents inkomst mot 6 procents inkomst å det senare slaget. Men detta är väl en gammal tradition, som vi få lof att taga hänsyn till. Och fastän jag förut ställt mig på deras sida, som i detta afseende velat hafva en jämnare beskattning och yrkat på, att inkomsten af all fastighet skulle beräknas utgöra 5 procent, så tror jag dock, att vi få tänka på, att denna skillnad af 5 och 6 procent har gammal häfd för sig. När grundskatter och indelningsverk skulle afskrivas, gjorde man detta under den förutsättning, att all bevillning därefter skulle utgå lika, vare sig det var fråga om

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

inkomst af kapital eller arbete eller det gällde inkomst af såväl jordbruks- som annan fastighet. Men det befanns då, att, om man toge 5 procent på jordbruksfastighet, man därmed skulle helt och hållet rubba de kommunala skattegrunderna, och då fick förslaget därom förfalla. I den kungl. propositionen står också tydligt angifvet, att denna sjätte procent, hvarmed jordbruksfastighet belastas utöfver de 5 procent, som gälla beträffande »annan fastighet», beräknas för värdet å de inventarier, som man måste hafva för att kunna bruka en jordbruksfastighet och hvilka eljest icke skulle medtagas i beräkningen, enär de icke tilläggas jordbruksfastighets taxeringsvärde. Samtidigt med införandet af denna skillnad — eller något år senare — blef i bevillningsförordningen och andra dithörande författningar den förändring beträffande »annan fastighet» vidtagen, att i dess taxeringsvärde skulle medräknas de allra flesta inventarierna och andra tillhör till sådan fastighet, något, som åtminstone för industrifastigheter var af ganska stor betydelse. När man således nu sätter ett taxeringsvärde å »annan fastighet», ligger i detta värde inbegripet jämväl värdet å de till fastigheten hörande fasta inventarierna, hvilket värde däremot, som sagdt, icke tages i betraktande vid taxeringen af jordbruksfastighet. Efter mitt sätt att se och bedöma saken, har således denna skillnad af 5 och 6 procent vid beräkningen af inkomsten från »annan fastighet» och från jordbruksfastighet äfven från denna synpunkt en god och säker grund.

Jag säger således om igen, att det väl icke är möjligt att i längden motstå ett sådant förslag, som att 12 kronor skulle i direkt skatt till staten erläggas för en skuldfri, till 10,000 kronor taxerad jordbruksfastighet, utan vi må väl få lof att erkänna riktigheten af denna skatt, som ju ej skulle komma att till fulla beloppet utgå, därest icke egendomen vore helt och hållet skuldfri.

Af en talare har såsom ett skäl emot Kungl. Maj:ts förslag framhållits, att egarne af jordbruksfastighet hade en så ofantligt tung skatt i skyldigheten att underhålla vägar; det vore hufvudsakligast jordägarna, som hade att fullgöra denna skyldighet, och därför borde man icke belasta jordbruksfastigheterna med nya skatter. Jag vill då fråga: Hafva icke vi jordägare äfven i den delen under de senare åren fått en stor lindring? Vi hafva ju beträffande vägunderhållningsskyldigheten fått en stor hjälp från »andra beskattningsföremål», hvilka förut, före den nya väglagens antagande, icke deltagit i denna skyldighet. Man kan således icke säga, att den nya väglagen är skuld till att vägunderhållningsskyldigheten utgör en så tryckande börda för jordägarna, ty dessa hade före denna lag en ännu större skyldighet i detta afseende. Men man är nu i tillfälle att se denna vägunderhållningsskyldighet uttryckt i siffror, och då tager det sig oftast mera ut. För öfrigt vägar jag för min del icke sätta min tro helt och hållet till dessa siffror, ty mycket beror ju härvidlag på, *huru* man verkställer uppskattningen och till *hvad* belopp man anser sig böra uppskatta denna skyldighet. Och dessutom, ju högre man

uppskattar värdet, dess större bidrag får man ju från de förut icke underhållsskyldiga och från staten.

Jag skall icke upptaga tiden längre, men jag har velat anföra, hvad jag nu sagt, emedan jag är af den åsikt, att Kungl. Maj:ts förslag i denna del har ganska stora skäl för sig. Jag vill icke nu framställa något yrkande, men det är möjligt, att jag kommer att göra ett sådant, när vi skola behandla § 10.

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

Herr Jansson i Krakerud: Jag skall be att få fästa den siste talarens uppmärksamhet därpå, att den inkomstskatt, som Riksdagen för några år sedan antog, var ett provisorium, och att densamma antogs under de sista dagarne af riksdagen för att fylla det inkomstbehof, som förefanns i budgeten. Och då afgörandet af den frågan, om man borde taga med inkomst af kapital, fordrar en tämligen omständlig utredning, så kunde man icke då, äfven om man hade velat, taga med inkomst af kapital. En dylik utredning är förenad med så mycket större svårigheter, som det ju finnes en stor del personer, som hafva inkomst af både kapital och arbete, och en dylik utredning kunde naturligtvis icke ske då. Kungl. Maj:ts förslag är visserligen också ett provisorium, men det är dock ett provisorium, som kommer igen år för år, och som Kungl. Maj:t har reda på ett helt år i förväg. Och man har därför ansett lämpligast och önskat, att Kungl. Maj:t skulle utreda den frågan, huruvida icke kapital borde i någon mån vara underkastadt en beskattning jämförlig med den, som jordbruksfastighet underkastas. Man har gått ut från den synpunkten, att det icke bör anses för straffvärdt att äga jordbruksfastighet, och att således de, som äga dylik fastighet, icke böra påläggas en skatt, hvarifrån de skulle vara befriade, som äga kapital.

Jag har endast velat lämna dessa upplysningar.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter af herr talmannen gifna propositioner å de yrkanden, som därunder förekommit, beslöt kammaren, att ifrågavarande paragraf skulle erhålla samma lydelse som i gällande förordning om inkomstskatt.

I fråga om *öfriga under mom. b) upptagna paragrafer* beslöt kammaren likaledes, att dessa paragrafer skulle erhålla samma lydelse som i gällande förordning om inkomstskatt.

Mom. a).

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. c).

Kungl. Maj:t hade för 10 § i förordningen om inkomstskatt föreslagit följande lydelse:

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

Skyldighet att erlagga inkomstskatt äger icke rum, när den skattskyldiges sammanräknade inkomst, däri inbegripen äfven hustruns, understiger 1,000 kronor.

Uppgår denna inkomst till 1,000 kronor, men icke till 2,000 kronor, äro 800 kronor, uppgår den till 2,000 kronor, men icke till 3,000 kronor, äro 600 kronor, och uppgår den till 3,000 kronor, men icke till 4,000 kronor, äro 400 kronor fria från skatt.

Har i fall, hvarom nu är sagdt, skattskyldig inkomst af fast egendom, uppgående enligt de i 2 § stadgade beräkningsgrunder till 300 kronor eller därutöfver, och utgör den skattskyldiges sammanräknade inkomst minst nämnda belopp, skall skatt likväl erläggas för hela den beräknade inkomsten af fast egendom, dock icke för mera än beloppet af den skattskyldiges sammanräknade inkomst.

Uppgår inkomsten till 4,000 kronor, men öfverstiger den icke 6,000 kronor, erlägges skatt efter inkomstens hela belopp.

Öfverstiger inkomsten 6,000 kronor, skola för bestämmande af det belopp, efter hvilket skatt beräknas, 6,000 kronor af inkomsten upptagas till oförändradt belopp, hvaremot

den del af inkomsten, som öfverstiger	6,000 kr.	men icke	10,000 kr.,	ökas med	50%
» » » » » »	10,000 »	» » »	15,000 »	» » »	100%
» » » » » »	15,000 »	» » »	20,000 »	» » »	150%
» » » » » »	20,000 »	» » »	30,000 »	» » »	200%
» » » » » »	30,000 »	» » »	50,000 »	» » »	250%
» » » » » »	50,000 »	» » »	80,000 »	» » »	300%
» » » » » »	80,000 kr.,	ökas med	400%

dock att det belopp, hvarefter skatten skall utgå, icke må i något fall beräknas högre än fyra gånger hela det uppskattade inkomstbeloppet, allt på sätt den vid denna förordning fogade tabell närmare utvisar.

Hvad i denna § är stadgad om frihet från skatt gäller allenast svensk medborgare, som är i riket mantalsskrifven, och oskiftadt sterbhus efter sådan svensk medborgare.

Vid bestämmande enligt denna § af det belopp, efter hvilket skatt beräknas, iakttages, att detsamma utföres i fulla hundratal kronor, så att öfverskjutande belopp, som, icke uppgår till fullt hundratal, bortfaller.

Beträffande denna paragraf anförde:

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Af hvad jag nyss anförde framgick, att jag icke har något emot Kungl. Maj:ts förslag i 10 §. Och jag skall därför nu be att få framställa ett yrkande. Jag anser emellertid, att man denna gång icke bör gå så långt ned som Kungl. Maj:ts förslag, utan att man nu bör stanna vid en inkomst af 600 kronor. Och jag skall därför hemställa, att siffran 300 måtte ändras till 600, så att tredje stycket i 10 § hädanefter

komme att lyda sålunda: »Har i fall, hvarom nu är sagdt, skattskyldig inkomst af fast egendom, uppgående enligt de i 2 § stadgade beräkningsgrunder till 600 kronor eller därtöfver, och utgör den skattskyldiges sammanräknade inkomst minst nämnda belopp, skall skatt likväl erläggas för hela den beräknade inkomsten af fast egendom, dock icke för mera än beloppet af den skattskyldiges sammanräknade inkomst.»

Ang. en inkomstskatt för år 1905.
(Forts.)

Herr Söderberg: Herr talman! Jag skulle icke hafva något synnerligt emot att biträda den siste ärade talarens förslag till ändring af 10 § i inkomstskatteförordningen. Men då denna inkomstskatteförordning är så litet pröfvad, anser jag, att vi icke böra vidtaga några förändringar, förrän vi fått något större erfarenhet på detta område, än hvad vi nu hafva.

Hvad nu särskildt angår den siste talarens jämförelse emellan tilläggsbevillningen och denna inkomstskatt, vill jag endast erinra honom därom, att det väl var meningen, att man genom denna inkomstskatteförordning skulle få en ändring till det bättre i skatteförhållandena. Man var icke belåten med tilläggsbevillningen, såsom den verkade, och därför önskade man att på detta område erhålla en annan, något rättvisare beskattning.

Jag har, herr talman, intet annat yrkande att göra än om afslag å den kungl. propositionens förslag till lydelse af 10 § i den för 1905 afsedda förordning af inkomstskatt och om bifall till utskottets förslag, att denna paragraf måtte erhålla samma lydelse som i gällande förordning om inkomstskatt.

Herr Zetterstrand: Jag anhåller att få instämman med den näst siste talaren i det yrkande, han framställt.

Herr Trolle: Äfven jag ber att få instämman i detta yrkande.

Friherre Barnekow: Herr talman! Då det af herr Carl Persson framställda yrkandet nära sammanfaller med det önskemål, som jag i mitt yttrande framhållit, nämligen att skyldighet för ägare af jordbruksfastighet att betala inkomstskatt borde inträda, då inkomsten af fastigheten uppginge till minst 500 kronor, och herr Carl Persson yrkade, att dylik skattskyldighet skulle inträda vid 600 kronors inkomst, så skall jag be att få instämman med honom.

Häruti instämde herrar *Bökelund*, *Reuterskiöld* och *Jönsson* i Yngsjö.

Öfverläggningen var härmed afslutad. I enlighet med de yrkanden, som därvid förekommit, gaf herr talmannen propositioner, dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock å afslag därå och bifall i stället till det af herr Persson i Stallerhult under öfverläggningen

framställda yrkandet. Herr talmannen fann den sistnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med afseende på lydelsen af den förordning om inkomstskatt, som bör för år 1905 följas, beslutar, att förordningens 10 § skall erhålla den lydelse, som föreslagits af herr Persson i Stallerhult, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren beslutat, att 10 § skall erhålla samma lydelse som i gällande förordning om inkomstskatt.

Omröstningen utvisade 117 ja mot 86 nej; och hade kammaren alltså bifallit det af herr Persson i Stallerhult under öfverläggningen framställda yrkandet.

Utskottets i punkten 1:o) gjorda hemställan förklarades besvarad genom kammarens här ofvan antecknade beslut.

Punkten 2:o).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 3:o).

Lades till handlingarna.

Punkten 4:o).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 5:o).

Lades till handlingarna.

§ 14.

Företogs till behandling bevillningsutskottets betänkande, n:o 23, i anledning af väckt motion om vissa ändringar i bevillnings- och inkomstskatteförordningarna i fråga om gift kvinnas beskattning.

I en inom Andra kammaren väckt motion, n:o 168, hade herr *K. A. Staaff* hemställt,

1:o) att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i bevillningsförordningen, hvarigenom gift kvinna, som hade egendom under egen förvaltning, måtte tillerkännas uttrycklig rätt att medelst särskild debetsedel för sig beskattas;

2:o) att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i inkomstskatteförordningen, att gift kvinna, som hade egendom under egen förvaltning, blefve skyldig att själf uppgifva densamma, samt

3:o) att Riksdagen måtte besluta sådana ändringar i bevillnings- och inkomstskatteförordningen, att gifta makars inkomster ej vidare skulle sammanräknas i fråga om medgifvande af bevillningsfritt afdrag eller i fråga om beräkning af inkomstskatt.

Om vissa ändringar i bevillnings- och inkomstskatteförordningarna i fråga om gift kvinnas beskattning.

Utskottet hemställde, att Riksdagen ville besluta:

1:o) att, i anledning af den utaf herr *Staaff* i förevarande motion under punkten 1:o) gjorda hemställan, i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla det Kungl. Maj:t täcktes för Riksdagen framlägga förslag till sådana bestämmelser, att gift kvinna med egendom, däröfver hon enligt lag ägde att ensam råda, blefve med särskild debetsedel för sig beskattad; samt

2:o) att herr *Staaffs* föreliggande motion i öfrigt icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Reservationer hade emellertid framställts:

vid punkterna 1:o) och 2:o):

af herrar friherre *Trolle*, *Weinberg* och *Wester*; samt

vid punkten 2:o):

af herr *Beckman*, som ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen i anledning af herr *Staaffs* förevarande motion i denna del ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes för Riksdagen framlägga förslag till sådana bestämmelser, att gift kvinna med egendom, däröfver hon enligt lag ägde att ensam råda, blefve skyldig att rörande den af sagda egendom härflytande inkomst själf afgifva vederbörlig uppgift; samt

af herrar *K. G. Karlsson* i Göteborg och *Höjer*, hvilka instämt i den af herr *Beckman* afgifna reservationen.

Punkten 1:o).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2:o).

Efter föredragning af denna punkt begärdes ordet af:

Om vissa
ändringar i
bevilnings-
och inkomst-
skatteförord-
ningarna i
fråga om gift
kvinnas be-
skattning.
(Forts.)

Herr Staaff, som yttrade: Herr talman! Som kammaren har funnit, har den af mig väckta motionen, hvarom nu är fråga, innefattat tre särskilda framställningar, dels den, som omhandlas i första punkten af utskottets utlåtande och om hvilken kammaren nu redan fattat beslut, dels ock en framställning därom, att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i inkomstskatteförordningen, att gift kvinna, som har egendom under egen förvaltning, blifver skyldig att själf uppgifva densamma, och dels slutligen i en tredje punkt, att det sammanförande, som nu äger rum i fråga om makars inkomster, äfven om egendomsförvaltningen är delad, måtte upphöra i afseende på bevilningsfrågor och inkomstskatt. Beträffande den sista af dessa punkter har jag icke vunnit något understöd inom utskottet, men beträffande den andra punkten har jag erhållit understöd af några reservanter. Jag kan för min del ingalunda gilla utskottets motivering i fråga om vare sig den tredje eller andra punkten. Utskottet har framställt dessa punkter i det sammanhang, att det först behandlar tredje punkten och därvid förklarar sig icke kunna gilla densamma, samt vid sådant förhållande betraktar såsom själfallet, att andra punkten, nämligen den om deklaraionsuppgifterna, äfven skall förfalla.

Beträffande nu först tredje punkten i motionen — eftersom utskottet upptagit frågorna i den ordningen — tror jag, att det skäl, som utskottet där anført, nämligen att det kan komma att väcka ovilja i de äktenskap, där delad egendomsförvaltning ej finnes, ifall makar med samma inkomster, men med delad egendomsförvaltning kunde komma att betala mindre i skatt. Jag tror, att det skälet är för svagt, ty för att detsamma skall äga någon betydelse, fordras, att utskottet icke blott skall konstatera eller förmoda, att en sådan ovilja skulle väckas, utan också att en sådan ovilja är berättigad, och sålunda utreda, huruvida således saken i och för sig är berättigad eller icke. När man skall taga frågan i betraktande, ber jag att få framhålla, att man framför allt bör fästa sig vid de fall, då hustruns särskilda inkomster, hvaröfver hon har särskild förvaltning, icke är inkomst af kapital, utan arbetsinkomst. I sådana fall är det nämligen klart, att, om man jämför två äkta makar, som hafva samma inkomster som två andra äkta makar, men det i det förra äktenskapet är mannen ensam, som genom sitt arbete helt och hållet har dessa inkomster — han är således bättre aflönad än mannen i det andra äktenskapet, hvars inkomster först tillsammans med hustruns själfständiga, genom eget arbete förvärfvade inkomst blir lika stor som de andra makarnas inkomster — det är klart, säger jag, att skatteförmågan i dessa båda äktenskap är ganska olika. Ty hustruns i det senare äktenskapet arbete måste draga tid, och den tiden måste tagas från arbetet inom hemmet och hushållet för barnens uppfostran och vård och dylikt. Följaktligen stå ju sådana makar i det hauseendet i en väsentligen annan ställning, att, när hustrun måste utomhus göra arbete, hvaraf hon har själfständig inkomst, hennes arbete

inom hemmet och hushållet blir väsentligen mindre eller i alla händelser måste utföras med öfvermåttan stor ansträngning. Jag tror för min del, att den af mig i tredje punkten af motionen gjorda framställningen har goda skäl för sig, och jag tror i själfva verket, att det endast är en kvarlefva från äldre tider, att man icke ännu har förmått sätta sig in däri, att en fullständig delning af makarnas egendomsförvaltning i äktenskapet — och en sådan *kan* ju numera enligt lag äga rum i alla äktenskap — gör makarna till själfständiga förmögenhetssubjekt och att det då är oegentligt och orättvist att i skattehänseende behandla dem såsom en enhet. Vill man säga det, att de hafva dock gemensamt hushåll och att detta gör, att de böra betraktas såsom en enhet — ja, då svaras, att man borde genomföra den principen också i öfrigt. Det finnes dock ofantligt många andra, t. ex. föräldrar med barn, som hafva själfständiga inkomster, hvilka hafva gemensamt hushåll, men de skatta dock hvar för sig och njuta bevilningsfritt afdrag hvar för sig, likasom med afseende å dem ej heller kommer i fråga någon sammanläggning i afseende å inkomstskatt.

Emellertid skall jag med afseende på denna punkt icke göra något yrkande, utan ställa saken på framtiden, viss att, om den, såsom jag tror, är berättigad, den nog också så småningom kommer att vinna insteg.

Jag kan däremot alldeles icke vara med, när utskottet ifrån sin ståndpunkt beträffande tredje punkten i motionen utan vidare drager den slutsatsen, att »med denna uppfattning utskottet icke heller har anledning att föreslå en uppdelning af uppgiftsskyldigheten emellan man och hustru, utan afstyrker motionen jämväl i den delen.» Det är visserligen sant, att dessa punkter stå i ett visst sammanhang med hvarandra, men de stå alldeles icke i ett *sådant* sammanhang, att det icke skulle finnas själfständiga skäl för att låta sådana hustrur, om hvilka här är fråga, själfva afgifva deklaraionsuppgifter, äfven om man icke går in på den i tredje punkten af min motion gjorda framställningen. Dessa själfständiga skäl för andra punkten i min motion äro, att en deklaraionsuppgift ju skall afgifvas på »heder och samvete». Huru är det möjligt att fordra af en person, som icke har en förmögenhet under sin förvaltning, att på heder och samvete afgifva uppgift om inkomsten af denna förmögenhet eller att fordra af en person, att han om inkomsten af en annans arbete, öfver hvilken inkomst han icke har att förfoga, skall på heder och samvete afgifva uppgift? Om herrarne blott tänka på några konkreta fall, där sådant inträffar, skola herrarne lätt finna, huru orimlig en dylik fordran är. Om vi tänka oss, att en hustru på grund af mannens slöseri eller oförmåga att förvalta egendom vunnit boskillnad och hon sedan å sitt lilla kapital eller sitt lilla arbete — någon liten rörelse, som hon har — försörjer sig och mannen lefver för sig eller möjligen rent af erhåller något understöd af hustrun, är det då icke orimligt att säga, att det är *mannen*, som i det fallet skall på heder och samvete afgifva deklaraionsuppgift, och icke hustrun, hvilken ensam har för-

*Om vissa
ändringar i
bevilnings-
och inkomst-
skatteförord-
ningarna i
fråga om gift
kvinnas be-
skattning.*
(Forts)

*Om vissa
ändringar i
bevilnings-
och inkomst-
skatteförord-
ningarna i
fråga om gift
kvinnas be-
skattning.
(Forts.)*

valtningen om hand och således ensam vet, hvad som verkligen influer och hvars uppgift alltså är den enda, som kan gifva staten den säkerhet, som staten genom deklaraionsuppgifterna vill vinna? Det synes mig alldeles påtagligt, att så förhåller sig. Det förekommer emellertid en hel del andra fall än det jag nu exemplifierat, där förhållandet är alldeles detsamma. Om förmögenhetsförvaltningen blifvit skild mellan makar, är det öfver hufvud taget ingalunda sagt, att mannen har den öfversikt öfver eller det deltagande i hustruns angelägenheter, att han med något slags trygghet vare sig för sig själf eller för staten kan afgifva en sådan uppgift, som staten i detta fall numera fordrar.

Jag vill således anhålla att i fråga om den nu föredragna punkten få hemställa, att kammaren måtte fatta ett beslut i ungefärlig öfverensstämmelse med den hemställan, som reservanterna gjort i sin reservation, likväl med någon liten ändring i formuleringen, hvilken ändring jag strax skall närmare angifva. Reservanterna föreslå, »att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes för Riksdagen framlägga förslag till sådana bestämmelser, att gift kvinna med egendom, däröfver hon enligt lag äger att ensam råda, varder skyldig att rörande den af sagda egendom härflytande inkomst själf afgifva vederbörlig uppgift.» Denna formulering är, tror jag, något oegentlig, därför att den endast talar om afkomst af egendom och kapital; den borde enligt min tanke äfven ha innefattat gift kvinnas *arbetsinkomst*, hvaröfver hon äger att ensam råda. Jag skulle följaktligen vilja hemställa, att formuleringen finge följande lydelse: »— — — — att gift kvinna med *inkomst*, däröfver hon enligt lag äger att ensam råda, varder skyldig att öfver densamma själf afgifva vederbörlig uppgift.»

Jag anser mig böra meddela kammaren, att denna motion har väckt lifiga sympatier och fått lifigt understöd från åtskilliga håll, särskildt från en del kvinnliga föreningar, för hvilkas yttrande i frågan jag strax skall redogöra. Innan jag det gör, vill jag emellertid anmärka — hvilket kanske kan vara af intresse att höra för de af kammarens ledamöter, som möjligen uppfattat min motion såsom en angelägenhet, som *uteslutande* skulle intressera kvinnorna — att jag, sedan jag väckte motionen, mottagit åtskilliga framställningar i bref ifrån gifta *män*, hvilka uttalat den allra största tacksamhet för det i motionen framlagda förslaget. Jag vill anföra ett exempel härpå, för att herrarne skola finna, att denna fråga verkligen kan ganska grundligt intressera äfven gifta män. En sådan skref till mig för några dagar sedan, med anledning just af min motion, och omtalade följande. Han hade sedan april 1893 icke haft förmånen att en enda gång se sin hustru, som vid den tiden hade alldeles öfvergifvit honom; förra året afgaf han sin deklaraionsuppgift, däri hans inkomst upptogs till 2,160 kronor, men då han i år erhöi sin debetsedel, upptog denna hans inkomst till 3,200 kronor; hustrun, hvilkens vistelseort han icke ens längre kände till, hade i mantalsuppgift

meddelat sin ställning, och taxeringsmyndigheterna hade sedan på grund däraf uppskattat henne för inkomst och lagt denna till mannens inkomst; sålunda fick denne — såsom han själf skrifer — trots sin ärligen deklarerade inkomst å 2,160 kronor skatta för 3,200 kronor, således äfven för hustruns inkomst, ehuru hon sedan 1893 icke syntes till och icke på ringaste sätt vårdat sig om hemmet eller deltagit i barnens uppfostran eller dylikt. Häraf se herrarne, att en rättfärdig sak ibland är rättfärdig för *båda* könen och icke blott för det ena.

Jag skall icke besvara kammaren med att föredraga samtliga de telegram och skrivelser, som jag mottagit rörande denna fråga. Jag kan emellertid försäkra, att de äro ganska intressanta och egendomliga. Jag har många gånger sett andra personer mottaga resolutioner och uttalanden i politiska frågor, och jag har äfven själf någon gång mottagit dylika, och dessa bruka då ofta nog utmärka sig för en underbar likhet i formuleringen, men beträffande de skrivelser och telegram, hvarom här är fråga, är det verkligen tydligt, att hvar och en af de kvinnliga föreningar, som afsändt dem, haft sina egna tankar om saken och själfva affattat formuleringen. Jag vill anmärka detta som en egendomlighet, då det är kvinnorna, som den här gången tala. Jag ber att få uppläsa blott en af de resolutioner, som kommit mig till handa rörande den nu föreliggande frågan, nämligen den resolution, som blifvit fattad af föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm. I denna sin resolution uttalar föreningen först sin lifliga anslutning till de i motionen framställda önskemålen och säger vidare: »Föreningen har sedan början af sin verksamhet ägnat frågan om den gifta kvinnans kommunala rösträtt mycken uppmärksamhet och på olika vägar kommit till erfarenhet om den oklarhet, som i detta fall vidlåder skattelagstiftningen och däraf följande osäkerhet i dess tillämpning. Inkomstskatteförordningens bestämmelser hafva ökat svårigheterna för den gifta kvinnans åtnjutande af kommunal rösträtt, för hvilken — utanför skattelagstiftningen — icke lär finnas något principiellt hinder. — Då det för samhällets sunda utveckling icke kan vara likgiltigt, om den ständigt växande skaran af gifta kvinnor, som hafva egendom under egen förvaltning, kan begagna sig af det kommunala inflytande, hvilket tillkommer öfriga lika kvalificerade medborgare, får föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm uttala den förhoppning, att Riksdagen måtte bifalla de af rättvisa, följdriktighet och samhällsgagn motiverade bestämmelser i finanslagstiftningen, hvilka af herr K. Staaffs motion förordas.» Jag har erhållit skrivelser af samma innebörd — ehuru som sagdt ej samma form — från liknande föreningar i Malmö, Linköping, Växjö, Lund, Söderhamn, Hudiksvall, Örebro, Helsingborg, Landskrona, Östersund, Skara, Gellivare, Sundsvall, Halmstad, Varberg, Ronneby, Umeå, Uppsala, Engelholm, Norrköping, Karlstad, Göteborg, Nyköping och Karlskrona.

Häraf se herrarne således, att det finnes mycket intresse för

*Om vissa
ändringar i
bevillnings-
och inkomst-
skatteförord-
ningarna i
fråga om gift
kvinnas be-
skattning.*
(Forts.)

Om vissa
ändringar i
bevilnings-
och inkomst-
skatteförord-
ningarna i
fråga om gift
kvinnas be-
skattning.
(Forts.)

denna sak rundt omkring i landet. Och om herrarne nu icke ställa sig välvilliga gentemot denna motion, så komma herrarne nog att möta åtskilliga opponenter här och där, när herrarne kommit hem.

Jag vill tillåta mig, herr talman, att, med åberopande af de grunder jag anført, vördsamt hemställa om bifall till det af mig nu formulerade yrkandet.

Herr Lindblad: Herr talman! De intressanta meddelanden angående sympatiuttalanden, som herr Staaff här i kammaren lämnat, voro visserligen icke för utskottet bekanta, men jag tror, att utskottet icke förty sökt att gå motionärens framställning till mötes, så långt rimligtvis kunnat ske, åtminstone för det närvarande. Jag tror äfven, att det beslut, Riksdagen redan fattat i fråga om första punkten af detta betänkande, innefattar ett undanröjande af de svårare olägenheter, på hvilka talaren anförde exempel. Om regeringen framkommer med ett förslag, som tillmötesgår den af Riksdagen nu beslutade framställningen och sedan detta blifvit antaget, har man enligt min åsikt icke att vänta några sådana fall, som nu anfördes. Skulle på grund af Riksdagens skrifvelse det kunna komma att inflyta i våra skattebestämmelser någonting, som motsvarade det stadgande i den danska lagen, som säger: »Hustru, der til Stadighed lever adskilt fra sin Mand, bliver at betragte som selvstændig skattepligtig Person, med Hensyn til den Del af sin Indkomst, der ikke bestaar i Bidrag fra Manden,» så vore detta, enligt hvad jag kan finna, icke någon orimlighet. Jag tror tvärtom, att en sådan bestämmelse hade ganska mycket skäl för sig.

Huruvida emellertid af det nu anförda bör framgå, att gift kvinna, som har egendom under sin förvaltning, skall själfdeklarera, lämnar jag därhän. Jag vill erinra herrarne om en bestämmelse, som förefinnes i nu gällande bevillningsförordning. Det stadgas där i § 69: »Ordförande i och ledamot af bevillningsberedning, taxeringsnämnd och pröfningsnämnd skall vid fullgörandet af sitt uppdrag ställa sig till ovillkorlig efterrättelse de föreskrifter, denna förordning och den till ledning för taxeringsmyndigheterna utfärdade instruktion innehålla, samt, efter sorgfällig granskning och samvetsgrann pröfning af meddelade uppgifter och för öfrigt upplysta eller kända förhållanden, efter bästa förstånd samt på heder och samvete föreslå, bestämma och fastställa taxeringen, så att densamma varder i möjligaste måtto jämlik och rättvis.» När detta kan åläggas helt och hållet främmande personer, hvilkas uppfattning och kändedom om de skattskyldige väl i många fall torde vara rent minimal, hemställer jag, huruvida det ligger något orimligt i att anse, att *mannen* bör åtminstone lika väl som dessa främmande personer kunna på heder och samvete uppgifva hustruns inkomster, och jag tror icke, att taxeringsmännen äro bättre än mannen i stånd därtill. Därjämte är att märka, att genom en sådan uppdelning i rätt många fall skyldigheten att deklarerat skulle

försvinna, då åter det *sammanräknade* inkomstbeloppet vore deklara-
tionspliktigt.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Jansson i Krakerud: Jag vill endast tillkännagifva, att jag icke bidragit till det slut, hvartill utskottet i denna punkt kommit.

Herr Beckman: Jag skall endast bedja att få uttala min an-
slutning till herr Staaffs formulering af den af mig och andra af-
gifna reservationen.

På samma gång kan jag icke förstå annat, än att det, sedan man antagit första punkten af betänkandet, vore en högst märkvärdig och egendomlig fingervisning af kammaren, om den skulle afslå den andra punkten af herr Staaffs motion, och jag anser, att äfven ur denna synpunkt måste man, när man bifallit första punkten, äfven bifalla den andra punkten.

Jag yrkar således bifall till reservationen, sådan den af herr Staaff formulerats.

Herr Staaff: Gentemot hvad herr Lindblad framhöll tillåter jag mig blott erinra därom, att det uppenbart är en stor skillnad mellan då en myndighet, taxeringsmyndighet eller ämbetsman, skall efter bästa förstånd på heder och samvete föreslå, bestämma och fastställa en taxering, och då en enskild person skall afgifva en faktisk uppgift, om hvilken deklaraionsformuläret förutsätter, att den skall vara riktig. Det senare är någonting helt annat än att säga: Jag skall afgifva ett omdöme på heder och samvete; jag skall göra det så riktigt som möjligt; jag skall med hela mitt moraliska jag innestå för att, så vidt på mig beror, det är riktigt. Det är något helt annat att säga åt en person: Du skall på heder och samvete uppgifva den faktiska inkomst eller afkomst, som en viss person har. Detta är den stora skillnaden, och jag tror icke, att dessa båda saker kunna jämföras med hvarandra.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr tal-
mannen framställt propositioner å de därunder gjorda yrkandena,
biföll kammaren det af herr Staaff under öfverläggningen framställda
yrkandet.

§ 15.

Därnäst i ordningen förelåg till afgörande bevillningsutskottets
betänkande n:o 24, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående
restitution till Kockums mekaniska verkstadsaktiebolag af erlagd tull
för vissa från utlandet införda, vid byggandet af pansarbåten Tapper-
heten använda materialier.

*Om vissa
ändringar i
bevillnings-
och inkomst-
skatteförord-
ningarna i
fråga om gift
kvinnas be-
skattning.
(Forts.)*

Ang. restitu-
tion till Koc-
kums meka-
niska verk-
stadsaktie-
bolag för er-
lagd tull för
vissa från
utlandet in-
förda, vid
byggandet af
pansarbåten
Tapperheten
använda ma-
terialier.
(Forts.)

Under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 31 december 1903 har i en till bevillningsutskottet hänvisad proposition, n:o 54, Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att medgifva, att till Kockums mekaniska verkstadsaktiebolag måtte af tullmedlen utbetalas ett belopp af 49,605 kronor 60 öre, motsvarande tullafgifterna för materialier, som för byggande af pansarbåten Tapperheten af bolaget till riket införts under tiden från och med den 5 mars 1900 till och med den 20 mars 1901.

Utskottet hemställde, att Riksdagen ville, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, medgifva, att till Kockums mekaniska verkstadsaktiebolag måtte af tullmedlen utbetalas ett belopp af 49,605 kronor 60 öre, motsvarande tullafgifterna för materialier, som för byggande af pansarbåten Tapperheten af bolaget till riket införts under tiden från och med den 5 mars 1900 till och med den 20 mars 1901.

Reservation hade emellertid afgifvits af herrar *Cavalli*, *Nisser*, friherre *Trolle*, friherre *Klingspor*, *Weinberg*, *Bromée* i Billsta, *Ericsson* i Ofvanmyra, *Brodin* och *Höjer*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition om restitution till Kockums mekaniska verkstadsaktiebolag af erlagd tull för vissa från utlandet införda, vid byggandet af pansarbåten Tapperheten använda materialier icke måtte af Riksdagen bifallas.

Utskottets hemställan upplästes, hvarefter ordet på begäran lämnades till:

Herr *Brodin*, som yttrade: Ehuru jag biträdt reservationen, vill jag gärna medgifva, att billighetsskäl föreligga för bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Vid anbuds infordrande för pansarbåten »Tapperhetens» byggande var Kockums verkstads aktiebolags anbud lägst och 370,000 kronor lägre än närmaste anbud, hvilket afgifvits af Bergsunds verkstad. Det af Lindholmens verkstad afgifna anbudet var 19,000 kronor högre än Bergsunds, och de utländska anbudena voro emellan 850,000 kronor och mer än 1,500,000 kronor högre än Kockums anbud. Då det var den första pansarbåt, denna verkstad byggde, synes det vara påtagligt, att misskalkyl här förelåg, hvilket torde hafva förorsakat verkstaden betydlig förlust. Äfven synes otvifvelaktigt, att årlig konkurrens förelåg vid afgifvandet af anbudet, hvarigenom denna pansarbåt erhöles för 365,000 kronors billigare pris än hvad pansarbåten *Vasa* kostat och 380,000 kronor billigare än hvad pansarbåten *Åran* kostade. Då extra arbeten samt strejk och arbetsblockad fördröjde arbetets utförande, så måste medgifvas, att billighetsskäl föreligga för bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Från principiell synpunkt synes däremot bifall till Kungl. Maj:ts proposition kunna blifva ett farligt prejudikat.

Enligt § 8 i tulltaxeunderrättelser kan innehafvare af svenskt skeppsvarf eller verkstad, där ett fartyg för kronans räkning blifvit byggt, erhålla restitution å erlagd tull för materialier, som därtill används. För erhållande af denna restitution äro vissa vilkor föreskrifna, däribland att det fartyg, till hvilket materialierna och skeppsförnödenheterna användas, inom två år efter deras införsel till riket styrkes vara i fullfärdigt skick.

Då det af Kockums verkstad undertecknade kontraktet innehöll, att fartyget skulle byggas och levereras inom 2 år efter kontraktets undertecknande, är det otvifvelaktigt, att bolaget hade klart för sig, att denna bestämmelse ej kunde uppfyllas, särskildt då en dylik pansarbåt ej förr byggts af bolaget. Det måste sålunda hafva varit andra skäl, som förorsakat, att bolaget tecknade kontrakt för denna leveranstid äfven med säker risk att ej kunna leverera pansarbåten inom leveranstiden. I kalkylen måste då äfven hafva ingått, att restitution af tull för alla materialier ej kunde ifrågakomma. Om Riksdagen nu bifaller Kungl. Maj:ts proposition, så torde detta vid framtida fall, då åtagna kontrakt till kronan blifvit förlustbringande för vederbörande entreprenör, åberopas, för att Riksdagen skall bevilja medel eller efterskänka kontraktsbestämmelser i afsikt att lindra vederbörandes förlust.

Äfven måste beaktas, att Kockums verkstad förutom förlängd leveranstid af 4 månader 20 dagar, levererade Tapperheten 10 månader efter den kontrakterade tiden och skulle för denna försening utgifvit cirka 73,000 kronor i vite, hvilket blifvit efterskänkt.

Många dylika fall hafva förut förekommit, då verkstäder ej kunnat erhålla restitution af tull för materialier till fartyg, emedan de ej blifvit fullbordade inom två år från materialiernas förtullning, och så länge en sådan bestämmelse finnes, bör den väl också tillämpas utan undantag.

På grund häraf yrkar jag afslag å utskottets hemställan.

Herr Darin: Herr talman, mina herrar! Jag skall tillåta mig att fästa kammarens uppmärksamhet på den reservation, som är fäst vid detta betänkande och till hvilken herr Brodin yrkade bifall. Denna reservation är enligt min mening i hög grad märklig icke på grund af argumentationens styrka, utan fastmera på grund af dess fullständiga ohållbarhet, för att icke rent ut säga orimlighet. För att förstå, att jag har fog för hvad jag nu yttrat, måste man se denna fråga i belysningen af de omständigheter, utskottet på sid. 8 och följande sidor i betänkandet anført.

Kockums mekaniska verkstads aktiebolag i Malmö hade med marinförvaltningen afslutat kontrakt angående byggandet af den pansarbåt, som fick namnet »Tapperheten» och därvid utfäst sig att verkställa arbetet inom 24 månader. Bolaget svek emellertid härutinnan, dels därför att bolaget genom strejk eller verkstadsblockad uppehölls i arbetet icke mindre än omkring 16 månader, och dels

*Ang. restitu-
tion till Koc-
kums meka-
niska verk-
stadsaktie-
bolag af er-
lagd tull för
vissa från
utlandet in-
förda, vid
byggandet af
pansarbåten
Tapperheten
använda ma-
terialier.
(Forts.)*

*Ang. restitu-
tion till Koc-
kums meka-
niska verk-
stadsaktie-
bolag af er-
lagd tull för
vissa från
utlandet in-
förda, vid
byggandet af
pansarbåten
Tapperheten
använda ma-
terialier.*
(Forts.)

därför att arbetet fördröjdes 4 månader 20 dagar, på grund däraf att marinförvaltningen ålade bolaget att vidtaga vissa förändringar vid fartygets byggande. Det var sålunda i rundt tal icke mindre än 20 $\frac{1}{2}$ månader, som utan bolagets förvällande gingo förlorade för arbetet. Trots emellertid att 20 månader på sådant sätt gingo förlorade, öfverskred bolaget den aftalade leveranstiden endast med 10 månader, således icke med fullt hälften af den förlorade tiden. Det är ju nu alldeles tydligt, att då bolaget efter förutgången kostnadsberäkning ingick sitt kontrakt med marinförvaltningen, hade bolaget laglig rätt att räkna med restitution af den tull, som kunde belöpa på materialier, hvilka måste hämtas från utlandet. Det förhåller sig emellertid nu så, att gällande bestämmelser begränsa tiden för restitution till 2 år. Inom två år, efter det de införda varorna förtullats, skall anmälan därom vara gjord. Detta blef naturligtvis omöjligt. Då leveranstiden var 2 år och ytterligare måste öfverskridas med 10 månader, kunde bolaget icke inom den lagliga tiden göra ifrågavarande anmälan. Det var emellertid icke nog därmed, att bolaget genom det ofrivilliga dröjsmål, som marinförvaltningens föreskrifter och andra svårigheter vållade, förlorade sin lagliga rätt till restitution, utan bolaget ådrog sig också skyldighet att erlagga vite med 300 kr. om dagen för den tid, hvarmed bolaget öfverskridit leveranstiden. Bolaget hotades således med förlust i två afseenden. Hvad den ena förlusten beträffar, nämligen den, som berodde på förpliktelsen för bolaget att utgifva vite, hade bolaget för att vinna befrielse från vitet att vända sig till marinförvaltningen, hvilket bolaget ock gjorde. Marinförvaltningen pröfvade omständigheterna och fann, att det var fullkomligt rättvist, att bolaget frikallades från skyldighet att utgifva ifrågavarande vite. Därom hyste marinförvaltningen ingen som helst tvekan. Hvad den andra förlusten angick, kunde ingen annan än Riksdagen däröfver besluta. Och bolaget hänvände sig också till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t måtte skaffa bolaget helt enkelt rättvisa uti ifrågavarande hänseende.

Utskottet anmärker här vidare, att utskottet måste framhålla en omständighet af stor betydelse vid frågans bedömande. — Det förvånar mig mycket, att särskildt den reservant, som nyss hade ordet, har behagat använda till sin förmån omständigheter, som alldeles bestämdt tala *mot* honom, såsom jag strax skall visa. — Utskottet anmärker nämligen nederst på sidan 8, att hvad den tid, den kontraherade tiden af två år, nej, icke den kontraherade, utan den i tulltaxeunderrättelser bestämda tiden af två år, angår, för byggande af fartyg sådana, som här äro i fråga, är densamma alldeles för kort. Och marinförvaltningen vitsordade, att det skulle vara rent af omöjligt att bygga ett sådant fartyg på den ifrågavarande tiden, hvilket också framgår däraf, att andra verkstäder icke heller kunnat göra det.

Till sist anför utskottet, att utskottet på grund af dessa omständigheter, med bifall till herr Brodins motion, samma dag till Riksdagen — i det betänkande, som följer härefter — gör framställning

om utsträckning af restitutionstiden till tre år. Det är väl att märka, att herr Brodin funnit sig föranlåten att väcka motion i sådant syfte, och att herr Brodin i utskottet, samma dag som detta betänkande afgafs, tillstyrkte bifall till utsträckande af restitutionstiden. Denna omständighet inverkar högst väsentligt på frågans bedömande.

Med dessa omständigheter för ögonen finner jag det helt naturligt, att bevillningsutskottet på sidan 9 i sammanfattningen säger, att det är tungt vägande skäl, »tungt vägande billighetsskäl» för bifall till framställningen. Jag skulle emellertid hellre velat, att utskottet använt andra ord, nämligen de ord, som användas i den kungl. propositionen, där det icke heter tungt vägande billighetsskäl, utan att *rättvisa och billighet* kräfvat bifall till framställningen.

Nu har jag angifvit den ståndpunkt, hvartill utskottet kommit på grund af omständigheterna i saken. Jag vill nu äfven helt kort beröra den reservation, som är fogad vid betänkandet och som jag betecknat såsom högst märklig. Denna reservations syfte sammanfattas på sidan 12 i följande principuttalande: »Utsikten att på af Kungl. Maj:ts nu föreslaget sätt erhålla en afsevärd lindring i de stadgade ursprungliga entreprenadvillkoren kan antagas innebära en stark lockelse för konkurrerande företag att medelst anbud, som af anbudsgifvaren redan vid detsammats afgifvande inses vara för lågt eller omöjligt att behörigen fullgöra, förskaffa sig en leverans.» Det är ett högst besynnerligt uttalande. Reservanterna säga, att framställningen afser att bereda bolaget en lindring i de aftalade leveransvillkoren. Det är alls icke fråga om en lindring i leveransvillkoren, utan det är fråga om ett återställande till den rätt, som kontraktet tillförsäkrat bolaget. Till stöd för sitt uttalande anföra reservanterna också mycket egendomliga skäl. Reservanterna säga, att vitet redan efterskänkts af marinförvaltningen. Ja, det hör ju icke hit. *Det* är en sak, som prövas efter helt andra grunder; det kan omöjligt inverka på frågan om tullrestitution.

Vidare anföra reservanterna, att bolaget visserligen var författningsenligt berättigadt att få restitution på en del af de importerade varorna, för hvilka fatalierna icke voro utgångna. Ja, är det något att tala om, att bolaget fått njuta sin lagliga rätt? Men detta anföres såsom skäl, hvarför bolaget icke nu skulle få sin rätt. Sådant måste jag beteckna såsom aldelet ohållbart.

Till slut säga reservanterna någonting lika befängdt, nämligen att fartyget blifvit dyrare, därför att det byggts af utländska materialier, än det skulle blifvit, om det byggts af svenska. Ja, men hvad kommer det bolaget vid? Bolaget erbjöd sig att bygga antingen med svenska eller utländska materialier, men fick utaf marinförvaltningen föreläggande att använda utländska. Huru kan man då lägga bolaget till last, dels att det fått efterskänkt vitet på grund af rättvist prövade omständigheter, dels att det fått restitution i öfverensstämmelse med tulltaxeunderrättelserna och dels slutligen att det byggt dyrare,

Ang. restitution till Kockums mekaniska verkstadsaktiebolag af erlagd tull för vissa från utlandet införda vid byggandet af pansarbåten Tapperheten använda materialier.
(Forts.)

Ang. restitu-
tion till Koc-
kums meka-
wiska verk-
stadsaktie-
bolag af er-
lagd tull för
vissa från
utlandet in-
förda, vid
byggandet af
pansarbåten
Tapperheten
använda ma-
terialier.
(Forts.)

därför att det användt utländska materialier, då det gjort detta på order af marinförvaltningen? Det är emellertid dessa tre skäl, som reservanterna anförd för sin mening. Jag finner det rent af upprörande, herr talman — det måste jag säga — att sådant *kan* i reservation förekomma.

Herr talman! På grund af det nu anförda vill jag ställa mig på den kungliga propositionens, ej på utskottets ståndpunkt. Jag vill icke säga, att det är tungt vägande billighetsskäl anförda för bifall, utan jag vill säga, såsom herr finansministern, att rättvisa och billighet fordra bifall. För min del yrkar jag bifall till den kungl. propositionen.

Friherre Bonde: Herr talman, mina herrar! Jag har inom utskottet icke kunnat annat än biträda det slut, till hvilket utskottet kommit. Jag har nämligen liksom utskottet funnit tungt vägande skäl anförda för, att restitutionen beviljas, och jag har också funnit denna restitution, såsom den siste taiaren yttrade, fullkomligt rättvis.

Då denna verkstad ingaf sitt anbud å leveransen i fråga, skedde detta under beräkning att jemlikt gällande bestämmelser återfå den tull, som blifvit erlagd för utländska materialier. Att nu leveransen blifvit så fördröjd, att den tid, inom hvilken dylik restitution lagligen skall ske, öfverskridits, har, såsom här äfven framhållits af den siste talaren, varit beroende på orsaker, till hvilka verkstaden har varit fullkomligt oskyldig. Och hvilket äfven torde tillräckligt bevisas däraf, att marinförvaltningen ansett sig berättigad att befria verkstaden från det stipulerade vitet för försenad leverans. Alltså finner jag i likhet med en föregående talare just *det* förhållandet, att vitet efterskänkts, vara ett skäl, icke för att afslå den nu gjorda framställningen, utan tvärtom just för dess beviljande, och måste därför verkstaden anses fullt berättigad till dennas restitution, äfven om gällande bestämmelsers ordalydelse härför kräfver Riksdagens särskilda godkännande. Det bör också noga bemärkas, att det är icke någon *ersättning*, som här kommer att lämnas verkstaden för åsamkade förluster, utan det är endast fråga om en på lag grundad *rätt*, som den har att få tullrestitution.

Här har framhållits af en talare, att det skulle vara ett farligt prejudikat, ifall man nu beviljade denna restitution. Men det är ganska märkvärdigt, att det är just den talaren, som framhållit detta, hvilken af bevillningsutskottet fått tillstyrkt en motion, som går ut på att utsträcka tiden för restitutionens erhållande från två till tre år; utskottets betänkande i ämnet kommer att föredragas om ett litet ögonblick och troligtvis, eller, jag vågar nästan antaga, med säkerhet kommer det att af kammaren och Riksdagen antagas. Således torde icke det prejudikat, som här framhållits och med hvilket man sökt skrämma kammaren, blifva så farligt.

Jag finner för min del, att det är fullt talande billighetsskäl

och fullkomligt med rättvisan öfverensstämmande, att verkstaden beviljas denna restitution, hvarför jag, herr talman, anhåller att få yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde herrar *Almqvist, Ljunggren, Burén, Wallenberg, Trapp, Trolle, Natt och Dag, Nordström* i Stockholm, *Centerwall, Lund, Andersson* i Västra Nöbbelöf, *Hammar skjöld* och *Ödman*.

Öfverläggningen var härmed slutad. Under densamma hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock afslag å såväl berörda hemställan som Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning. Herr talmannen, som nu gaf propositioner å dessa yrkanden, fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets förevarande betänkande n:o 24, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit utskottets berörda hemställan och Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen utföll med 87 ja, men 107 nej; hvadan kammaren alltså afslagit såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

§ 16.

Vidare föredrogs bevillningsutskottets betänkande n:o 25, i anledning af väckta motioner om ändring i § 8 tulltaxeunderrättelserna m. m.

Om ändring i § 8 tulltaxeunderrättelserna m. m.

Punkterna 1:o) och 2:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3:o).

Efter föredragning af denna punkt anförde

Herr Brodin: Herr talman! Jag har uti min motion hemställt, att den här tiden för tullrestitution skulle blifva fyra år, men då

*Om ändring
i talltaxe-
underrät-
telserna m. m.
(Forts.)*

jag icke vunnit något understöd i det fallet, ehuru det af föregående frågas behandling visat sig vara nödvändigt, har jag icke därom velat göra någon hemställan.

Jag skall nu ej heller i denna sena timme uppehålla mig vid min motions andra del eller att vederbörahde tullkammare må kunna taga i faktura eller konnossement uppgifna vikt för god i och för tullbehandlingen, såvida icke särskilda skäl finnas däremot. Men om en sak skall jag hemställa, och det är, att det beslut, som kammaren nu fattat, må gälla under innevarande år så fort som möjligt, ty om det icke blir gällande förrän under nästa år, komma verkstäderna icke i åtnjutande af alla de fördelar, man nu velat bevilja dem.

På grund af hvad jag sålunda anfört skall jag be att få hemställa, att kammaren måtte besluta, att denna förordning måtte fortast möjligt komma i gällande kraft.

Vidare yttrade

Herr Brodin: Herr talman! Med anledning af de upplysningar jag erhållit af herr talmannen skall jag be att få återtaga mitt yrkande.

Öfverläggningen var härmed afslutad. På framställd proposition biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 17.

*Ang. beräk-
ningen af
utbytet vid
hvitbetssocker-
tillverkningen
samt om tullen
å socker.*

Efter föredragning härupå af bevillningsutskottets betänkande n:o 26, i anledning af väckta motioner angående beräkningen af utbytet vid vitbetssockertillverkningen samt om tullen å socker, anförde:

Herr Jespersion: Då jag till Riksdagen frambar min motion om höjning af tullen å råsocker, skedde detta, emedan sockerfabrikerna syntes hellre vilja importera råsocker till raffinering än att på något sätt vilja tillmötesgå de framställningar om förbättrade villkor för sockerbetsodlingen, hvilka till följd af minskade skördar under de senare åren och allt dyrare arbetskostnader ovillkorligen måste åstadkommas, såvida denna odling skulle fortfara. Sådan underhandling begärdes äfven förra året och resulterade visserligen i en förhöjning i priset af 15 öre per 100 kg., men samtidigt skedde den förändring mot förut, att priset skulle beräknas å tvättade betor, hvilket hade till följd, att i verkligheten ingen prisförhöjning skedde och någon underhandling ville fabrikerna ej inlåta sig på. Då man i år förnyade sin anhållan om underhandling, hade man i det längsta väntat något tillmötesgående från sockerfabrikerna, men då dessa visade sig alldeles omedgörliga, naturligtvis därför att, om de icke erhöilo betor, kunde de med god vinst raffinera importeradt råsocker, så fick jag

från många håll inom Skåne uppmaning att väcka motion om höjning af råsockertullen. Då det är sannolikt, att det just varit på raffinaderierna de stora vinsterna gjorts, till följd af den alltför stora skillnaden i tullen å raffineradt och oraffineradt socker, som förefinnes, och då tullförhöjning å råsocker icke åstadkommer någon höjning i priset å raffineradt socker, har ju den icke betesproducerande delen af landet ingen som helst skada af en sådan tullförhöjning, men hvilken möjligen skulle förhindra, att omkring 10 millioner kronor skulle gå till utlandet för råsocker. Hvad en sådan import skulle betyda icke blott för de betesproducerande delarna af riket och järnvägarna därstädes, utan för affärsläget i hela landet, genom den minskade penningtillgången samt framför allt genom den minskade tillgång på arbete för många tusen arbetare och arbeterskor, som vid betodlingen och betornas förarbetande till socker hafva en god arbetsförtjänst, af hvilka många kanske skulle sett sig nödsakade att emigrera, detta kan nog inses af hvar och en och visar därför det berättigade i motionens tillkomst.

Men då nu öfverenskommelse träffats angående betodlingen för detta år, och utskottet motiverat sitt afstyrkande med att undersökning angående tullförhöjningens inverkan behöfde göras, som synes å sid. 7 i betänkandet, har jag, herr talman, för närvarande intet yrkande.

Herr Olsson i Viken: Herr talman! Jag skall be att få förutskicka den upplysningen, att jag icke är intresserad i något sockerbruk, men att jag drivit betodling i ganska stor skala och har en 14-årig erfarenhet på det området. Det är också ur betodlaresynpunkt jag skall be att få rikta ett par anmärkningar mot den nu föreliggande motionen.

Som en röd tråd genomgår motionens motivering den föreställningen, att det med nuvarande betpris skulle vara mindre lönande att odla sockerbeter, och det sägs i motionen rent ut — det återfinnes i bevillningsutskottets betänkande på sidan 4 —, att »sockerfabrikerna tillgripa utan tvekan importen. De bruka den äfven såsom vapen mot sina råvaruleverantörer, då dessa pressats så hårdt, att de ej kunna odla sockerbeter med vinst. Sockerfabrikerna anse sig icke behöfva visa något tillmötesgående, då de i värsta fall kunna importera råsocker.»

Det är hufvudsakligen mot detta påstående, att betodlarna icke skulle kunna med nuvarande betpriser odla sockerbeter med vinst, som jag skall be att för min del få protestera. Jag har sedan gammalt haft för vana att genom noggranna beräkningar söka utrona, huru en odling bär sig, och jag har gjort så också med min sockerbetsodling. Jag skall icke besvara kammaren med detaljerna i denna beräkning, som jag här har i min hand och som det står de herrar, som så önska, fritt att kontrollera. Resultatet har emellertid blifvit det, att medelkostnaden för odlingen och konstgödslingen af ett tunn-

Ang. beräkningen af utbytet vid hvitbetssocker-tillverkningen samt om tullen å socker.
(Forts.)

Ang. beräkningen af utbytet vid hvitbetssocker-tillverkningen samt om tullen å socker.
(Forts.)

land sockerbetor uppgår till 150 kronor. Medelskörden å i god växtkraft varande jord kan beräknas till 16,000 kg. rentvättade betor per tunnland, hvilket med ett medelpris, som jag endast sätter till 1 krona 90 öre pr 100 kg., då ju betodlarna hafva att betala halfva frakten, representerar 304 kronor per tunnland, återstår alltså 154 kronor netto för 1 tunnland betor.

Om nu betstrejken hade blifvit fullständigt genomförd och sockerbetsodlingen hade blifvit bortlagd, hade i allmänhet korn odlats i sockerbetornas ställe. Jag vet väl, att man sökt göra troligt, att foderbetor med fördel kunnat sättas i sockerbetornas ställe. Men detta kan väl knappast hafva varit allvarligt menadt, då ju en uppsjö af minst 500,000 ton foderbetor skulle blifvit för mycket t. o. m. för de fäkreaturs magar, som tillhöra skånska betodlareföreningens medlemmar. Men huru ställer det sig då med kornodlingen? Vi kunna antaga en medelskörd af 1,200 kg. pr tunnland och ett medelpris af 12 kr. pr 100 kg., hvilket, om tröskningskostnaden från drages, reduceras till 11,30 kr. Om odlings- och utsädeskostnaden, som kan beräknas till kr. 21,60 pr tunnland, frånräknas, så återstå 114 kr. såsom nettoafkastning af ett tunnland korn. Till denna betydligt större nettobehållning af sockerbetsodlingen i jämförelse med stråsädsodlingen komma de ofantliga indirekta fördelarna af sockerbetsodlingen, som höjt det skånska jordbruket till en höjd, som är fullt jämförlig med det danska och tyska.

Dessa stora direkta och indirekta fördelar af sockerbetsodlingen hafva också erkänts af betodlarna själfva, fastän de, som tillhörde organisationen under senaste strejk, icke vågade uttala denna kätterska mening. Till och med då priset var betydligt lägre än sista året, var det en äflan att få odla så mycket betor som möjligt, och den odlare, som tilläts en större odling af betor, betraktades sannerligen icke med blida ögon af sina mindre lyckliga kamrater. Till och med år 1897, då höstpriset var nere i 1,35 per 100 kg. betor, odlades det oaktadt betor på eu så pass stor areal, att den lämnade icke mindre än 716,000 ton betor. De danska landtbrukarne äro icke förvanda med sådana betpriser, som de skånska erhålla. I Danmark har betpriset de senaste åren varit nere i cirka 1,35 per 100 kg.

Motionären söker bagatellisera det skydd, som den inhemska betodlingen genom lagstiftningen erhållit, och förmenar, att sockerindustrien riktat sig på betodlarnes bekostnad. I huru hög grad sockerfabrikerna riktat sig, känner jag mindre väl till. Vinsten å vissa fabriker, t. ex. Svedala, Karpalund och Hasslarps fabriker, torde hafva varit ganska blygsam. Men äfven om sockerindustrien hittills lämnat god vinst, får väl detta hufvudsakligen skrivas på räkningen af de förbättrade metoderna för sockrets uttagande ur betorna och den uppdrifna tekniken i öfrigt, hvori väl sockerfabrikanterna, men ingalunda betodlarna hafva någon del. Men hvad jag känner till, det är, att betodlarna genom det skydd, som staten genom lagstiftningen lämnar dem, årligen erhålla en present af ungefär 5 millioner

kr., ty med detta belopp har den vikt betor, som erfordras för landets sockerproduktion, betalats högre här i Sverige, än om samma kvantitet betor inköpts i Danmark. Jag har svårt att tro, att de skånska jordbrukarne i allmänhet med detta faktum för ögonen kunna anse förenligt med skyldig försynthet mot öfriga jordbrukare i Sverige att söka tillskansa sig ännu större fördelar. Det är icke underligt, att bevillningsutskottet icke på rak arm vågat sätta i betodlareföreningens hand en skarpslipad knif, som vid behof kunde sättas på sockerringens strupe, denna sockerring, som dock, säga hvad man vill, ända sedan den för några år tillbaka bildades, varit till stort gagn icke blott för de inhemska betproducenterna, utan också för landet i sin helhet.

Ang. beräkningen af utbytet vid hvitbetssocker-tillverkningen samt om tullen å socker (Forts.)

Herr Jespersen: Jag skall endast be att få inlägga en gensaga mot några uppgifter af den siste ärade talaren.

Jag finner det oberättigadt att framföra ett sådant tal såsom resultat af betodlingen som 16,000 kg. pr tunnland, då medelafkastningen enligt officiella siffror näst sista året uppgick till något öfver 11,000 och sista året till 13,000 kg. Detta gör en ganska väsentlig skillnad på vinsten af att odla betor. Äfven om den siste ärade talaren lyckats erhålla 16,000 kg. pr tunnland, får man väl räkna med medelafkastningen och icke med enskilda personers afkastning af jordbruket.

Den ärade talaren påstod vidare, att det förra året var formlig rusning från betodlarnes sida för att få odla sockerbetor. Denna uppgift är emellertid alls icke öfverensstämmande med verkliga förhållandet, ty oaktadt sockerfabrikernas medgifvande, att betodlarne kunde få teckna sig för huru stor mängd sockerbetor de ville, kunde fabrikerne i alla fall icke få tecknadt så mycket däraf, som de önskade.

Jag vill äfven anmärka, att det alldeles icke går för sig att jämföra betodlingen här i Sverige med betodlingen i Danmark, ty Sverige är ju ett tullskyddadt land, hvilket däremot icke är förhållandet med Danmark.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 18.

Slutligen föredrogs och godkändes Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 30, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående undersökning rörande antalet vanföra och lytta i landet.

Jämlikt 63 § riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Första Kammaren.

§ 19.

Herr *A. F. Burman* aflämnade en af honom med flere under-tecknad motion, n:o 266, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för påbörjande af fullständiga undersökningar rörande den så kallade inlandsbanan.

Denna motion hänvisades på begäran omedelbart till statsutskottet.

Vidare aflämnades af herr *G. S. Neiglick* en motion, n:o 267, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.

Denna senare motion blef på begäran bordlagd.

§ 20.

Justerades protokollsutdrag.

§ 21.

Till bordläggning anmäldes

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 6 angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, omfattande anslagen till sjöförsvarsdepartementet;

n:o 66, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till aktiebolaget Nautanens kopparfält af kronan tillhörig mark i Gellivare socken af Norrbottens län m. m., dels ock i ämnet väckta motioner;

n:o 67, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af den kronan tillkommande jordägareandel i grufva;

n:o 68, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om anskaffande af mark till nya byggnader för vetenskapsakademien och naturhistoriska riksmuseet m. m.;

n:o 69, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för utvidgning och fördjupning af Albrektsunds kanal;

n:o 70, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel för utförande af vissa interurbana telefonledningar samt för fortsatt utveckling af statens telefonväsende i afseende å lokala telefonnät med förbindelseledningar;

n:o 71, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förvärfvande åt staten af malmfälten i Gellivare m. m.;

n:o 72, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor; och

n:o 73, med förslag till åtskilliga stadganden att införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret;

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtanden:

n:o 2, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning i fråga om löneförhöjning för småskolelärarynkor m. m.; och

n:o 3, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inrättande af särskild hofrätt för norra Sverige;

sammansatta bevillnings- och lagutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag till afhjälpande af vissa missförhållanden i afseende å stämpelbeläggning af köp af fast egendom m. m.;

bankoutskottets memorial n:o 8, i fråga om ändringar i bankoreglementet;

lagutskottets utlåtande n:o 44, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående handel med konstgjorda gödselmedel, dels ock två med föranledande af nämnda proposition väckta motioner;

Andra Kammarrens första tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 31, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående upphörande af den befattning med folkundervisningen, som nu tillkommer kyrkans prästerskap och kyrkliga myndigheter m. m.; och

n:o 32, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående revision af instruktionen för landshöfdingarne i rikets län; samt

Andra Kammarrens femte tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 33, i anledning af väckt motion n:o 107 af herr A. Hedin, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående undersökning i fråga om fördelningen af uppbörsprovision vid Göteborgs postkontor m. m.

§ 22.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>C. G. Johansson</i>	i Aflösa	under 8 dagar	fr. o. m. den 16 april,
»	<i>A. H. Hammar skjöld</i>	»	4 »	» » 18 »
»	<i>C. H. P. Burén</i>	»	2 »	» » 19 »
»	<i>S. Söderberg</i>	»	2 »	» » 18 »
»	<i>C. H. Setterberg</i>	»	2 »	» » 19 »
»	<i>K. F. G. Almqvist</i>	»	under den 18 april.	

Kammarrens ledamöter åtskildes härefter kl. 5,11 e. m.

In fidem
Herman Palmgren.